

BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

opmaak beheersplan
stad Herentals

30 april 2020

OMGEVING
LANDSCAPE ARCHITECTURE URBANISM

O M / A R

Naam van het onroerend erfgoed :
Ligging (gemeente en deelgemeente) :

Sint-Bavokerk en omgeving
Noorderwijk, Herentals

Beschermingsbesluit :

Parochiekerk Sint-Bavo - 1998
Grafkapel van de familie 't Serclaes en de Ghellinck - 2004
Pastorie en voornalige pastorie - 2004

Beheersplan opgemaakt door:

OMGEVING cvba
Uitbreidingsstraat 390
2600 Antwerpen-Berchem

Opdrachtgever (naam en adres):

stad Herentals
Augustijnenlaan 30
2200 Herentals

OMGEVING
LANDSCAPE ARCHITECTURE URBANISM

O M / A R

INHOUD

	INLEIDING	9
1	Kader	9
2	Proces	9
3	Opbouw	9
I	IDENTIFICATIE	11
1	Ruimtelijk	13
2	Juridisch	14
2.1	Beschermingen	14
2.2	Administratieve gegevens	14
2.3	Eigendomsstructuur	15
2.4	Bestemmingsplannen	16

II	HISTORISCHE NOTA	17
1	Omgeving	19
2	Parochiekerk Sint-Bavo	19
3	Grafkapel	22
4	Pastorie	22
III	INVENTARIS	27
1	Omgeving	29
1.1	Ruimtelijke structuur	29
1.1.1	Mobiliteit en toegankelijkheid	29
1.1.2	Open ruimte	29
1.1.3	Bebouwde ruimte	31
1.2	Eigendomsstructuur	31
2	Exterieur	35
2.1	Kerkgebouw	35
2.1.1	Algemene beschrijving erfgoedelementen en diagnose	35
2.1.2	Gedetailleerde diagnosenota	40
2.2	Grafkapel	53

2.3	Pastorie	56
3	Interieur	60
3.1	Kerkgebouw	60
	3.1.1 Algemene beschrijving erfgoedelementen en diagnose	60
	3.1.2 Gedetailleerde diagnosesnota	65
3.2	Grafkapel	76
3.3	Pastorie	78
4	Vast(hangend) meubilair	80
4.1	Kerkgebouw	80
4.2	Grafkapel	84
4.3	Pastorie	84
5	Cultuurgoederen in kerkgebouw	86
5.1	Sculpturen	86
5.2	Andere roerende (niet cultuur-) goederen	92
6	Archeologische vondsten	96
IV	ERFGOEDWAARDEN	97
1	Beschermingsbesluit en -dossier	99
1.1	Parochiekerk Sint-Bavo	99
1.2	Graftombe van 't Serclaes en de Ghellinck	99
1.3	Pastorie Sint-Bavoparochie	99

2	SWOT analyse	101
2.1	Omgeving	101
2.2	Parochiekerk Sint-Bavo	105
2.3	Grafkapel	105
2.4	Pastorie	107
V	BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN	109
1	Visie	111
2	Doelstellingen	111
2.1	Conservatie, herstel en versterking van de erfgoedwaarden	111
2.2	Behoud van een functie	113
2.3	Optimalisatie relatie monumenten met directe omgeving	113
3	Aanbevelingen voor de toekomst	114
3.1	Juridisch	114
3.2	Mobiliteit en toegankelijkheid	114
3.3	Omgeving / buitenaanleg	115
3.4	Gebouwen	115
VI	MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN	117
1	Maatregelen en werkzaamheden	119
1.1	Omgeving	119
1.2	Algemeen - voor alle monumenten	120
1.3	Kerkgebouw	120
1.4	Grafkapel	124
1.5	Pastorie	126

2	Prioterisering	128
2.1	Algemeen	128
2.2	Kerkgebouw	128
2.3	Grafkapel	129
2.4	Pastorie	129
VII	OPVOLGING EN EVALUATIE	131
VIII	BIJLAGEN	133
1	Bijlage beschermingsbesluiten	135
2	Bijlage bestaande inventarissen	141
3	Bijlage verslagen overlegmomenten	147
4	Bijlage lijst van cultuuroederen	155
5	Bijlage lijst van ZEN erfgoed	183
6	Bijlage voorstel dakisolatie pastorie	184
7	Bijlage referentielijst	185

INLEIDING

1 KADER

De stad Herentals wenst het DNA van Noorderwijk in de toekomst te vrijwaren door enkele beeldbepalende cultuurhistorisch waardevolle panden te restaureren en dus ook te behouden en te versterken in het straatbeeld. De Sint-Bavokerk, de ernaast gelegen pastorie en aan de andere zijde de neo-romaanse grafkapel zijn allen beschermd als monument en hebben nood aan een heropwaardering. De stad Herentals wil voor deze monumenten een beheersplan opmaken, waarin een geïntegreerde visie wordt uitgewerkt met respect voor de draagkracht, de geest en integriteit van de gebouwen. Het algemeen doel is het behouden, versterken, herstellen en/of verbeteren van de erfgoedwaarden.

De erfgoedelementen in hun huidige toestand en de erfgoedwaarden worden geïnventariseerd. Knelpunten en opportuniteiten worden geïnspecteerd, omdat ze bepalend zijn voor de toekomstige beheerdoelstellingen van de monumenten. In het beheersplan worden de nodige maatregelen voorgesteld om de toekomstvisie te kunnen garanderen waarbij maximaal ingezet wordt op het gebruik van de financiële middelen die de subsidiërende overheden ter beschikking stellen. De haalbaarheid en fasering is namelijk sterk verbonden met de mogelijkheid om beroep te kunnen doen op erfgoedpremies. Het beschikken over een goedgekeurd beheersplan is een essentieel onderdeel om dergelijke premies aan te vragen. Voor de kerk bestaat reeds een goedgekeurd kerkenbeleidsplan, dat mee deel uitmaakt voor de aanvraag tot erfgoedpremies van religieus erfgoed, waardoor de noodzaak voor een goedgekeurd beheersplan voor de kerk zich opdringt.

2 PROCES

Om een breed gedragen beheersplan op te maken zijn er tijdens het proces verschillende overlegmomenten georganiseerd. Er gebeurde vaak een terugkoppeling met een werkgroep, bestaande uit leden van de stad Herentals, agentschap onroerend erfgoed, IOED Land van Nete en Aa. Daarnaast is er een participatiemoment georganiseerd met burgers, verenigingen, organisaties en andere geïnteresseerden. Op het einde van de opdracht - voor de officiële indiening ter goedkeuring bij het agentschap onroerend erfgoed - is er een structureel overleg met de gemeenteraadscommissie georganiseerd om het beheersplan toe te lichten en de laatste opmerkingen te verwerken tot een finaal beheersplan. De verslagen van de verschillende overlegmomenten zijn toegevoegd als bijlage.

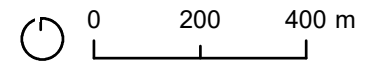
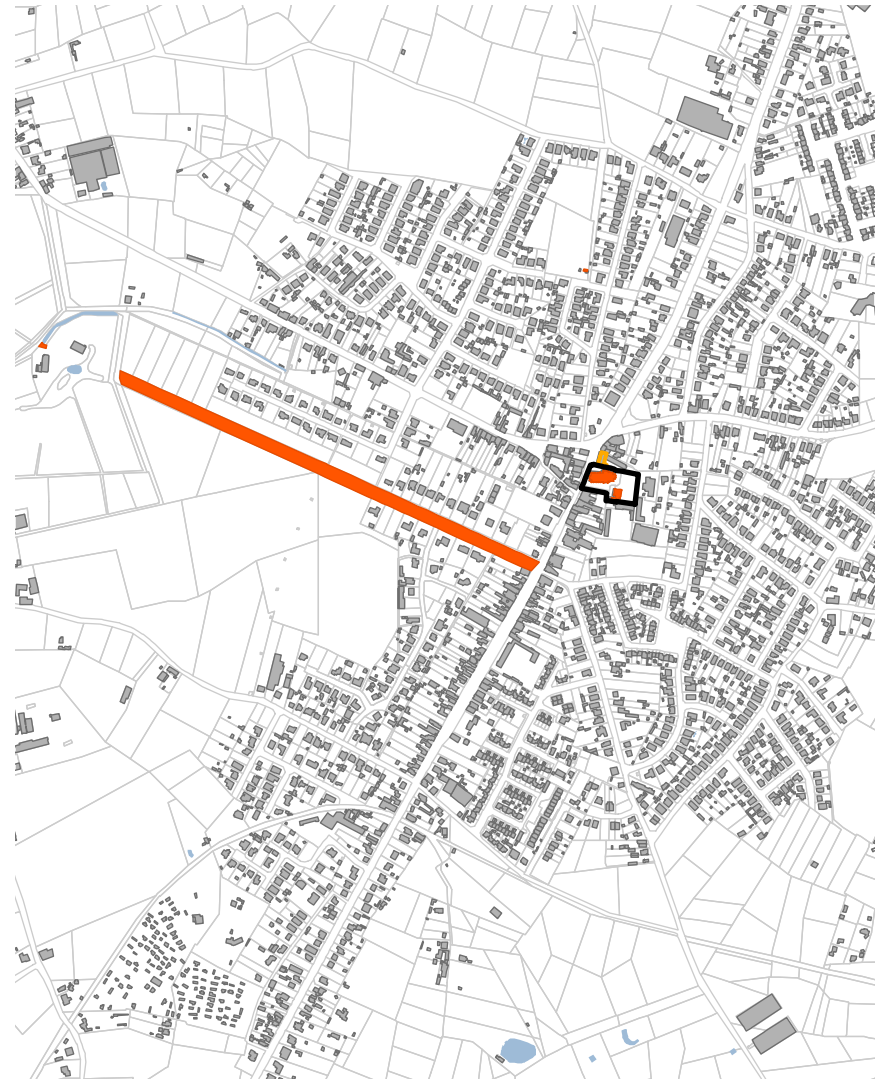
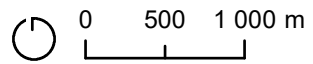
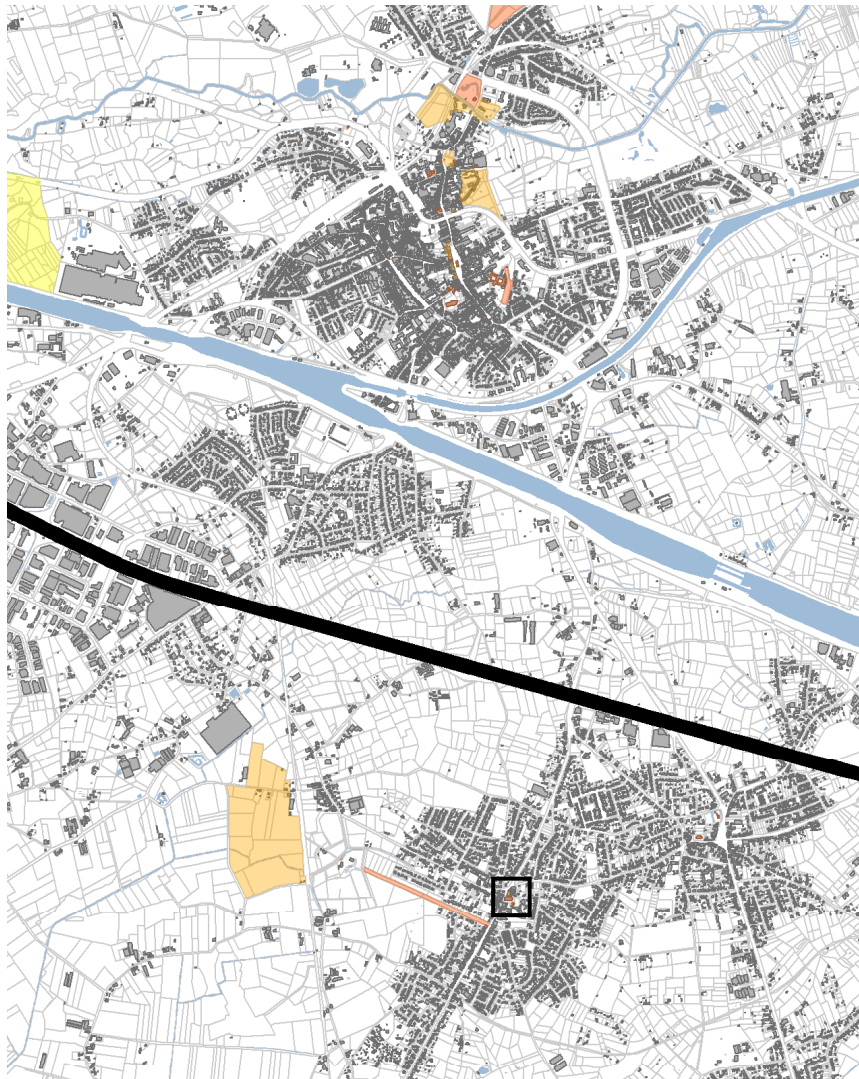
3 OPBOUW

In het eerste hoofdstuk wordt het studiegebied gesitueerd en duidelijk afgebakend. De juridische toestand wordt beschreven. Het tweede hoofdstuk omvat de historische nota. In hoofdstuk 3 worden de erfgoedelementen in hun huidige toestand geïnventariseerd. Deze inventaris, gecombineerd met de eerste twee hoofdstukken, dient als kader voor de beschrijving van de erfgoedwaarden en de visie op het beheer (hoofdstuk 4 en 5). Binnen hoofdstuk vijf wordt een onderscheid gemaakt tussen visie, doelstellingen en aanbevelingen voor de toekomst, die mee vorm hebben gekregen met behulp van de verschillende overlegmomenten. In hoofdstuk 6 worden maatregelen en werkzaamheden opgesomd die nodig zijn om de beheersdoelstellingen te bereiken. Op het einde wordt de opvolging en evaluatie van de doelstellingen weergegeven.

I IDENTIFICATIE

KAART 1 SITUERING PROJECTGEBIED

Stad Herentals . beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving. bron GRB 2018

OMG

1 RUIMTELIJK

De Sint-Bavokerk situeert zich in het hart van Noorderwijk, deelgemeente van stad Herentals. Herentals is gelegen in het zuidoosten van de provincie Antwerpen. Noorderwijk bevindt zich aan de zuidzijde van Albertkanaal en autosnelweg E313.

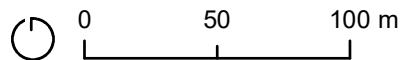
Parochiekerk Sint-Bavo ligt aan Ring nabij de kruising van Ring, Servaas Daemsstraat en Olenseweg.

Ten noorden van de parochiekerk is de grafombe van familie 't Serclaes en de Ghellinck. Aan de zuidoostelijke zijde van de kerk is de pastorie Sint-Bavoparochie met vleugel van de oude pastorie gelegen die via een doodlopende straat - met aan beide zijden voorzien van parkeerplaatsen - bereikbaar is.

Deze drie beschermde monumenten behoren tot het projectgebied, onderwerp van dit beheersplan.

- projectgebied
- beschermd monument
- beschermd dorpsgezicht
- beschermd landschap
- gebouwen
- percelen
- water
- autosnelweg

2 JURIDISCH

2.1 BESCHERMINGEN

Parochiekerk Sint-Bavo is beschermd als monument sinds 28 april 1998 omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke en historische waarde.

De grafombe van familie 't Serclaes en de Ghellinck is samen met de pastorie Sint-Bavoparochie met vleugel van de oude pastorie sinds 13 april 2004 beschermd als monument. Ze zijn beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de (architectuur)historische waarde. De grafkapel (en voormalig klooster) hebben ook een sociaal-culturele waarde.

Ten noorden van het projectgebied is het klooster van de zusters anonciaden beschermd als dorpsgezicht sinds 2004. Deze bescherming valt buiten het projectgebied en wordt niet mee opgenomen in dit beheersplan.

Ten zuidwesten van het projectgebied ligt een vierde beschermd monument, dat geen onderdeel van het beheersplan is: dreef van opgaande linden bij kasteel van Noorderwijk. Dit monument is beschermd sinds 2001.

Figuur 1 Sint-Bavokerk en grafkapel (Flickr 2010)

2.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

2.2.1 PAROCHIEKERK SINT-BAVO

- adres: Ring 7, 2200 Herentals
- kadastrale afdeling: HERENTALS 3 AFD/NOORDERWIJK/
- kadastrale sectie: B
- perceel: 0181/00A000
- capakey: 13027B0181/00A000
- oppervlakte perceel: 869,06 m²

2.2.2 GRAFTOMBE VAN FAMILIE 'T SERCLAES EN DE GHELLINCK

- adres: Ring 7, 2200 Herentals
- kadastrale afdeling: HERENTALS 3 AFD/NOORDERWIJK/
- kadastrale sectie: B
- perceel: 0180/00E000
- capakey: 13027B0180/00E000
- oppervlakte perceel: 26,68 m²

2.2.3 PASTORIE SINT-BAVOPAROCHIE MET VLEUGEL VAN DE OUDE PASTORIE

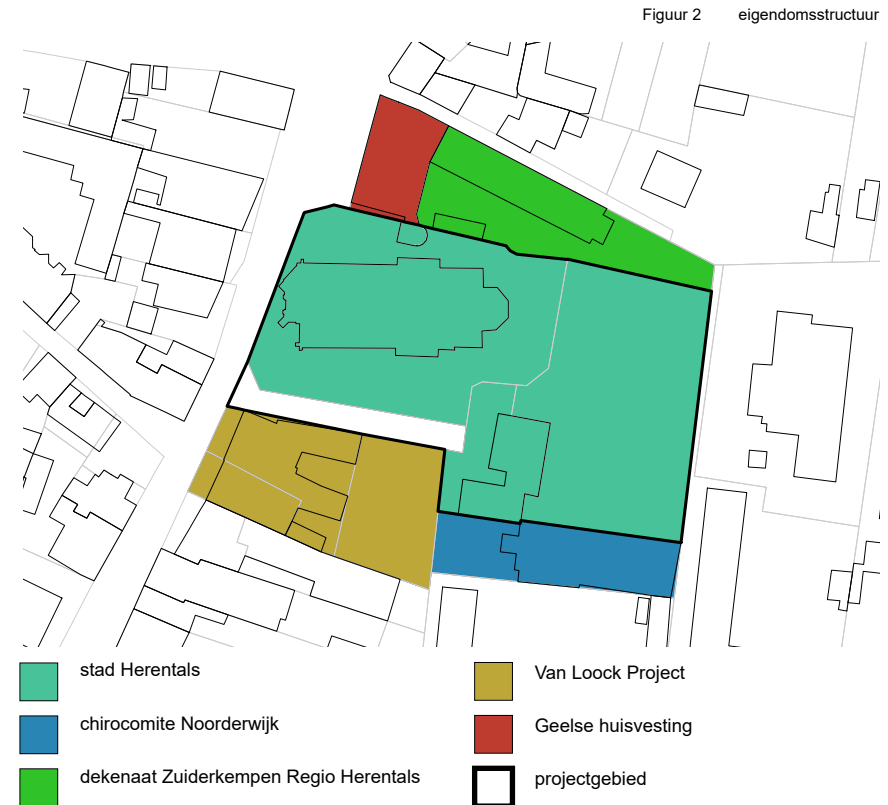
- adres: Ring 9, 2200 Herentals
- kadastrale afdeling: HERENTALS 3 AFD/NOORDERWIJK/
- kadastrale sectie: B
- perceel: 0188/00E000
- capakey: 13027B0188/00E000
- oppervlakte perceel: 515,04 m²

2.3 EIGENDOMSSTRUCTUUR

De kerk is eigendom van de stad Herentals en wordt beheerd door de kerkfabriek.
De stad Herentals is eigenaar van de grafombe.

De pastorie is eveneens eigendom van de stad Herentals. De twee bovenste verdiepingen van het gebouw en de achterliggende tuin worden onderverhuurd aan een lokaal interieurarchitectenbureau Planet Interior bvba. Deze huurovereenkomst loopt nog tot 1 juni 2023. De parkeerplaatsen voor het gebouw behoren niet tot het huurcontract. De inkomhal, sanitair en keuken op gelijkvloers, net als kelder en achterliggende tuin worden gedeeld met de kerkfabriek Sint-Bavo. De overige delen van het gebouw worden uitsluitend gebruikt door de kerkfabriek.

Het noordelijk gelegen klooster is heden eigendom van de Geelse huisvesting. De school is in het bezit van dekenaat Zuiverkempem Regio Herentals. Het aangrenzend perceel ten zuiden van de pastorie is eigendom van de chiro van Noorderwijk. Het huidige leegstaande hoekgebouw is in bezit van Van Loock Project.

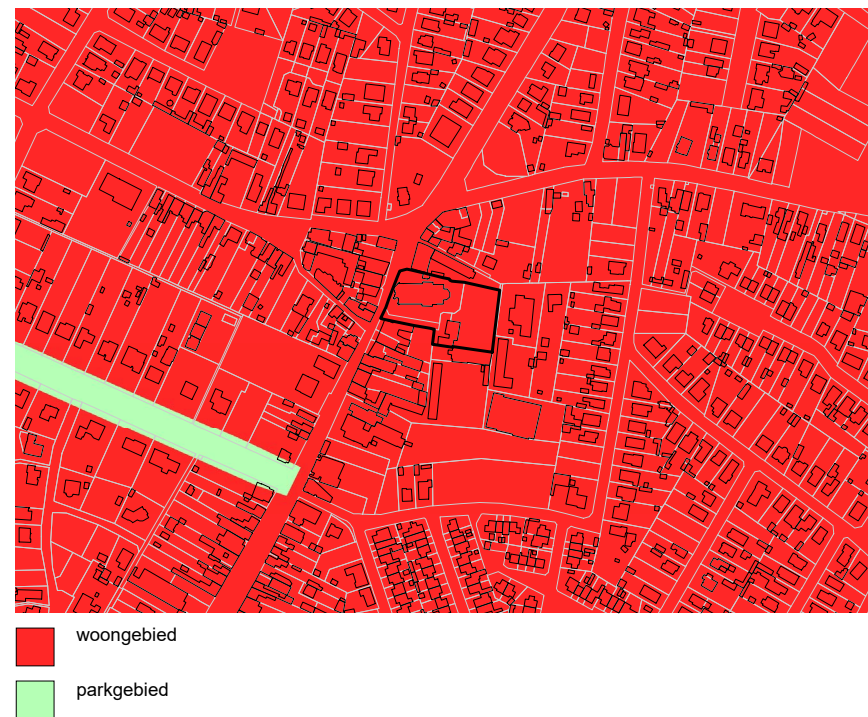

2.4 BESTEMMINGSPANNEN

Het projectgebied en de ruimere omgeving is op het gewestplan aangeduid als woongebied. De 'beschermde' dreef is een parkgebied.

Overigens zijn er geen bijzondere plannen van aanpak en/of ruimtelijke uitvoeringsplannen op gemeentelijk, provinciaal of gewestelijk niveau opgemaakt voor de Sint-Bavokerk en haar omgeving.

Figuur 3 gewestplan

II HISTORISCHE NOTA

KAART 2 HISTORISCHE EVOLUTIE

Stad Herentals . beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving.

- 1. de Ferraris (1777)
- 2. Vandermaelen (1840)
- 3. Atlas der buurtwegen (ca. 1850)
- 4. orthofoto (1970)
- 5. orthofoto (2018)

	1
2	3
4	5

1 OMGEVING

Noorderwijk heeft mogelijk een Romeinse oorsprong (zie archeologische vondsten aan de Hoogton). De eerste vermelding was in 974 als 'Northrewic' dat door keizer Otto II werd teruggegeven aan de Gentse Sint-Baafsabdij. In de dertiende eeuw is het in bezit van de familie Berthout gekomen als deel van het Land van Geel. Later werd het eigendom van Mathilde van Gelderland, gravin van Kleef en vrouwe van Mechelen die Noorderwijk in 1370 aan ridder Jan van Lier schonk. Vanaf de zestiende eeuw door huwelijk in handen van de families de Plaines (16de eeuw), van Busleyden (1613-1663) en van Tiras (1663); door erfenis van 1674 tot einde achttiende eeuw eigendom van het geslacht 't Serclaes (*bron: inventaris onroerend erfgoed*).

Ten tijde van de Ferraris (1777) was de hoofdstructuur van Noorderwijk reeds sterk aanwezig. Opvallend zijn de kerk, het klooster, de U-vormige pastorie en de dreef met het omweld kasteel ('chateau de Noorderwyck'). Langs huidige Servaas Daemsstraat is de oudste bebouwing gelegen. De kern van Noorderwijk was omgeven door landbouwgronden en een padennetwerk. Opvallend zijn de vele moestuinen aan de pastorie en de hoeses.

In de negentiende eeuw is er weinig veranderd in vergelijking met de achttiende eeuw. De omwalling van het kasteel is het meest getransformeerd naar een grotere omgrachting en een opvallende waterplas die niet het hele kasteel meer omringt.

Eind de twintigste eeuw (1970) toont een toename van de bebouwing rondom de kerk. De eerste verkavelingswijken worden ontwikkeld. Overigens is de hoofdstructuur van driehoekig 'plein', dreef tot kasteel en hoofdwegen nog zichtbaar in het landschap. Desalniettemin is Servaas Daemsstraat rechtgetrokken, evenwijdig aan de dreef. Noorderwijk wordt nog steeds omgeven door landbouwgronden.

De omgeving van de Sint-Bavokerk is heden een sterk geëxpandeerd dorp met vrij recente bebouwing. De landbouwgronden zijn steeds verderaf. Langs Ring zijn er heel wat voorzieningen aanwezig, waaronder basisonderwijs, reca, sportinfrastructuur, chiro, kleinhandel, parochiecentrum en andere diensten.

2 PAROCHIEKERK SINT-BAVO

Noorderwijk was in de tiende eeuw eigendom van Sint-Baafsabdij en de Noorderwijkse bezittingen waren aan Sint-Bavo toegewijd. Er bestaat een mogelijkheid dat er een oude voorloper onder de vorm van een ouder gebedscentrum bestond.

De toren dateert van de vijftiende eeuw en heeft een gotische stijl, de kerk zelf is recenter gebouwd. De toren staat aan de korte zijde van de driehoek, een gebedshuis aan de korte zijde van de driehoek is zo typisch voor streken waar de Franken in de vijfde eeuw hun heerschappij voerden. Dit wijst op een vroege christianisatie. De toren staat er vandaag nog steeds en bepaalt het zicht van het dorp.

Het middeleeuws kerkgebouw werd in 1607 verwoest tijdens de godsdienstoorlogen. De kerk werd na brand en vernieling terug opgebouwd, waarvan nog een pentekening is bewaard gebleven. Hierop staat de huidige toren ook afgebeeld. De toren werd voorzien van een uurwerk ten tijde van 1660-1670. De toren was meerdere malen onderhevig aan onderhoudswerken, namelijk in 1772 en een keer in 1855.

In 1774 werd een nieuwe vloer in de toenmalige kerk gelegd, werden nieuwe biechtstoelen gebouwd, het plafond vernieuwd en een nieuwe muur rond het kerkhof geplaatst.

Tijdens de Franse Revolutie (1797-1799) werd de kerk gesloten, werden de goederen verbeurd verklaard maar desondanks zijn er heel wat kerkschatten in het dorp bewaard gebleven. De eredienst kon niet meer plaatsvinden, tenminste toch niet in het openbaar. In 1809 was er een nieuwe monstrans en een nieuwe ciborie en werd er voor nieuwe gewaden gezorgd.

In 1855 vond een eerste restauratie van de toren plaats maar deze was niet optimaal uitgevoerd want in 1858 viel het kruis van de toren. Een nieuw kruis samen met de huidige wereldbol werden toen aangebracht.

Door de groei van de parochie werd de kerk te klein, in 1870 werd de bouw van de huidige kerk gestart, een ontwerp van Van Gastel en P.J.Taeymans, met behoud van de vijftiende eeuwse gotische toren. Hier voorafgaand heeft de gemeente meermaals gevraagd om financiële steun omdat zij de kosten niet konden financieren.

Figuur 4 pentekening van Sint-Bavokerk voor verbouwing van 1871 (P. Claes 1869)

De mis vond tijdens de bouwperiode plaats in de schuur, waar lange tijd de kerststal heeft gestaan. Zelfs de kruisweg werd naar daar verhuisd, waarvoor de bisschoppelijke overheid specifieke toelating voor gegeven had. De huidige kerk is in 1872 ingewijd. Hiervan is nog een gedenksteen in de vroegere doopkapel (nu rouwkapel) met opschrift 'Reaedificatuur Ecclesia de Norderwijk' bestaand. In 1875 was de bouw van de kerk voltooid. De rest van de voormalige pastorie - uitgezonderd de schuur - werd afgebroken en vervangen door openbaar domein en een parking.

2.1 RESTAURATIEWERKEN SINDS BOUW HUIDIGE KERK

Na de Eerste Wereldoorlog waren dringende herstellingswerken nodig (1914). Een opening in de torenwand moest worden hersteld.

In 1931 werd de elektrische verlichting aangebracht.

Door de Tweede Wereldoorlog hadden de glasramen nood aan herstelling (1943), huis J. Calders uit Berchem was hier restaurator voor. Ook het doopvont moest vervangen worden door een nieuwe. De toren werd tijdens de oorlog gebruikt als uitkijktoren en was daarom in eigendom van de gemeente.

De belangrijkste herstellingswerken hebben plaatsgevonden in 1953. Het glaswerk en het lood- en zinkwerk werden onder andere behandeld.

In 1956 werd het schip herschilderd.

In 1958 werd een geluidsversterking geïnstalleerd en in 1967 werd de centrale verwarming geplaatst.

In 1970 werd een laatste ingreep aangebracht: de ingang langs zuiderbeuk werd ontwikkeld. Omstreeks 1980 werd het beheer van het kerkgebouw overgedragen van de gemeente aan de kerkfabriek. De kerkfabriek renoveerde de toren op eigen initiatief.

De kerkfabriek staat nog steeds in voor beheer en instandhoudingswerken, de gemeente is verplicht bij te springen en de tekorten te dragen indien nodig.

bronnen:

beschermingsdossier agentschap onroerend erfgoed

HEEMKRING NORTREVIC (1995), *Geschiedenis van de Sint-Bavokerk van Noorderwijk*.

kerkenbeleidsplan

Figuur 5 gotische toren en straatbeeld van Ring in 1942 (BaLaT)

Figuur 6 interieur van kerk: koor (links) en oksaal (rechts) in 1942 en oksaal in 1971 (onder) (BaLaT)

3 GRAFKAPEL

Ten noorden van de kerk is een neoromaanse grafkapel van de familie 't Serclaes en de Ghellinck. Op de kapel staat de inscriptie van 1853. Het is een 'rest' van het vroegere kerkhof.

Figuur 7 grafkapel in 1998 (agentschap onroerend erfgoed)

4 PASTORIE

De pastorie dateert uit 1905 (registratie op kadaster in 1906). De huidige pastorie heeft nog een vleugel van de voormalige zeventiende-eeuwse pastorie die toen bestond uit een stal en een washuis (1670-1680). Deze schuur werd enige tijd gebruikt voor misvieringen toen de huidige kerk werd gebouwd (1870-1875). Bij de bouw van de nieuwe pastorie werd de oude getransformeerd tot dienstgebouw en door Taeymans aan de voorzijde aangepast aan de neotraditionele context.

Figuur 8 pastorie in 1998 (agentschap onroerend erfgoed)

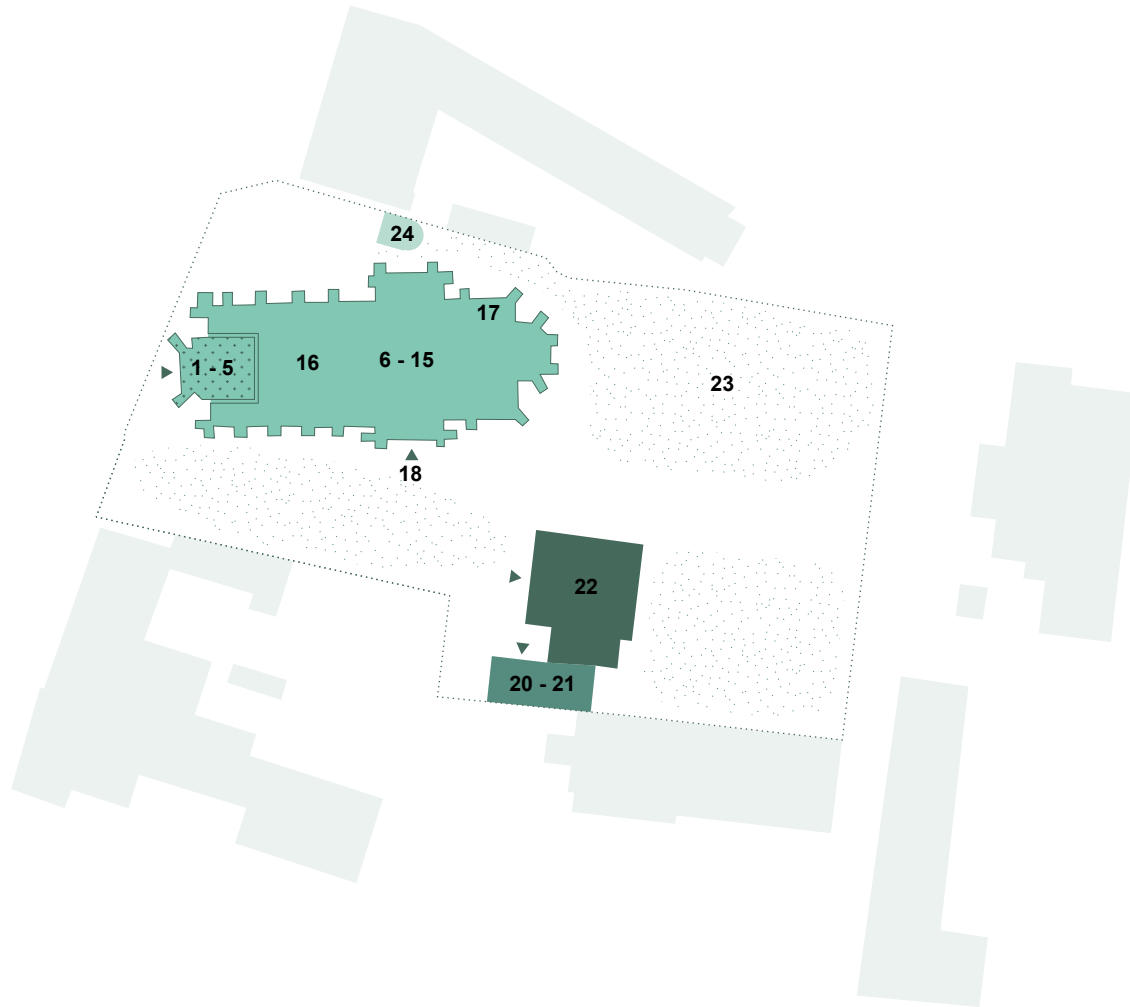
Figuur 9 zuidwestelijke gevel schuur (voormalige pastorie) in 1985 (BaLaT)

Figuur 10 noordoostelijke gevel schuur (voormalige pastorie) in 1985 (BaLaT)

Figuur 11 schets met aanduiding historische datering

Sint-Bavokerk

- toren

1. 15e eeuw bouw van toren
2. 1660 - 1670 toren wordt voorzien van uurwerk
3. 1772 eerste restauratie toren
4. 1855 tweede restauratie toren
5. 1858 kruis valt van toren; toren wordt voorzien van nieuw kruis

- kerkgebouw

6. 1607 middeleeuws kerkgebouw verwoest tijdens godsdienstoorlogen
start heropbouw kerkgebouw
7. 1774 nieuwe vloer, nieuwe biechtstoelen, vernieuwen van plafond
8. 1797 - 1799 tijdens Franse Revolutie: kerk gesloten + goederen verbeurd verklaard
9. 1870 start bouw groter kerkgebouw a.g.v. sterke bevolkingsgroei
architect: Van Gastel en P.J. Taeymans
10. 1872 inwijding huidige kerk
11. 1875 voltooiing werken huidige kerk

- restauratiewerken na voltooiing huidige kerk in 1875

12. 1914 dringende herstellingswerken na WOI
13. 1931 elektrische verlichting
14. 1943 tijdens WOII: herstelling glasramen, vervanging doopvont
15. 1953 herstelling van glaswerk en lood- en zinkwerk
16. 1956 herschildering schip
17. 1967 centrale verwarming
18. 1970 ingang langs zuiderbeuk
19. 1980 beheer van kerkgebouw overgedragen aan de kerkfabriek

Pastorie

20. 1670 - 1680 zeventiende-eeuwse pastorie
21. 1870 - 1875 tijdens bouw huidige kerk werd pastorie gebruikt voor misvieringen
22. 1905 ingebruikname huidige pastorie

Kerkhof

23. 1774 nieuwe muur rond kerkhof
24. 1853 bouw neoromaanse grafkapel van de familie 't Serclaes en de Ghellinck

III INVENTARIS

Figuur 212 parkeerplaatsen

Figuur 213 ruimte voor inkom kerk

Figuur 216 restanten kerkhof

Figuur 217 restanten kerkhof

Figuur 214 buitenverharding rondom kerk

Figuur 215 parkeerplaatsen

Figuur 218 restanten kerkhof

Figuur 219 oudstrijdersgraven

1 OMGEVING

1.1 RUIMTELIJKE STRUCTUUR

1.1.1 MOBILITEIT EN TOEGANKELIJKHEID

Het projectgebied wordt omringd door Ring, Kleuterstraat en Sint-Bavostraat. Ring is een lokale weg type 2. Kleuterstraat is enkel toegankelijk voor plaatselijk verkeer en is vrij smal. Vooraan het klooster en de kerk zijn er een zestal dwarse parkeerplaatsen. Via een doodlopende straat ter hoogte van de pastorie is een parkeervoorziening van ongeveer dertig parkeerplaatsen. Ter hoogte van Sint-Bavostraat en Diesterweg is er eveneens een doodlopende straat die heden is afgesloten, maar mogelijk een restant is van een oude voetweg (atlas der buurtwegen 1840).

Het openbaar vervoer rijdt op Ring en heeft een bushalte 'Noorderwijk Gemeentehuis'. Dit zijn buslijn 543 'Westerlo - Noorderwijk', buslijn 220 'Herentals - Aarschot' en 222 'Heultje - Herentals'.

De fietser kan zich verplaatsen via de fietsreservatiestroken op Ring, Servaas Daemsstraat enz. Het karakter van Kleuterstraat (smal en enkel voor lokaal verkeer) laat een veilig fietsen toe. Voor de grafkapel zijn er enkele fietsenrekken geplaatst. Ook ter hoogte van de kleuterschool in Kleuterstraat staan er enkele rekken voor de ingang.

Overigens zijn er weinig tot geen trage wegen aanwezig, uitgezonderd het pad aan de noordzijde van bibliotheek, dat parallel tussen Servaas Daemsstraat en de Ghellincklaan loopt met enkele doorsteken tot aan de Ghellincklaan.

Er loopt een wandelpad rond de kerk. Vooraan de kerk is dit aangelegd in betonstraatstenen tot aan één travee voor de kruisbeuk aan de noordzijde en tot aan de westgevel van de zijkapel aan de zuidzijde, ten gevolge van de aanleg van Ring. Aan de noordzijde gaat dit toegangspad over in betontegels die zijn aangebracht in aanvulling op een oudere verharding. Deze verharding zorgt voor een vlotte toegang vanaf de straat (en de daar aanwezige fietsenstalling) naar de aanpalende school en verderop naar de noordelijke zijtoegang van de kerk. Aan de zuidzijde van de kerk werd ter hoogte van één van de ingangdeuren een nieuwe toegangshelling aangebracht voor rolstoelgebruikers. Ook de ruime zone er rond werd hierbij gerenoveerd.

Over het algemeen is het pad gelegen aan de straatkant in vrij goede staat. De verhardingen rond sacristie en koor en richting het kerkhof zijn veeleer oud en versleten. Op verschillende plaatsen zijn tegels verzakt en gebroken. Sommige tegels hellen af naar de kerk toe en zorgen voor wateroverlast.

De gehele parkeersituatie aan de zuidzijde van de kerk heeft niet alleen door functie maar ook door gebruikte materialen een vrij banaal uitzicht. De buitenaanleg verkeert niet meer in goede staat en heeft weinig samenhang of uitstraling.

1.1.2 OPEN RUIMTE

Noorderwijk wordt omgeven door heel wat landbouwgronden en boscomplexen, waaronder ook het kasteeldomein van Noorderwijk en golfclub Witbos. De dreef naar het kasteel van Noorderwijk 'de Ghellincklaan' is kenmerkend. In Noorderwijk dringt de open ruimte nog op enkele plaatsen binnen tot in de kern. Zo is er ten zuiden van de pastorie een groot sportveld. Overigens liggen er verspreid enkele braakliggende percelen en landbouwpercelen.

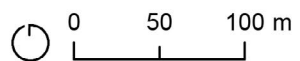
Het projectgebied wordt gekenmerkt door een kerkhof achter de kerk. Dit kerkhof bestaat uit verspreide oude graven enerzijds en een oudstrijderskerkhof anderzijds. Deze laatste heeft een duidelijk afgebakende rechthoekige structuur en is nog goed onderhouden, in tegenstelling tot de overige graven. De begraafplaats zit niet vevat in de beschermingen, maar ze maakt onlosmakelijk deel uit van de kerk en haar omgeving.

De graven op het kerkhof zijn grotendeels verwijderd. Enkel in het noordoosten van de kerk bevinden zich nog enkele willekeurig geordende graven. Aan de achterzijde van het domein bevinden zich oudstrijder begraafplaatsen. Deze worden gekenmerkt door de typische witte kruisjes. Deze graven kunnen pas verwijderd worden na contact met de familie. De Nationale Strijdersbond België (NSB) bekijkt momenteel of een verplaatsing mogelijk is.

KAART 3 MOBILITEIT

Stad Herentals . beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving. bron GRB 2018, Streetview 2018, terreinbezoek 2018

- projectgebied
- autovrij
- functioneel fietsen
- bushalte
- weg
- parkeren

1.1.3 BEBOUWDE RUIMTE

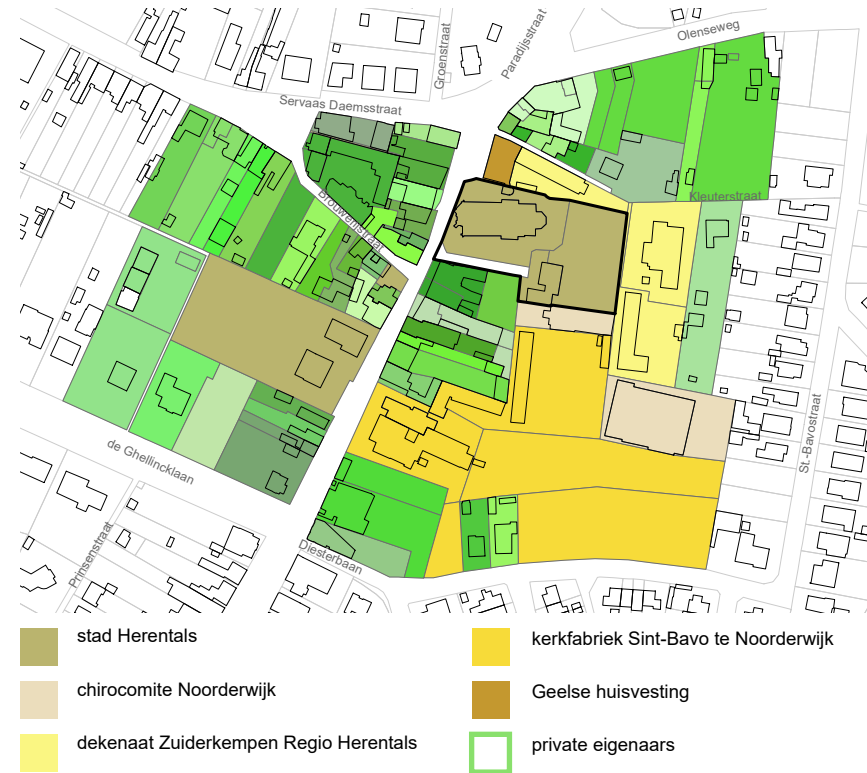
De historische structuur van de drie invalswegen Ring/Paradijsstraat, Servaas Daemsstraat en Olesenweg en de gemeenschappelijke driehoek zijn vandaag nog steeds sterk aanwezig in het bebouwde weefsel. De bebouwing kent dan ook zijn oorsprong langs deze wegen en is organisch verder gegroeid met nieuwe klassieke verkavelingswijken. Zeer opvallend is het 'bouwblok' te midden van deze organisch gegroeide woonkern, het projectgebied en haar direct omgeving. Dit is een vrijwel vierkant bouwblok te midden van de vele kleinere rechthoekige bouwblokken.

Binnen deze bouwblok zijn de meeste gemeenschapsvoorzieningen geconcentreerd. Zo situeert de kerk, de pastorie en het kerkhof er zich. Ten zuiden van de pastorie is ook een chirolokaal voor de jongens, voormalig overdekt zwembad dat vandaag als polyvalente ruimte wordt gebruikt, sporthal en sportveld voor de chiro. Gelegen aan Ring is er een parochiecentrum met er achter het chirolokaal voor de meisjes en er tegenover een bibliotheek. Langs Ring zijn er heel wat dienstverlening (bank, apotheek enz.), reca- en kleinhandelszaken. In Kleuterstraat zijn er twee scholen, een lagere school en een vrij recente kleuterschool 't Klavertje. Iets verderop in Ring ligt een tweede schoolgebouw van 't Klavertje.

1.2 EIGENDOMSSTRUCTUUR

Opvallend uit de eigendomsstructuur van de ruimere omgeving is de samenhang van publieke eigenaars rondom het projectgebied. Zoals reeds aangegeven zijn de kerk, de kapel en de pastorie in eigendom van de stad Herentals. De bibliotheek en een hoekperceel over de bakkerij zijn eveneens in het bezit van de stad. Merkwaardig zijn de vele eigendommen van de kerkfabriek Sint-Bavo van Noorderwijk, meer bepaald de chirolokalen voor jongens en voor meisjes, de sportvelden en het parochiecentrum. Het chirocomité van Noorderwijk heeft de sporthal en de polyvalente zaal tussen pastorie en chirolokaal in bezit. Dankzij het beperkt aantal partners aanwezig rond het projectgebied én hun '(semi-)publiek karakter' kan er efficiënt nagedacht en samengewerkt worden om de kern van Noorderwijk aantrekkelijk te houden/ te maken.

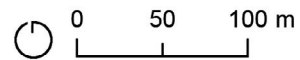
Figuur 220 eigendomsstructuur

KAART 4 RUIMTELIJKE STRUCTUUR

Stad Herentals . beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving. bron GRB 2018, Streetview 2018, terreinbezoek 2018

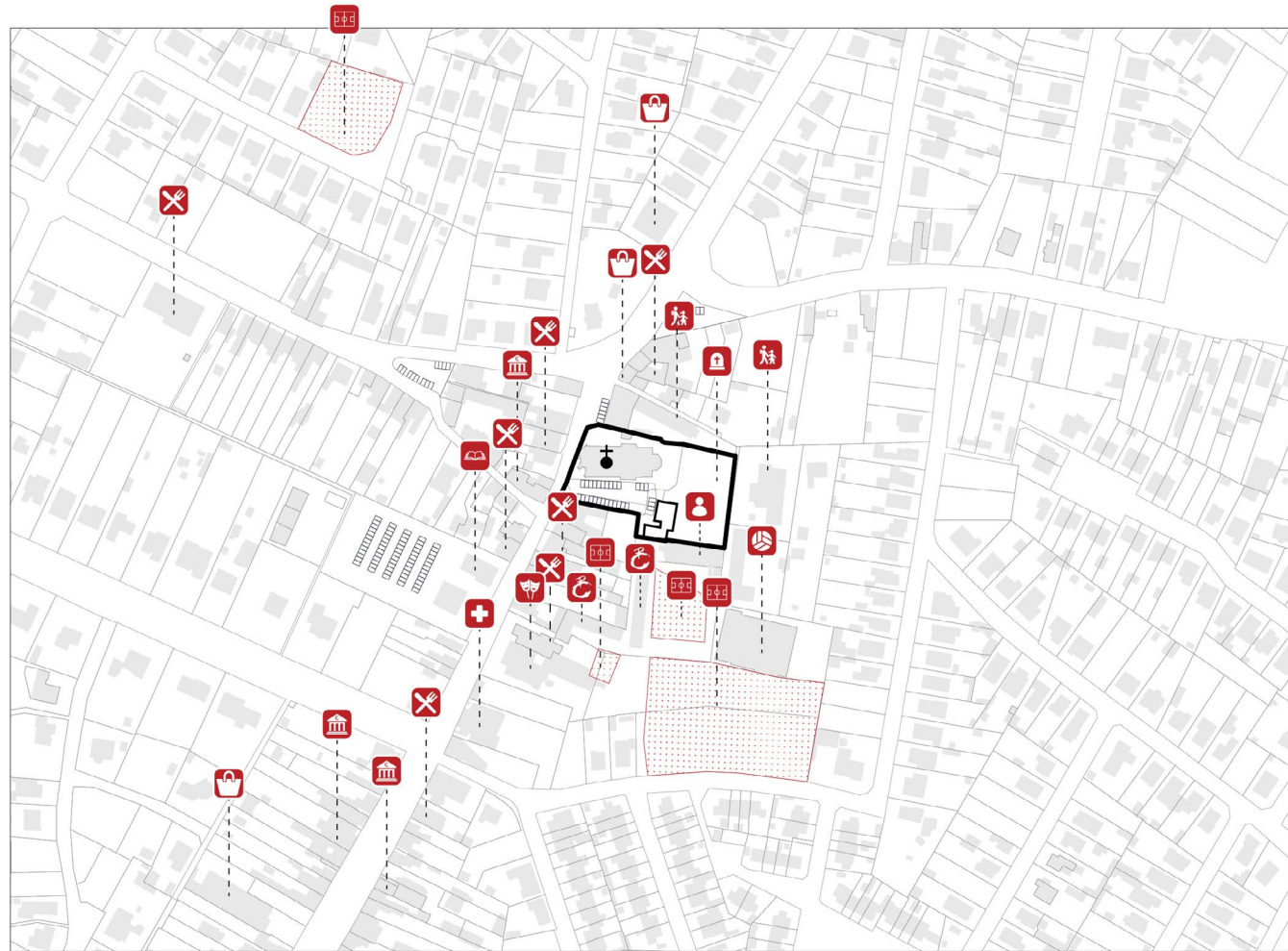
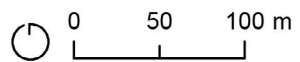
- projectgebied
- bos
- grasland
- akker
- kerkhof
- dreef

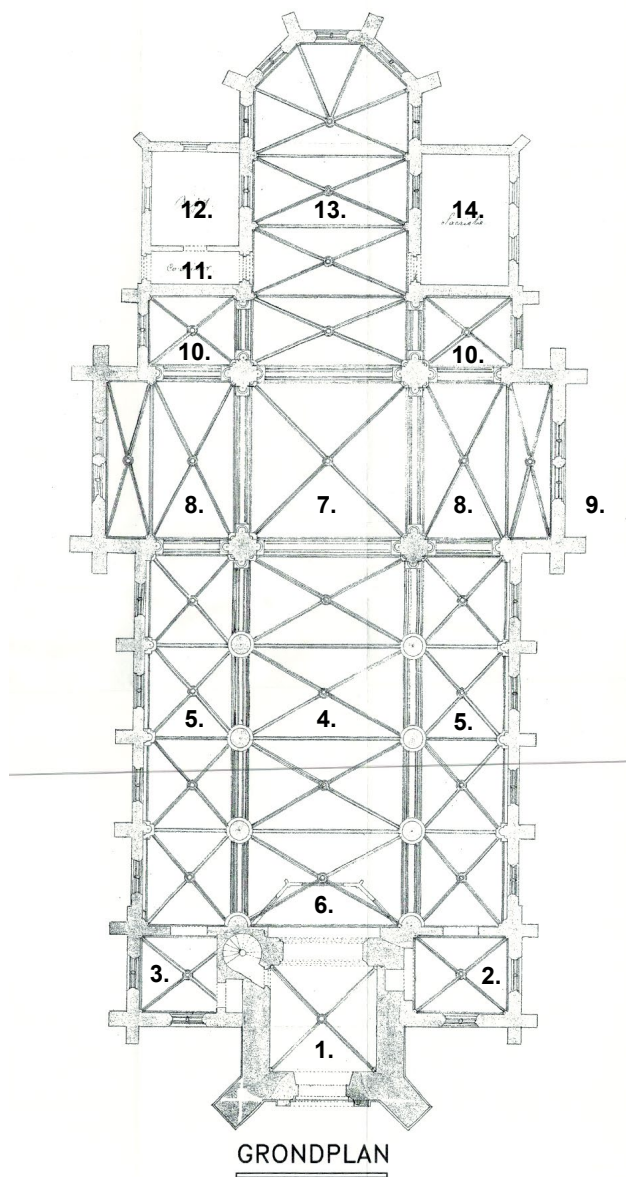
KAART 5 BEBOUWDE STRUCTUUR MET VOORZIENINGEN

Stad Herentals . beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving. bron GRB 2018, Streetview 2018, terreinbezoek 2018

- projectgebied
- sportveld
- kerkhof
- sporthal
- school
- parochiecentrum
- polyvalente zaal
- apotheek
- bank
- horeca
- winkel
- chiro
- bibliotheek

Figuur 12 grondplan kerk met ruimte indelingen

legende

- 1. toren
- 2. depot
- 3. rouwkapel
- 4. schip
- 5. zijbeuk
- 6. oksaal
- 7. viering
- 8. transept
- 9. ingang langs zuiderbeuk (1970)
- 10. zijkapel
- 11. circulatie
- 12. stooklokaal / berging
- 13. koor
- 14. sacristie

2 EXTERIEUR

2.1 KERKGEBOUW

2.1.1 ALGEMENE BESCHRIJVING ERFGOEDELEMENTEN EN DIAGNOSE

De kerk is een dreubeukige kruisbasiliek met westtoren. Het schip en de zijbeuken hebben vier traveeën, het transept één travee en het koor vier rechte traveeën met driezijdige sluiting.

DAK

Het dak van het kerkgebouw is met leien bedekt. De nieuwe leien werden in de periode 1870 - 1875 aangevoerd vanuit de Franse groeve van Fumay: zwarte schalie van Fumay in Vlaams formaat. Aanvullend herbruikte men deels de leien van de oude kerk die werd afgebroken.

De vierkante toren van vijf geledingen wordt aan de hoeken door trapvormige frijten ondersteund en bekroond met een ingesnoerde naaldspits. Ze bestaat uit een zandstenen onderbouw (witte Brabantse zandsteen) met een band van ijierzandsteen en een rode bakstenen bovenbouw met in de derde geleding zandstenen hoekstenen en vensteromlijstingen. Aan de linkerzijde is er een polygonale traptoren van bak- en zandsteen. De toren is voorzien van versneden, overhoekse steunberen. Kenmerkend zijn de smalle schietgaten op de tweede en derde verdieping, wat wijst op een goed voorbeeld van een versterkte Kempische toren.

De oude genagelde natuurleien zijn sterk verweerd, broos en poreus. Talrijke leien zijn gebroken, verschoven of zelfs geheel verdwenen. Ook mosgroei komt plaatselijk voor. De recentere leien zijn in goede staat. Afvoeren moeten worden hersteld en herbevestigd. Ter hoogte van dakdoorbrekingen (dakkapellen, schoorstenen enz.) zijn de loodslabben los, met lekken als gevolg.

GEVEL

De rest van het kerkgebouw is bekleed met baksteen (Boomse papensteen). De dekstenen, doorlopende kordons en venstertraceringen bestaan uit natuursteen.

Het baksteenmetselwerk is in vrij goede staat. Het voegwerk is licht uitgespoeld. Plaatselijk werd het voegwerk reeds hersteld, weliswaar met een onaangepaste cementgebaseerde mortel. Het kleurverschil is storend. De diefijzers zijn aangetast door roestvorming en veroorzaken plaatselijk steenschade.

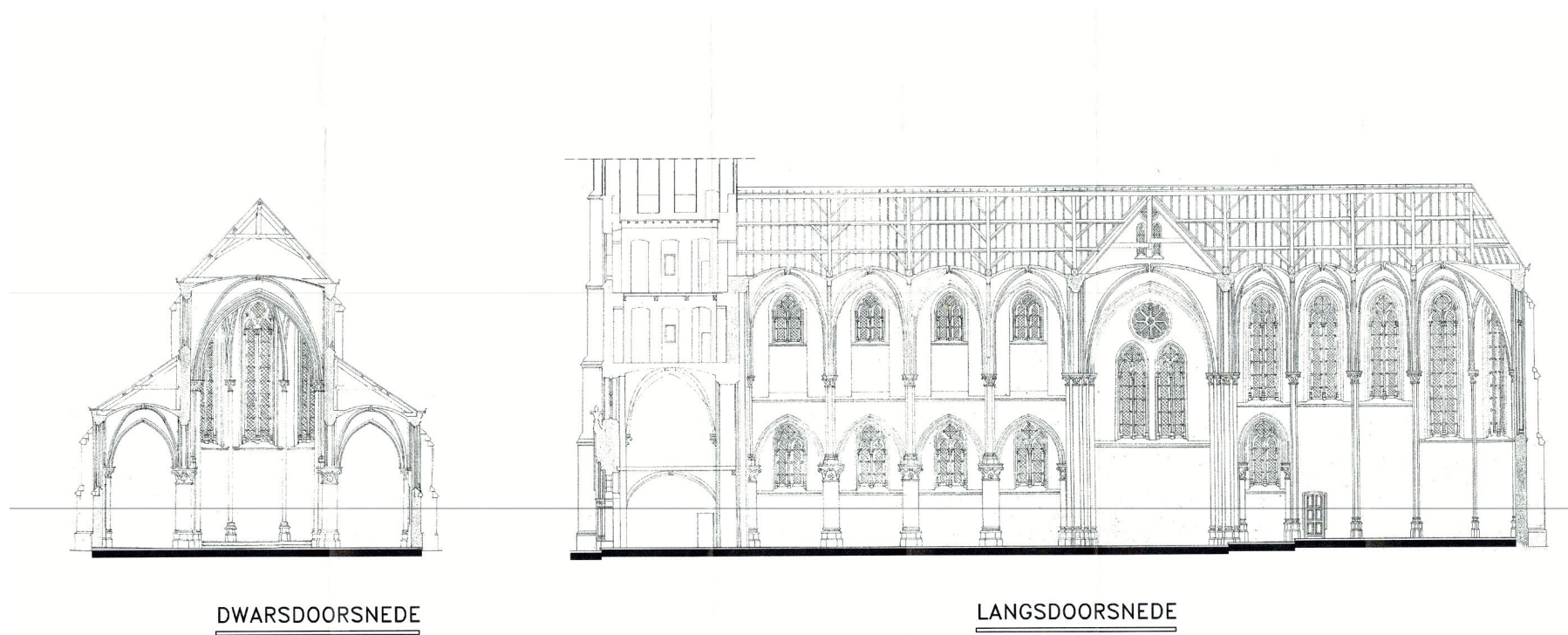
BUITENSCHRIJNWERK EN GLAS-IN-LOODRAMEN

De kerk is toegankelijk via een schouderboogdeur onder spitsboogveld met een radvenster met vierpas, dagkanten met gekoppelde zuiltjes onder geprofileerde spitsboog. De inkom wordt bekroond door een roosvenster en aan de noordzijde is er een overdekt kruisbeeld uit de zestiende eeuw.

In 1872 zijn er zeven geschilderde glasramen geplaatst, vervaardigd door Samuel Coucke uit Brugge. Drie werden op het koor geplaatst, twee in de zijkapellen en twee in de kruisbeuken. In 1943 werden ook de andere ramen vervangen door geschilderde glasramen, waarop telkens de naam van de schenker vermeld staat. Meer informatie over de glasramen is terug te vinden in het boekje 'geschiedenis van de Sint-Bavokerk van Noorderwijk' uitgegeven door de heemkring Nortrevic in 1995.

Op sommige plaatsen plooiën de panelen door met plaatselijk glasbreuk tot gevolg. De mastiekaansluitingen zijn verouderd en scheuren. Vier van de koorvensters zijn voorzien van voorzetglas, die op vele plaatsen is beschadigd. Het glas werd rechtstreeks tegen het glas-in-lood gemonteerd zodat er geen verluchting tussen beide mogelijk is.

Figuur 13 dwarsdoorsneden en langdoorsnede; Sint-Bavokerk

Figuur 14 westgevel en zuidgevel; Sint-Bavokerk

Figuur 15 zuidgevel

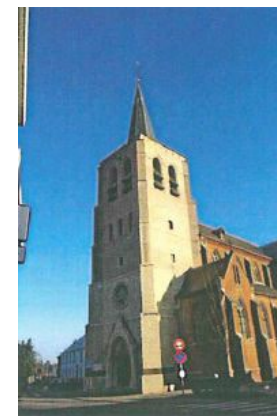
Figuur 17 noordgevel

Figuur 19 oostgevel

Figuur 21 kerktoeren

Figuur 16 zuidgevel

Figuur 18 noordgevel

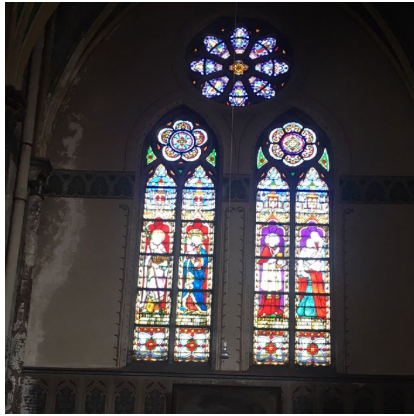
Figuur 20 westgevel

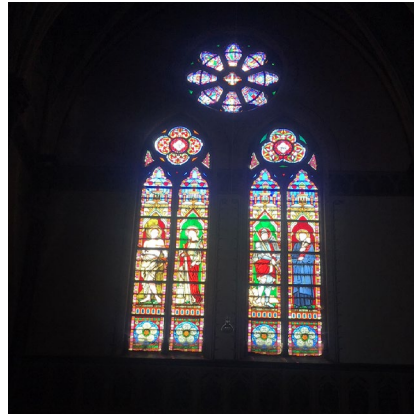
Figuur 22 westgevel

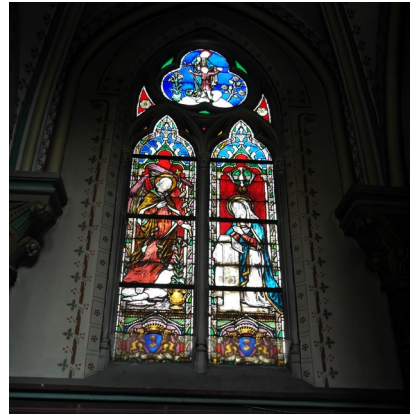
Figuur 23 glasraam noordelijk transept

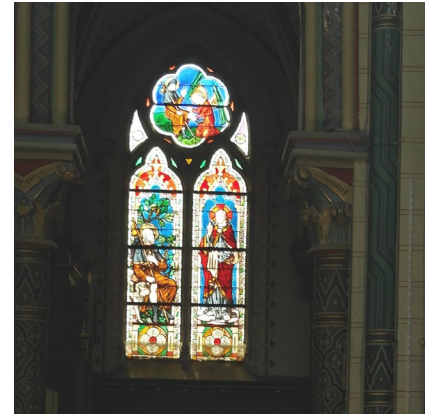
Figuur 25 glasraam zuidelijk transept

Figuur 27 glasraam noordelijke zijkapel

Figuur 29 glasraam zuidelijke zijkapel

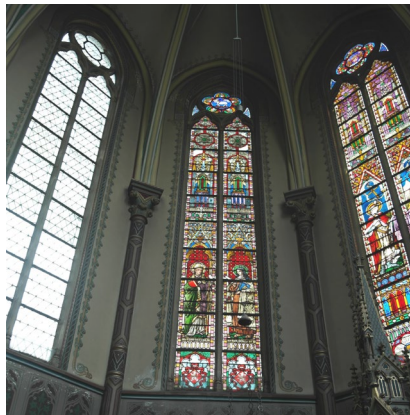
Figuur 24 voorbeeld van glasraam in zijbeuk, geschonken door parochianen in 1943

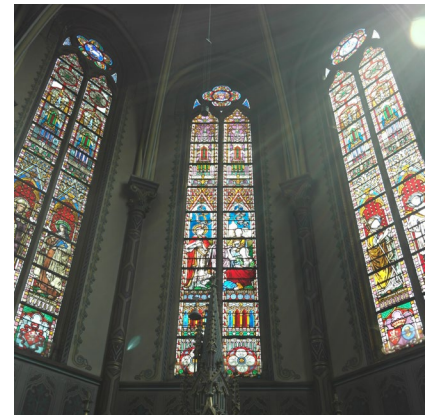
Figuur 26 buitenzijde glas-in-loodraam zijbeuk

Figuur 28 glasramen in het koor

Figuur 30 glasramen in het koor

2.1.2 GEDETAILLEERDE DIAGNOSENOTA

bronnen: terreinbezoek 2018

inspectiedossier monumentenwacht A-28/10170/2013/B (2016)

Groep Infrabo. (2008). *restauratie van het kerklichaam: analyse- en diagnosenota*

De cijfers tussen vierkante haakjes verwijzen naar het plan van het inspectiedossier, dit plan is toegevoegd op volgende pagina.

DAKBEDEKKINGEN

DAKVLAKKEN

- Leien

- Dak [7] - west

De recentere natuurleien zijn in goede staat, maar vertonen vrij veel kleine onregelmatigheden en pyrietinsluitingen.

- Dak [10] - oost

Het dak is ernstig beschadigd en zorgt voor lekkages.

AANSLUITINGEN

- Nokken

- Gebakken nokpannen: blauwe vorstpannen met een ronde rug

De oude vorsten zijn sterk verouderd. Verschillende van deze vorsten zijn beschadigd en / of liggen gevaarlijk los. Het voegwerk tussen de pannen is in slechte staat met lekken en het inrotten van de onderliggende houtstructuur tot gevolg.

Enkele nokken werden recent plaatselijk hersteld met lood. Enkele recent vernieuwde stukken nok ter hoogte van de toren (lood) zijn goed.

- Andere nokpannen: vezelcement en lood

De vezelcementen nokvorsten zijn sterk verouderd.

De loden nokken op daken [11] en [12] zijn dun en waaien plaatselijk lichtjes op. De bevestigingsbeugels komen los.

- Kilkeperafwerking

De bekleding is hoofdzakelijk uitgevoerd in zink, uitgezonderd in de kilgoot tussen de daken [7] en [8] is deze uitgevoerd in koper.

Het zink is licht en lokaal sterker verweerd, maar over het algemeen in orde. De pannen zijn echter niet goed bevestigd waardoor ze kunnen wegschuiven. Lekken ter hoogte van de kilgoten hebben in het verleden reeds aanleiding gegeven tot ernstige inrottingen.

- Daken [3] / [4], [5] / [6], [9] / [10]

De zinken kilgoten zijn dringend aan vernieuwing toe.

- Daken [7] / [8]

De koperen kilgoot is in goede staat.

- Zak- en zalinggoten

De zogenaamde 'tussengoten' werden in 1870-1875 uitgevoerd met lood van 40 kg/m². Momenteel zijn de gootbekledingen lichtjes verweerd, maar over het algemeen in orde.

- Dak [13] - achter schouw en steunbeer

De zalingen zijn verweerd en dun geworden. De opstanden zijn vrij klein. De zinken zaling aan de noordwestzijde is niet in de muur ingewerkt.

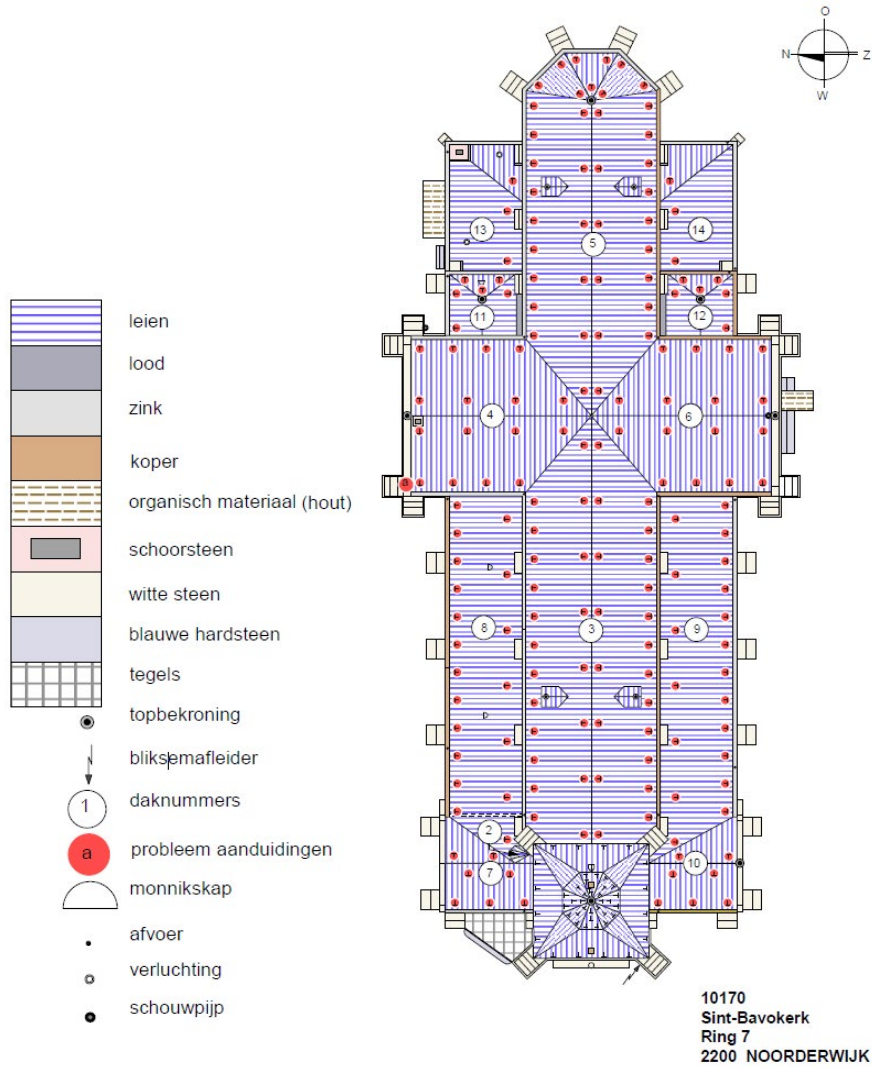
- Daken [11] en [12] en het koor [5]

De zalingen zijn verweerd en dun geworden. Lokaal komt er een aansluitnaad los.

- Opgaand muurwerk

Het lood is verweerd, maar over het algemeen in orde. De aanwerkmortel begint op verschillende plaatsen los te barsten waardoor het lood kan uitzakken of opwaaien. Dit geeft op een aantal plaatsen aanleiding tot waterindringing.

Figuur 31 situatieschets van de Sint-Bavokerk met aanduiding diagnoses [x]
(vzw Monumentenwacht Vlaanderen, 2016)

Figuur 32 viering [3] / [4]: ingerotte en beschimmelde bebording

Figuur 34 beschadigde en weggevallen leien

Figuur 33 dak [10] - west: weggevallen leien

Figuur 35 [13] en [14]: weggevallen loodslabben

- Dak [11] / [4] en [12] / [6]

Het lood werd koud aangewerkt tegen het opgaand muurwerk. De mortelaanwerking valt weg wat aanleiding zal geven tot vochtindringing.

- Andere
 - Torenspits [1] + overige

Het lood tussen de spits en de nok sluit niet overal waterdicht aan, momenteel zonder veel gevolgen.

DAKDOORBREKINGEN

DAKKAPellen EN -LUIKEN

De leibedekking en de nokken zijn slecht. Het houtwerk is verfloos en sterk verweerd. De loodaansluitingen zijn verweerd en sluiten niet overal meer waterdicht aan. De ijzeren pironnen zijn sterk roestig.

DE SCHOORSTENEN (BOVENDAKS)

- Dak [4]
Onderaan komen er enkele loodslabben los met lekken tot gevolg.
- Dak [4] - oost
De vezelcementen (asbesthoudende) schoorsteenpijp is verweerd maar verder in orde. De beugels zijn roestig.
- Dak [6] - topgevel
Het vezelcementen (asbesthoudende) trekstuk is verweerd. De schoorsteen sluit niet meer waterdicht aan met de nok. Eventuele vorstschade blijft momenteel beperkt.

- Dak [13]

Het voegwerk bovenaan is licht uitgespoeld. De schoorsteen is niet afgedekt zodat het binnen regent. Aan de zuid- en de westzijde zit er scheurvorming, maar de toestand is stabiel.

LADDER- EN KLIMHAKEN

- Algemeen
Het kerklichaam is nergens voorzien van ladderhaken met uitzondering van de toren [1].
- Toren [1]
De nieuwe haken voldoen aan de Europese Norm EN 517 en zijn goed bevestigd. Het onderste torenluik (westzijde) is niet veilig en vlot te openen omdat de handgreep loshangt. Het luik hangt enkel vast met een te zwakke ketting. Het bovenste torenluik is zwaar en opent stroef. Hierdoor is de buitenzijde van de toren slecht bereikbaar.
- Daken [3] t.e.m. [14]
Er zijn nergens ladderhaken voorzien zodat nazicht herstel van daken, goten en topbekroningen nodeloos moeilijk, duur en gevaarlijk zijn. Er ontbreken ladderhaken onderaan de dakvlakken zodat er niet veilig in de goten kan gewerkt worden.

VERLUCHTINGEN

- Algemeen
Enkele dakstructuren zijn verstoken van enige verluchting hetgeen problematisch is bij vochtinsijpeling omdat droging bijna niet mogelijk is.
- Daken [8], [11] en [13]
De verluchtingen zijn verweerd, maar in orde.

Figuur 36 koud aangewerkt lood

Figuur 38 verweerd houtwerk

Figuur 40 dak [4]: loskomende loodslabben

Figuur 42 dak [4] - oost: vezelcementen (asbesthoudende) schoorsteenpijp

Figuur 37 schip [3]: weggevallen aanwerkmortel

Figuur 39 slechte aansluitingen

Figuur 41 dak [6]-topgevel: verweerd vezelcementen (asbesthoudend) trekstuk

Figuur 43 dak [13]: uitgespoeld voegwerk bovenaan

DAKSTRUCTUUR EN ZOLDER

KAPPEN MET HOUTEN HOOFDSTRUCTUUR

De dakstructuur van de kerk werd in de periode 1870-1875 voor het overgrote deel uitgevoerd uit 'rood greinenhout'. Enkel de meest kwetsbare onderdelen werden vervaardigd uit inlands eikenhout. Verder hergebruikte men het eikenhout uit de kerk die werd afgebroken.

Op verschillende plaatsen worden inrottingen als gevolg van aanhoudende vochtinsijpelingen vastgesteld. Het gebrek aan verluchting zorgt ervoor dat opdroging van de structuur bijna niet mogelijk is. Waarschijnlijk is dit probleem nog groter omdat de meeste lager gelegen daken niet bereikbaar zijn voor inspectie.

- Toren [1]

Een aantal kepers werd doorgezaagd zonder een raveelconstructie te maken. Dit heeft momenteel geen zichtbare gevolgen, maar het is een verzwakking van de structuur.

- Traptoren [2]

Het houtwerk is volledig vernieuwd.

- Daken [3] t.e.m. [6]

De eiken- en naaldhouten delen zijn veelal in goede staat. Plaatselijk zijn er nog historische spanten aanwezig die vermoedelijk gerecupereerd werden uit een oudere bouwfase.

Verspreid in het houtwerk zijn er oude aantastingen van huisboktor. Het ijzerwerk van ankers en dergelijke is licht roestig. Er is geen permanente verluchting wat bij lekken sneller voor problemen zal zorgen.

- Dak [3]

Door de lekken in de nokbekleding is de nokbalk plaatselijk ingerot. De sloop van de trekbal, de muurplaat, het schaliebord en enkele kepers zijn licht ingerot.

- Daken [3] / [4]; [3] / [6] en [4] / [5]

De voeten van de kilkepers en de opleg van de trekbal zijn verzwakt door oude en recentere lekken. Voor zover zichtbaar komt de stabiliteit niet in het gedrang.

- Koor [5]

Het houtwerk onder het kruis is ingerot.

- Daken [9], [12] en [14]

Er is geen verluchting aanwezig wat bij lekken sneller voor problemen zal zorgen.

REGENWATERAFVOER

BAKGOTEN

- Algemeen

Oorspronkelijk waren de goten bekleed met zink. Momenteel is de kerk deels uitgerust met zinken en deels met koperen gootbekledingen, wat elektrolyse veroorzaakt. Het zink wordt hierdoor onvermijdelijk aangetast.

De koperen gootbekledingen verkeren nog in vrij goede staat. Deze goten zijn ook voorzien van de nodige expansiestukken. Plaatselijk zijn de soldeernaden aan het lossen.

Plaatselijk zijn de gootbodems uitgevoerd met onvoldoende helling zodat er in de goten waterstagnatie optreedt.

De koperen en zinken goten werden met rubber bekleed. Dit voldoet, maar is minder duurzaam en stremt een goede afwatering.

- Dak [9], [11], [13], [14]

De zinken goten van de daken [9], [11], [13] en [14] zijn, mede als gevolg van elektrolyse door water afkomstig van hoger gelegen afvoeren uit koper of door water dat afstroomt van daken met koperen leihaken, ernstig verweerd. De goten zijn bovendien niet voorzien van de nodige expansiestukken.

- Daken [8] en [9]

De afvoer van het hoger gelegen dak werd niet waterdicht bevestigd in het dak met sterke vochtindringing tot gevolg.

AFVOER

Figuur 44 dak [8], [11] en [13]: licht verweerde verlichtingen

Figuur 46 daken [3] en [6]

Figuur 48 koor [5] / transept [4]

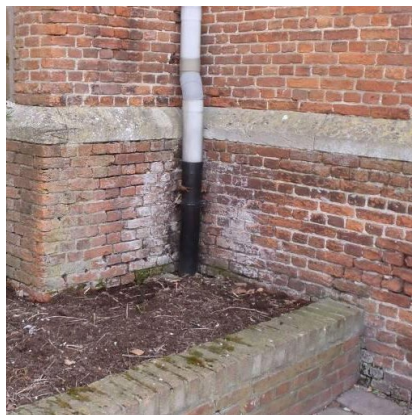
Figuur 50 uitgespoelde stootvoegen

Figuur 45 toren [1]: doorgezaagde kepers zonder raveelconstructie

Figuur 47 uitgespoeld metwelwerk

Figuur 49 wirwar van regenwaterafvoeren

Figuur 51 plaatselijk sterk verweerd ijzerzandsteen

In oorsprong waren de afvoerbuizen vervaardigd uit zink n° 12 met een diameter van 10 cm. Momenteel bevinden zich op de meeste plaatsen regenafvoerbuizen uit grijs PVC.

De afvoeren zijn in redelijke staat. PVC is echter een minder duurzaam materiaal en ook onesthetisch als gevolg van materiaaleigen ongelijkmatige kleurververing, waardoor het niet past in de historische context van een kerkgebouw.

De gebruikte beugels zijn sterk verroest en komen vrij gemakkelijk los.

- Eindstukken

De aanwezige eindstukken op de regenafvoerbuizen zijn vervaardigd uit gietijzer. De buizen zijn in meerderheid roestig.

RIOLERING

Momenteel is er rond de kerk een functionerende riolering aanwezig. Noch het tracé van de ondergrondse leidingen, noch de buisdiameters of de functionering van het stelsel zijn gekend.

Mogelijk wordt al het water afkomstig van de kerk, zowel regenwater als grijs water (wastafel), via één of twee takken naar de openbare straatriolering geleid. Mogelijk bestaat ook nog een deel van de oude riolering naar het vroegere kerkhof.

BUITENWERK

OPGAAND BAKSTEEN METSELWERK EN VOEGWERK

Het voegwerk is licht uitgespoeld en is plaatselijk reeds hersteld. Dit gebeurde evenwel met een onaangepaste cementgebaseerde mortel die qua samenstelling te hard was waardoor hij snel scheurt en slecht hecht. Ook de kleur (grijs in plaats van wit) wijkt af van de originele specie. De herstelde voegwerkdelen hebben een geringe duurzaamheid.

De sterk geërodeerde zones bevinden zich op de volgende plaatsen: bovenaan de topgevels, aan de steunberen, in de zone net boven het maaiveld en in de zone boven de gevelplinten, aan de oostzijde van de zuidelijke dwarsbeuk [6], aan de zuidkant van de sacristie [14]. De

CV-schouw op dak [13] en de gevel [13] vertonen diagonale scheurvorming.

Het metselvoegwerk van de toren [1] werd recent hersteld en is in orde.

Het oorspronkelijke voegwerk werd volgens het bestek uit 1870 gemaakt met 'chauxhydraulique van Doornik' in 'gelijke delen kalk en mageren zavel of zand' tot een 'schoone platte voeg'. Onder de goten werd er gewerkt met 'kleurmortel'.

NATUURSTEEN EN VOEGWERK

- Blauwe hardsteen (Ecaussines of Soignies) - algemeen

De inspecteerbare delen zijn nog goed.

- Witte hardsteen (Savonnière) - algemeen

- Algemeen

De witte hardsteendelen zijn plaatselijk onderhevig aan erosie: hier en daar vertonen de stenen enkel gipskorsten en schilferen zij af.

Bepaalde delen, vooral bij waterlijsten en afzaten van steunberen en ramen, zijn gescheurd of gebarsten met water- en vorstschade in de onderliggende delen als gevolg.

Uitgespoelde voegen van dekstenen en afzaten veroorzaken water- en vorstschade in de onderliggende delen.

Bepaalde topstukken op de tuitgevels zijn beschadigd als gevolg van roestende kruizen.

Er is enige steenschade aan dorpels en lateien als gevolg van roestende diefijzers van de sacristie en de noordelijke bergplaats.

Plaatselijk is het voegwerk van de witte hardsteendelen uitgespoeld, vooral op sterk belaste plaatsen zoals dekstenen, afzaten enz.

Mos- en algengroei zijn plaatselijk sterk aanwezig.

- Toren [1]

De ijzerzandsteen is plaatselijk sterker verweerd, maar voldoet nog. De herstellingen tekenen af.

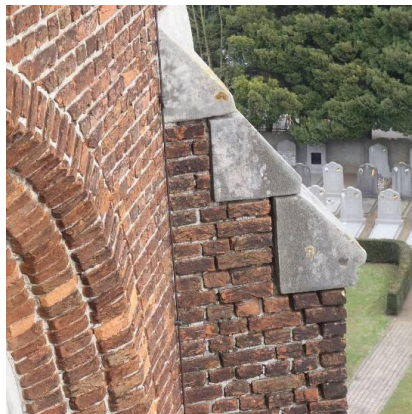
- Vleugels [5], [6] en [10]

Nogal wat raamonnelen zijn dermate verweerd en beschadigd (roestende raambruggen) dat zij gedeeltelijk hun stabiliteitsfunctie binnen de raampartijen zijn verloren.

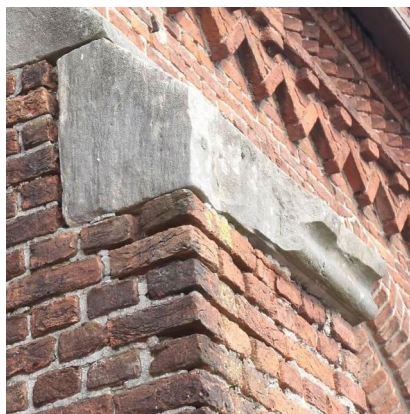
Figuur 52 beschadigde raamafzaat

Figuur 54 verzwakt metselwerk

Figuur 56 beschadigde druiplijst

Figuur 58 toren [1] - luiken zonder waterdorpel

Figuur 53 vleugel [5], [6] en [10]

Figuur 55 gebroken afzaat

Figuur 57 vleugel [10] - zuidwest: verzwakt schouderstuk

Figuur 59 beschadigd voegwerk van de treden

- Baksteen (Boomse papensteen) - algemeen

Het baksteenwerk van de buitengevels is slechts zeer plaatselijk geërodeerd. Enkel in de meest sterk geërodeerde gevelvlakken komt er plaatselijk beschadigd metselwerk voor, vooral juist boven de gevelplint en bovenaan de tuitgevels.

Op enkele plaatsen zijn in het baksteenmetselwerk zettingscheuren zichtbaar, vooral in de noordelijke bergplaats en in de topgevels.

Op verschillende plaatsen bevinden zich oude verankeringen in het muurwerk die steenschade veroorzaken als gevolg van roestvorming. Ook de roestende ankers van de raambeschermingsroosters veroorzaken schade.

De CV-schouw vertoont scheurvorming.

DIEFIJZERS

Diefijzers zijn aanwezig in de volgende gevelopeningen:

- voor het onderste gedeelte van het glas-in-loodraam van het zuidelijke zijaltaar [12]
- voor de twee ramen van de sacristie [14]
- voor de twee ramen van het depot [13]
- voor het keldergat van de stookkelder (oostgevel)
- voor het onderste gedeelte van het glas-in-loodraam van het noordelijke zijaltaar [11].

De stukken zijn in meerdere of in mindere mate aangetast door roestvorming, veelal waar de stukken in het omgevende steenwerk werden ingewerkt, maar ook in de voegen waar smeedijzeren staven aan of tegen elkaar werden gemonteerd.

Er wordt ten gevolge van roestvorming momenteel plaatselijk steenschade veroorzaakt die snel verergert en die enkel kan worden gestopt door het uitnemen van de diefijzers.

GEVELANKERS

In 1870 werden er in totaal 52 ankers in 'ferfort', of ook wel 'grof ijzerwerk', voorzien. Er worden in de lijst 26 stuks van 55kg, 6 stuks van 35kg en 20 stuks van 12kg vermeld.

In de gevels van het kerklichaam zijn er evenwel nergens ankers zichtbaar. Vermoedelijk werden zij dan ook mee ingemetseld in het baksteenwerk.

Mogelijk zullen er hier en daar gevelankers worden aangetroffen tijdens het uithalen van beschadigde gevelstenen, vooral in de vochtbelaste west- en zuidgeoriënteerde gevels, en zullen deze moeten worden behandeld tegen roestvorming dan wel vervangen worden.

MUURBEKRONINGEN

De witte natuursteen is verweerd maar voldoet nog. Het voegwerk is verspreid uitgespoeld met hier en daar waterindringing tot gevolg.

- Steunberen-afzaten

Het voegwerk is beschadigd. Op een aantal plaatsen is de drup beschadigd met vocht- en vorstschade tot gevolg. Plaatselijk is het metselwerk verzwakt en ontwikkelen er zich planten in het beschadigd voegwerk.

- Topgevels

De stootvoegen van de dekstenen zijn echter veelal uitgespoeld. Dit heeft vochtschade aan het onderliggende metsel- en voegwerk tot gevolg.

De kruizen zijn sterk roestig en staan los. De natuurstenen topstukken scheuren op verschillende plaatsen. Er dreigt plaatselijk gevaar voor omstaanders.

- Vleugel [10] - zuidwest

Door de gebreken aan de stootvoegen van de dekstenen is het schouderstuk verzwakt.

BUITENTRAPPEN

- Lokaal [13]

De blauwe hardsteen is in orde.

Het voegwerk van de treden is losgescheurd; vermoedelijk is het funderingsmassiefje onderuitgezakt. Sommige voegen zijn uitgespoeld.

Figuur 60 vleugels [13] en [14]: afhangende raamvleugels en ingerotte onderregel

Figuur 62 dak [7] - west: ingerot houtwerk

Figuur 64 gebroken glas en voorlopige herstelling

Figuur 66 vleugel [13]: gebroken glas

Figuur 61 sterk verveerd buitenschrijnwerk

Figuur 63 afbladderend schilderwerk

Figuur 65 vleugel [5] - plaatselijk gebroken beschermglas

Figuur 67 vervormde panelen met glasbreuk tot gevolg

HOUTEN BUITENSCHRIJNWERK

- Dakkapellen en -luiken

De oude eikenhouten dakluiken zijn vervangen door nieuwe uit een minder duurzame houtsoort. Eén origineel luik ligt nog op de zolder. De nieuwe luiken zijn enigszins verweerd, maar nog functioneel.

De fronten van de dakkapellen zijn ernstig aangetast als gevolg van jarenlange aantasting door vocht en door constante verwaarlozing.

De recente luiken in de toren [1] zijn stevig, maar slecht gedetailleerd. Het luik in de torenvoet heeft een te zwakke valketting en de handgreep is onvoldoende stevig en hangt los. Het luik bovenin de spits klemt en is moeilijk te openen. De loden dorpel sluit onderaan slecht aan met de stijlen waardoor er vochtindringing mogelijk is. Het luik is slecht bekleed

- Lancetraampjes zolder - dak [4]

De lancetraampjes zijn sterk verweerd en zitten los.

Aangezien de symmetrische raampjes in het kruisbeukdak [6] uit glas-in-lood bestaan, kan er verondersteld worden dat in de raamopeningen in dak [4] oorspronkelijk ook glas-in-lood aanwezig was dat wellicht werd verwijderd om via deze 'handige' openingen grote stukken bouw materiaal tot op de zolders te hijsen.

- Ramen van sacristie en depot - vleugels [13] en [14]

Deze vier ramen in eikenhout zijn sterk verweerd en onderaan ingerot waardoor ze afhangen. De stopverfaanwerking scheurt overal los.

- Buitendeur - zij-ingang noord [13]

Deze deur werd recent nog hersteld en is in orde. De sluiting is geïntegreerd in het recent geplaatste inbraakdetectiesysteem.

- Bakgoten

Het schilderwerk bladdert af. Het houtwerk van de buitenboeiborden is sterk verschaald, maar over het algemeen nog wel structureel in orde. Plaatselijk zijn er inrottingen.

- Buitendeuren zij-ingang zuid [14]

Deze twee buitendeuren in de dwarsbeuk zijn een latere toevoeging uit 1970. Beide deuren werden recent nog hersteld en zijn in orde. De deursluitingen zijn geïntegreerd in het recent geplaatste inbraakdetectiesysteem.

GLAS-IN-LOODRAMEN

- Glas-in-lood

Onderaan plooiën op sommige plaatsen de panelen door, met plaatselijk glasbreuk tot gevolg.

De condensafvoer onderaan de ramen is niet overal verzekerd.

De glasroeden zijn roestig.

Ten gevolge van roestende raambruggen en/of deklatten zijn er verschillende glaspanelen gebarsten of gebroken.

De mastiekaansluitingen zijn verouderd en scheuren op vele plaatsen af.

Plaatselijk scheurt het harde voegwerk tussen het glas en de dagkanten. Enkele glaasjes zijn stuk.

- Voorzetbeglazing - vleugel [5]

Vier van de koorvensters zijn voorzien van voorzetbeglazing uit blank glas.

De voorzetbeglazing is op verschillende plaatsen flink beschadigd. Het glas werd rechtstreeks tegen het glas-in-lood gemonteerd zodat er geen verluchting tussen beide mogelijk is en bovendien heeft de optredende condens geen afvoermogelijkheden. Het glas-in-lood gaat op deze manier sneller verweren en degraderen.

- Raambruggen

De losse en vaste raambruggen zijn quasi overal licht roestig. Plaatselijk treedt er een meer ernstige vorm van roestvorming op, zowel aan de buitenzijde (deklatten) als aan de binnenzijde (raambruggen) met schade aan de witte hardsteen en de beglazing tot gevolg.

- Witte hardsteen (Savonnière)

Nogal wat raammonelen zijn dermate verweerd en beschadigd (roestende raambruggen) dat zij ten dele hun stabiliteitsfunctie binnen de raampartijen zijn verloren.

Figuur 68 buitenschilderwerken bakgoot

Figuur 70 buitenschilderwerken schrijnwerk

Figuur 72 vervuilde goten

Figuur 74 vervuilde goten

Figuur 69 buitenschilderwerken dakkapel

Figuur 71 onaangepaste, gevaarlijke en verzakte
buitenverhardingen

Figuur 73 vervuilde goten

Figuur 75 vervuilde goten

GALMBORDEN

- Toren [1]

De bovenste rij leien is bloot genageld waardoor deze op termijn sneller kunnen loskomen. De gebruikte draadstangen zijn onderbemeten, bovendien werden niet alle moeren aangedraaid en/of er ontbreken er plaatselijk. Dit heeft momenteel geen zichtbare gevolgen.

SCHILDER- EN DECORATIEWERKEN

- Buitenschilderwerken schrijnwerk

De verf op de houten buitenramen van sacristie en depot is sterk verweerd.

De verf op de buitendeur van de doorgang (noordgevel) en de twee zij-ingangen (zuidgevel) is nog in goede staat.

De verf op de lancetraampjes in de topgevel van de noordelijke kruisbeuk is totaal verweerd.

- Buitenschilderwerken bakgoot

De verf van de bakgoten bladdert overal af waardoor het onderliggende houtwerk sterk is verschaald.

- Buitenschilderwerken dakkapel

De verf op de vier dakkapellen, zowel van het structurele gedeelte als van de luiken, is totaal verweerd en bladdert af.

- Buitenschilderwerken smeedijzer

De verf op de smeedijzeren diefijzers is plaatselijk aangetast waar roestvorming is opgetreden.

- Buitenschilderwerken glas-in-loodramen

De verf op de metalen delen van de glas-in-loodramen, glasroeden en deklatten, is verweerd en grotendeels verdwenen.

VERVUILING

- Goten

De goten zijn licht vervuild. Een aantal goten wateren slecht af waardoor ze snel vervuilen. Plaatselijk hinderen weggevallen leien een vlotte afvoer.

- Toren [1] - noord en zuid-luiken

Er rusten duiven op de raamdorpels met vervuiling tot gevolg.

2.2 GRAFKAPEL

De neoromaanse grafkapel staat tot op heden door middel van een bijgebouw in verbinding met de voormalige kloostersite. In het verleden gebruikten de zusters de graftombe als kapel, wat de verbinding onderbouwt.

GEVEL

Het is een rechthoekige kapel met cirkelvormige sluiting van gesinterde baksteen met geknipte voeg en een hardstenen voorgevel.

De hardstenen puntgevel wordt gekenmerkt door hoeksteunberen en een rondboogfries. De toegang bevindt zich tussen hardstenen zuiltjes met palmetmotief verbonden door een rondboog met zigzagmotief. Boven de toegangsdeur staat het jaartal 1853 en een gekroond wapenschild. Een betonnen kruisbeeld pronkt op de top van de kapel.

Een hardstenen plint en driuiplijst reiken over de volledige omtrek van de grafkapel. Een deel van het metselwerk, identiek aan de opening van de rondboogdeur, ligt dieper in de zuidelijke gevel. In de westelijke gevel bevindt zich op diezelfde plaats een toegang in de vorm van een dubbele deur.

Verder werd in de zuidelijke gevel een verluchttingsrooster ingewerkt als gevolg van de plaatsing van een open gasradiator. Vermoedelijk werd deze rooster geplaatst rond 1967, dezelfde periode als de installatie van de centrale verwarming van de kerk.

De hardstenen panelen met rondboogfries vertonen barsten. De panelen komen lichtjes los van de draagmuur. Hierdoor krijgt water de kans om binnen te sijpelen langs de achterzijde van de steen zodat de steen bij vriesweer sneller barst. Dit is een aandachtspunt voor de volledige hardstenen voorgevel, plint, daklijst en driuiplijst.

De gesinterde baksteen is in goede staat. Het voegwerk (geknipte voeg) is op verschillende plaatsen ter hoogte van de hardstenen panelen losgekomen en wordt best hersteld.

Het verluchttingsrooster is verouderd en slordig ingewerkt in de gevel.

DAK

De kapel heeft een decoratieve daklijst onder een bekronend kruis. Ook deze daklijst loopt over de volledige omtrek van de grafkapel. In de voorgevel is deze decoratief uitgewerkt, in de overige wanden blijft de uitwerking echter sober.

De afvoer is in redelijke staat. PVC is echter een minder duurzaam materiaal en ook onesthetisch als gevolg van materiaaleigen ongelijkmatige kleurverwering, waardoor het niet past in de historische context van een kerkgebouw.

De gebruikte beugels zijn sterk verroest en komen vrij gemakkelijk los.

BUITENSCHRIJNWERK

De rondboogdeur - een dubbele deur met vast paneel aan de bovenzijde - is vervaardigd uit hout en ingevuld met glas-in-lood. Het buitenschrijnwerk is donkergroen geveerd, het glas-in-lood is versierd in de vorm van gekleurde bloemen.

Centraal in de noordelijke en zuidelijke gevel bevinden zich twee ramen, identiek aan het vast paneel van de rondboogdeur.

Over het algemeen is het houten buitenschrijnwerk in goede staat en behoeft deze enkel het normale onderhoud. Het schilderwerk werd een korte tijd geleden opgefrist. Het is belangrijk dat dit op korte termijn herhaald wordt teneinde schade aan het houten schrijnwerk te voorkomen.

De toegangsdeur is recent sterk beschadigd door vandalisme. Het schrijnwerk is aan de onderzijde aangetast door houtrot als gevolg van opstijgend vocht.

Figuur 76 rechthoekige grafkapel met cirkelvormige sluiting met hardstenen voorgevel

Figuur 77 cirkelvormige sluiting Figuur 79 rondboogdeur tussen zuiltjes met palmetmotief

Figuur 78 decoratieve daklijst onder bekronend kruis

Figuur 80 detail rondboogdeur

Figuur 81 situering grafkapel in straatbeeld met lage muur en fietsstalling er voor

Figuur 221 twee storende urinoirs

Figuur 222 aansluiting lage muur met steunbeer kerk

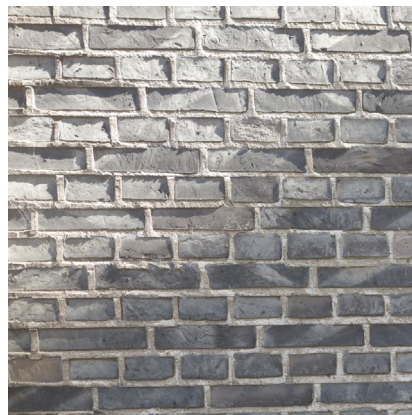
STORENDE LAGE MUUR VOOR GRAFKAPEL

Het lage muurtje voor de grafkapel past morfologisch niet in het straatweefsel. De muur is volgens inwoners van Noorderwijk toegevoegd aan het straatbeeld samen met de fietsstalling en heeft dus geen 'historische' oorsprong. Verder belemmert de muur ook vanaf de straat het zicht naar de grafkapel, waardoor de kapel minder tot haar recht komt. Ook de twee urinoirs, geïntegreerd in de lage muur, storen de toegang tot de grafkapel.

Figuur 82 verbinding met voormalige kloostersite

Figuur 83 detail gesinterde baksteen met geknipte voeg

2.3 PASTORIE

bronnen: terreinbezoek 2018

Bellemans architecten bvba. (2017). *restauratie van het bijgebouw van de pastorie, Noorderwijk*

De nieuwe pastorie is een alleenstaand dubbelhuis van vier traveeën en twee bouwlagen onder een zadeldak met de nok evenwijdig aan de straat. Hier haaks op staand is een aangepaste vleugel van de oude pastorie, de schuur. De schuur bestaat uit vijf traveeën van één bouwlaag.

Het bijgebouw is sterk in verval geraakt gedurende enkele decennia van leegstand en gebrek aan onderhoud. Een restauratiecampagne alsook een duurzame (her)bestemming dringen zich op. Recent zijn er dringende consolidatiewerken uitgevoerd: plaatsen van stutten, plaatsen van voorlopige platen op de zoldervloer voor toegang ten behoeve van inspectie, afsluiten van de lege gevelopeningen (gebruikt als invliegopeningen van duiven), demonteren van gevaarlijk losliggende bakstenen en geveloren en het instellen van een veiligheidsperimeter.

Het restauratiedossier wordt op dit moment afgerond. De uitvoering zal in de loop van 2019 worden opgestart.

GEVEL

De pastorie heeft een verankerde bakstenen lijstgevel met decoratief en constructief gebruik van natuursteen voor banden, steigergaten en venstermonelen. Voor de vensterbogen werd gekleurde baksteen gebruikt. Aan de tuinzijde behield de pastorie historische gevelementen in traditionele bak- en zandsteenstijl. De schuur heeft een verankerde baksteenbouw met diverse bouwnaden.

- *Nieuwe pastorie*

De natuurstenen elementen (raamdorpels, banden, steigergaten, venstermonelen enz.) zijn licht vervuild en moeten gereinigd worden.

De gevelankers zijn licht geroest.

- *Oude pastorie*

De bekleding van de huidige schuifpoort bij de zuidgevel bevat resten van asbest.

De gevelankers zijn sterk geroest.

De witte natuurstenen omlijstingen van openingen en monelen van ramen van de oostgevel zijn sterk verweerd.

De raamdorpels in natuursteen zijn vervuild en moeten worden gereinigd.

Alle metselwerk moet plaatselijk worden hersteld bij scheuren en beschadigde bakstenen en behandeld worden tegen opstijgend vocht waar nodig (via injectie).

Ook de scheuren in het metselwerkverband moet worden hersteld.

De volgende pleisterafwerkingen zijn plaatselijk verweerd: speklagen van westgevel, poortomlijsting van noordgevel, omlijstingen van kloosterkozijnen.

De kopgevels zijn instabiel en er zijn talrijke scheuren in het metselwerk: herstel wordt voorzien evenals de te reconstrueren ezelsrug van de westgevel en de muurvlechtingen van de oostgevel.

De moerbalk naast de dubbele poort steunt slechts zeer weinig op de penant in het metselwerk en is voorlopig geschoord. Het metselwerk is bovenaan verticaal ingeschoord.

Hermetselen van de scheefgezakte en gedemonteerde schouderstukken/geveloren is nodig van zowel oost- als westgevel.

Door de gebreken aan de schouderstukken van de topgevels is het onderliggende metselwerk beschadigd door vorst en vocht. Ter hoogte van de lekken aan de goot en afvoeren is er schade aan het muurwerk.

Figuur 84 voorgevel huidige pastorie met haaks hierop de vleugel van de oude pastorie

Figuur 86 achtergevel nieuwe pastorie

Figuur 88 ramen; voorgevel nieuwe pastorie

Figuur 90 voordeur; voorgevel nieuwe pastorie

Figuur 85 voorgevel oude pastorie

Figuur 87 zicht op kerk ter hoogte van oude pastorie

Figuur 89 ramen; achtergevel nieuwe pastorie

Figuur 91 ramen; achtergevel nieuwe pastorie ontbrekende luiken

DAK

De nieuwe pastorie heeft een leien zadeldak, de schuur heeft een zadeldak van golfplaten.

- Nieuwe pastorie

Er moeten ladderhaken en ankerpunten geplaatst worden op alle dakvlakken.

- Oude pastorie

Een deel van de dakbedekking van de schakel tussen hoofd- en bijgebouw is bedekt met leien in asbestcement en moet vernieuwd worden, identiek aan dakbedekking van hoofdgebouw. De huidige dakbedekking is nu bedekt met sterk verweerde en bemoste (asbest)golfplaten zonder afdoende aansluitingen met opgaand metselwerk en met talrijke lekken en schade aan de houten constructies tot gevolg.

Er moeten ladderhaken en ankerpunten worden geplaatst op alle dakvlakken.

De afvoer is in redelijke staat. PVC is echter een minder duurzaam materiaal en ook onesthetisch als gevolg van materiaaleigen ongelijkmatige kleurververing, waardoor het niet past in de historische context van een kerkgebouw.

SCHRIJNWERK

De pastorie heeft een hoger oplopende getrapte deurtravee. Er is een korboggeur onder het boogveld met een radvenstertje aan de rechter spitsboognis met Onze-Lieve-Vrouwebeeld. Er zijn kruiskozijnen onder boogvelden, gekoppelde rondbogen op de benedenverdieping en gedrukte spitsbogen op de bovenverdiepingen. De zijgevels hebben aandaken en schouderstukken. Aan de achterzijde zijn er gelijkaardige maar meer sobere segmentboogvormige muuropeningen en beluikte benedenvensters.

De schuur heeft gevarieerde, deels gedichte muuropeningen. De noordelijke lijstgevel heeft een centrale rondboogpoort in gecementeerde bandomlijsting tussen kloosterkozijnen. De zuidelijke gevel heeft een latere rechthoekige poort en een korboggeurtje. De westelijke puntgevel bevat muurbanden en een laadluik. De oostelijke puntgevel (de tuinzijde) heeft een overhoeks topstuk en kloosterkozijnen.

- Nieuwe pastorie

Twee vensters ontbreken beluikingen vandaag.

Het binnenschrijnwerk is nog in goede staat en behoeft enkel het normale onderhoud.

Het schilderwerk van het houten schrijnwerk bladdert plaatselijk af.

- Oude pastorie

Het buitenschrijnwerk is verweerd en licht ingerot op bepaalde delen.

Het herstellen en/of aanvullen van zwart te lakken hang- en sluitwerk wordt aangeraden, na ontroesting en metallisering.

De gebroken beglazing moet worden vervangen door monumentenglas.

De buitenluiken ontbreken bij sommige raamopeningen.

Het traliewerk is sterk geroest.

ANDERE (STORENDE) ELEMENTEN

- Nieuwe pastorie

Een aantal recente geplaatste elementen zijn opvallend en zonder respect voor het erfgoed tegen de buitengevel van de nieuwe pastorie bevestigd.

- Een inox schouwelement is vanaf de kelder tot boven het dak tegen de linker zijgevel bevestigd.

- De buitenunits van de airco zijn tegen de rechter zijgevel van de pastorie bevestigd op de verdieping.

- Een oplaadpunt voor een elektrische wagen is bevestigd tegen de rechter zijgevel van de pastorie op het gelijkvloers.

- De betonnen plaat vooraan het oplaadpunt.

Figuur 92 detail: bocht in regenwaterafvoer

Figuur 94 storend inox schouwelement

Figuur 96 storende latere toevoeging van HVAC installatie

Figuur 98 achtergevel oude pastorie

Figuur 93 oude pastorie: PVC regenwaterafvoer

Figuur 95 storend oplaadpunt elektrische auto en betonnen plaat er voor

Figuur 97 oude pastorie: detail buitenschrijnwerk

Figuur 99 oude pastorie: (asbest) golfplaten detail buitenschrijnwerk

3 INTERIEUR

3.1 KERKGEBOUW

3.1.1 ALGEMENE BESCHRIJVING ERFGOEDELEMENTEN EN DIAGNOSE

DAKGEBINTE

De kerk wordt geritmeerd door al dan niet versneden steunberen en uitgewerkte baksteenfriezen. De zuilen hebben een polygonale sokkel en knoppenkapiteel, ze worden overwelfd door kruisribgewelven.

MUURBEKLEDING

Rond de jaren 1880 decoreerde Van Aerschot het koor en het nieuwe hoofdaltaar en vervolgens ook de zijkoren, de kruisbeuk en de zijbeuken, opgevolgd door zijn medewerker Vincent Verstreyden. De kerk werd in 1956 wit geschilderd en versierd, zoveel mogelijk volgens hetzelfde patroon, mogelijk door schildersfamilie Mertens uit Noorderwijk. De verschillende decorateurs van de kerk moeten verder worden onderzocht om uit te zuiveren welk schilderwerk door wie is gebeurd ¹. Hoe meer terug in tijd, hoe mooier de patronen tevoorschijn komen. Een voorbeeld van de oudste - bewaarde - schildering dateert uit 1875 en bevindt zich in het hoogkoor. Enkel in het koor is het originele schilderwerk bewaard. De kerk wordt gedecoreerd door neogotische beschildering van geometrische en bloemmotieven, trompe-l'oeils en christelijke symbolen zoals vis, lam, godslamp, IHS enz.

De bepleistering van de gewelven, muren en kolommen verkeert nog in relatief goede staat. Door vochtproblemen (opstijgend vocht en waterinsijpeling ten gevolg van kapotte dakbedekkingen en/of afvoeren)

¹ Verschillende geschreven bronnen zijn tegenstrijdig, de een geeft Van Aerschot aan als eerste schilder, wat het meest waarschijnlijk is, andere vermelden Mertens als oudste decorateur.

VLOERBEKLEDING

In de kerk zijn er nog 24 grafstenen bewaard, restanten van 'aanstaande' mensen die toen nog in de kerk werden begraven (achttiende eeuw). Vele inscripties zijn door de tijd verdwenen, maar er bestaat wel een overzichtslijst en beschrijving van de oorspronkelijk 27 aanwezige grafstenen uit de kerk.

De vloertegels liggen nog vrij stabiel en zijn enkel wat beschadigd door gebruik (lokale afschilferingen). De houten vloeren hebben een goede staat.

BINNENSCHRIJNWERK

De kerk wordt gekenmerkt door spitsboogvensters met neogotisch maaswerk. De transeptsluitingen zijn gekenmerkt door gekoppelde spitsboogvensters en radvenster in een natuurstenen spitsboogomlijsting. De zuidelijke armen hebben gekoppelde rechthoekige deuren in spitsboogomlijsting, die dateren van 1970.

De balustrade van de hoogzaal bevat nog zeventiende eeuwse sculptuurwerken.

De deuren zijn in vrij goede staat. Schilderwerken van het binnenschrijnwerk hebben dringend nood aan herstelling, mede omwille van de vochtproblemen.

De hoogzaal is doorheen de jaren uitgebreid. De originele grootte is af te lezen in de planken vloerbekleding: brede planken in de centrale zone en smallere planken in de perifere zone. Ook de zeventiende-eeuwse balustrade met muziekinstrumenten (*bron: JANSEN JAAK, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen*) werd aangepast in functie van de uitbreiding. Het oude houten sculptuurwerk werd hergebruikt en aangevuld met nieuwe onderdelen. Dit is onderdeel van het monument.

De balustrade is nog in goede staat.

Figuur 100 interieur kerkgebouw met zicht op koor

Figuur 101 interieur kerkgebouw met zicht op oksaal en orgel

ORGEL

Volgens Michel Lemmens, erfgoedconsulent 'orgels en klokken' dateert het centrale gedeelte van het orgelfront (meubel) van rond het jaar 1700, afgaand op de stijlkenmerken. De orgelmaker uit deze vroege fase is niet gekend. Het huidige instrument bevat orgeldelen uit het jaar 1911 en heeft enige historisch-artistieke waarde (inventarisatiefiche, zie bijlage). Het orgel is gebouwd is sindsdien meerdere malen hersteld: in 1952, in 1955 en in 1970. Het orgel werd door koster Hooybergh zelf omgevormd van een mechanisch naar elektrisch orgel. Het orgel is 'onroerend door aard'.

Figuur 102 orgel (1909)

Een restauratie die het Stevens-concept uit 1911 als uitgangspunt neemt zou impliceren dat het oorspronkelijke pneumatische systeem terug in ere wordt hersteld en dat de uitbreidingen en transformaties van omstreeks 1990 ongedaan worden gemaakt.

TECHNIEKEN

In 1967 is er een centrale verwarming op stookolie (luchtverwarming) geplaatst. Er zijn geen sanitaire voorzieningen en keukens aanwezig.

De thermische en sanitaire installaties hebben dringend nood aan vernieuwing, zij zijn niet conform de huidige normen.

Figuur 103 toren [1] - zuid: scheuren en anker

Figuur 104 uurwerkzolder: gebroken kinderbalken

Figuur 106 plafondgewelf sacristie: niet originele kleuren

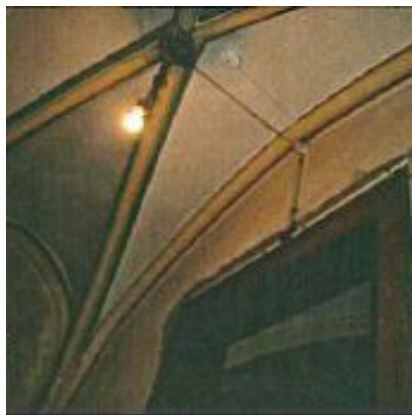
Figuur 108 muurbekleding in koor

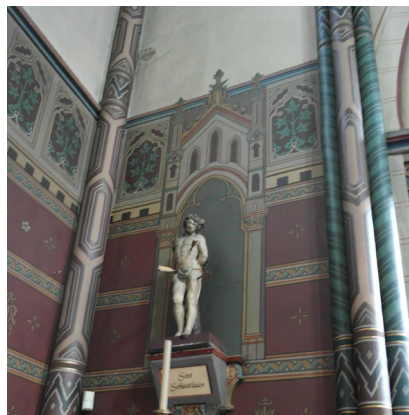
Figuur 105 torenvoet [1] - zuidwest: sterk beschadigd metselwerk

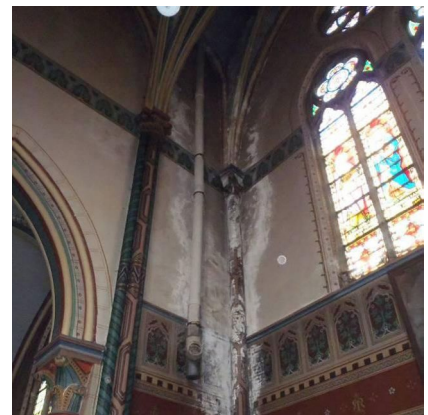
Figuur 107 plafondgewelf in gang; mogelijk originele kleuren

Figuur 109 muurbekleding in noordelijk transept

Figuur 111 vleugels [4] - noordwest: beschadigde afwerklaag door oude en recentere lekken

3.1.2 GEDETAILLEERDE DIAGNOSENOTA

bronnen: terreinbezoek 2018
inspectiedossier monumentenwacht A-28/10170/2013/B (2016)
Groep Infrabo. (2008). *restauratie van het kerklichaam: analyse- en diagnosenota*

De cijfers tussen vierkante haakjes verwijzen naar het plan van het inspectiedossier, dit plan is toegevoegd op volgende pagina.

STRUCTUURELEMENTEN

- Binnenwanden en opgaande structuren
 - Uurwerkzolder [1] en traptoren [2]

Op verschillende plaatsen werden er ankers ingeboord. Voor zover zichtbaar zijn de zettingen stabiel.

- Klokkentoren [1] en torenvoet [1]

Op verschillende plaatsen is het voegwerk uitgespoeld en/of het metselwerk beschadigd.

- Vloeren en zolderingen
 - Uurwerkzolder

Doordat een van de kinderbalken gebroken is, is de vloer plaatselijk verzwakt. Er dreigt geen onmiddellijk gevaar.

- Kelders
 - Kelder [13]

De kelder werd niet in detail geïnspecteerd wegens de aanwezigheid van niet hechtgebonden asbest.

- Funderingen

De funderingen zijn in goede staat.

VASTE INTERIEURAFWERKING

- Plafondafwerking
 - Baksteengewelven - kerk

De gewelven worden op dezelfde manier afgewerkt als de muren (zie wandafwerking).

- Houten gewelven - sacristie, depot en corridor

De houten gewelven worden beschreven met een analoge afwerking, eveneens in drie lagen met witte eindlaag, maar waarschijnlijk iets andere samenstelling.

- Bepoistering

De bepoisteringen verkeren nog in goede staat. Het is uiteraard niet zonder meer vast te stellen of bepaalde oppervlakken zijn losgekomen van de drager of dat de afwerkingslagen nog overal goed hechten op hun onderlaag, maar in het algemeen mogen we er wel van uitgaan dat zeer veel van de oorspronkelijke pleister- en afwerkingslagen volledig zullen kunnen behouden blijven.

Op enkele plaatsen zijn er in het verleden problemen geweest met waterinsijpelingen als gevolg van versleten dakbedekkingen en/of regenwaterafvoersystemen.

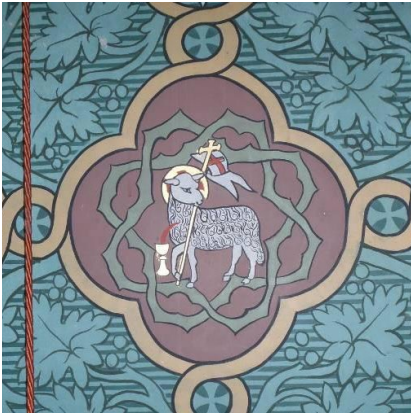
- Wandafwerking
 - Bepoistering

Het bestek uit 1870 voorziet in een bepoistering van alle gewelven, muren als kolommen in drie lagen. De meeste bepoisteringen verkeren nog in goede staat. Het is niet vast te stellen of bepaalde oppervlakken zijn losgekomen van hun dragers of dat de afwerkingslagen nog overal goed hechten op hun onderlaag, maar in het algemeen mogen we er wel van uitgaan dat zeer veel van de oorspronkelijke pleister- en afwerkingslagen volledig zullen kunnen behouden blijven.

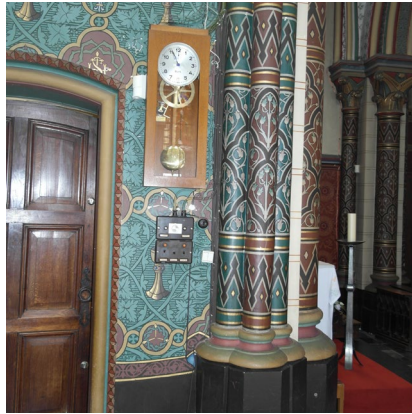
Het is duidelijk dat de onderste zones van het pleisterwerk in het gehele kerkgebouw als gevolg van opstijgend vocht zijn aangetast. Deze zones zullen na uitvoering van de nodige corrigerende ingrepen moeten worden hersteld en aangevuld.

Op enkele plaatsen zijn er in het verleden problemen geweest met waterinsijpelingen als

Figuur 110 detail van neogotische schilderingen

Figuur 112 neogotische schilderingen, zelfs van de elektriciteitsbuizen

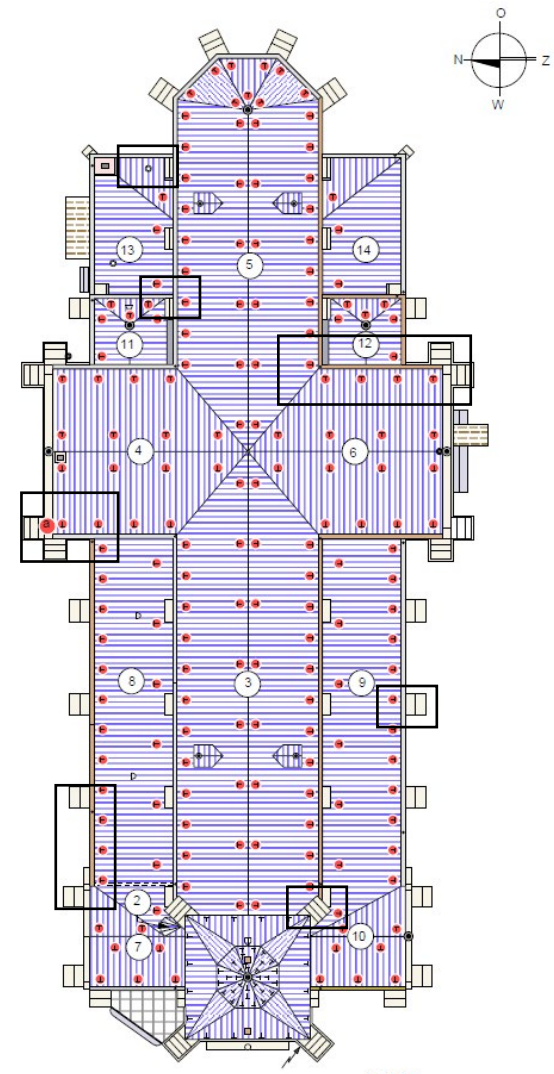
Figuur 113 vochtschade aan zuidelijk transept

Figuur 114 vocht aan noordelijke zijbeuk op grens met zijkapel

Figuur 115 aanduiding locaties met grootste schade van watersinspeling

Figuur 116 vleugel [8] - noordwest: beschadigde afwerk-
klaag door oude en recentere lekken

Figuur 118 plaatselijk
beschadigde plafondafwerking door lekken

Figuur 120 degeneratie van sommige vloertegels

Figuur 122 afgeschilferde vloertegels in noordelijke
dwarsbeuk

Figuur 117 vleugel [8]: optrekkend vocht

Figuur 119 toren [1] - gelijkvloers: optrekkend vocht

Figuur 121 vloertegels

Figuur 123 diverse oude graf- en datumstenen in de
kerkvloer

gevolg van versleten dakbedekkingen en/of regenwaterafvoersystemen. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is te zien in de noordwestelijke hoek van de dwarsbeuk [4] waar er momenteel regelmatig water insijpelt en omvangrijke schade veroorzaakt.

- Bekledingspanelen

Rondom de kerk werden tegen de onderste muurzones dunne, harde bekledingsplaten aangebracht tot op een hoogte van ongeveer 132 cm. Deze platen hadden duidelijk als doel om de schade aan de pleister- en decoratielagen te verbergen.

Het plaatmateriaal is met een grote waarschijnlijkheid afkomstig van fabrikanten die asbesthoudende materialen produceerden. Het materiaal zal bijgevolg gedemonteerd en afgevoerd moeten worden.

- Stenen vloeren

In het bestek uit 1870 lezen we dat er voor de vloer van het nieuwe kerkgebouw in hoofdzaak werd voorzien in het hergebruik van de 'oude vloerstenen' uit de kerk die werd afgebroken. Deze vloertegels werden hiervoor herkapt en geschuurd. Het tekort aan tegels - doordat de nieuwe kerk heel wat groter was dan de oude - werd aangevuld met Basècle stenen. Dezelfde groeve moest ook de stenen leveren voor de treden aan het koor en de zijkoren. Verder werd er nog voorzien in 140 witte vloerstenen in marmer.

Alle vloertegels werden gelegd met zandmortel en met een voegbreedte van max. 1mm. De Basèclestenen moesten geplaatst worden op een zavelbed, de witte marmertegels op wit zand.

- Vloertegels

De vloer van de kerk bestaat duidelijk in hoofdzaak uit oude hergebruikte tegels. Deze zijn plaatselijk niet meer gaaf in die zin dat er vele plaatselijk afgeschilferd en/of gebarsten zijn. De vloer ligt over zijn ganse oppervlak nog vrij stabiel.

De 'nieuwere' vloertegels uit Basècle en de witte marmer zijn in orde.

- Treden

De massieve tredestukken uit Basècle zijn in orde op enkele zeer kleine lokale beschadigingen na die geen afbreuk doen aan het geheel.

- Vloerroosters

De bestaande verwarming functioneert via vloerkanalen en vloerroosters die warme lucht op een bepaalde plek in de kerkruimte stuwen en op een andere plaats de afgekoelde lucht opnieuw terugnemen (extractie). De kanalen en de vloerroosters werden aangebracht toen deze verwarming in de kerk werd aangebracht in 1967.

De vloerroosters en -kanalen zijn in goede staat.

De huidige verwarmingsinstallatie is ongunstig voor de verwarming van een kerk met orgel op hoogzaal, waardoor het behoud er van in vraag kan worden gesteld.

- Beton

In het vroegere depot, momenteel in gebruik als opbergplaats, werd in het kader van de realisatie van een stookkelder de oorspronkelijke houten vloer weggebroken en werd ongeveer 60cm hoger vervangen door een vloer uit betonnen gewelven met betonstorting. Deze vloer rust op stalen liggers die in de keldermuren werden ingemetseld. De betonstorting werd geglad en vormt een erg onesthetische en niet onderhoudbare vloerafwerking.

- Houten vloer

- Plankenvloer

De houten vloeren in de sacristie (met vloerluik naar de watertellerput) en in de hoogzaal zijn nog steeds aanwezig en verkeren in een goede toestand.

- Trap naar hoogzaal

Deze eikenhouten trap verkeert in goede toestand.

- Lijstwerk

Voor zover we uit de oude bestektekst kunnen afleiden, zijn de profileringen van de gewelfribben, de lijsten en bladmotieven op de kapitelen enz. geheel vervaardigd uit een speciale mortel die door een beeldhouwer werd vervaardigd.

Aangezien de eerste visuele beoordeling van dit lijstwerk gebeurt met de inspectie van de muur- en gewelfbepresteringen en er tussen beide geen onderscheid kan worden vastgesteld, kan er worden geconcludeerd dat ook het lijstwerk nog in goede staat verkeert.

Op alle plaatsen waar er problemen met waterinsijpeling zijn of zijn geweest, is er wel een zekere mate van schade aanwezig.

Figuur 124 kapotte treden in de traptoren en doorboring van de droge blusleiding naar de zolders

Figuur 126 60 cm verhoogde vloer door realisatie stookkelder

Figuur 128 profilering van de gewelfribben

Figuur 130 binnendeurhelen aan westelijk inkomportaal

Figuur 125 startpunt van leiding opwaarts

Figuur 127 zicht in de gang; rechts trap en deur naar depot

Figuur 129 dubbele binnendeuren (zijkapel); met steenimitatie schildering

Figuur 131 enkele binnendeuren

BINNENSCHRIJNWERK

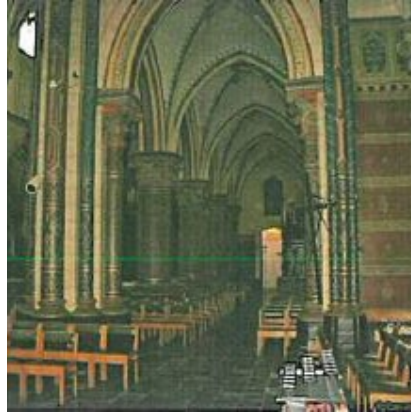
Figuur 132 zuidelijk zij-inkomportaal

Figuur 133 storende zuidelijk inkomportaal zijbeuk

Figuur 134 schade aan schilderwerk door watersijpe-
ling in noordelijke dwarsbeuk

Figuur 135 decoratief schilderwerk in zuidelijke zijbeuk,
en trap van preekstoel

- Dubbele binnendeuren

De twee dubbele deuren naar de zijkapellen zijn nog in vrij goede staat. Zowel de houten delen van het hang- en sluitwerk, de beglazing en de versierde metalen verdelingen zijn nog intact.

- Enkele binnendeuren

De drie enkele deuren bevinden zich in de sacristie, in de doorgang en aan het depot, en zijn ook nog in vrij goede staat. De sacristiedeur werd inmiddels aan de binnenzijde tegen inbraak versterkt met een stalen plaat, de depotdeur is uitgenomen geweest en ca. 60cm hoger dan oorspronkelijk herplaatst in het kader van de realisatie van de stookkelder. Zowel de houten delen als het hang- en sluitwerk zijn intact.

- Kastdeuren

De dubbele nisdeur in de noordelijke zijkapel is in goede staat.

- Twee grote binnendeurgehelen aan het westelijk inkomportaal

De twee schrijnwerkgehelen die het inkomportaal van de toren scheiden van het kerkinterieur kunnen niet gedateerd worden in de uitvoeringsperiode van 1870-1875. Hun herkomst en ouderdom is vooralsnog onbekend.

De twee vlak bij elkaar geplaatste grote schrijnwerkgehelen omvatten ieder twee enkele deuren (links en rechts) en één dubbele deur (centraal). Dit dubbel deurgeheel functioneert als een tochtsas bij een openstaande inkompoort.

Het schrijnwerkgeheel aan de torenzijde is voorzien van glas-in-loodpartijen in de bovenste vakverdelingen, het geheel aan de kerkzijde is volledig gesloten.

Alle houten componenten zowel de beglazing als het hang- en sluitwerk zijn in orde.

- Storende zuidelijk zij-inkomportaal

De gehele schrijnwerkconstructie die het tochtportaal achter de zuidelijke zij-inkomdeuren vormt, dateert ten vroegste uit 1970, toen de nieuwe toegang gemaakt werd.

Het geheel verkeert in goede staat, maar past noch morfologisch, noch contextueel in de ruimtelijkheid van het kerkinterieur.

SCHILDER- EN DECORATIEWERKEN

Graag willen we aanraden om een inspectierapport 'interieur' te laten opmaken door monumentenwacht. In dit rapport zouden zowel het interieur, het vast(hangend) meubilair en de cultuurobjecten vervat zijn. Dit rapport kan verder ook aanleiding geven om een materiaaltechnisch vooronderzoek aan te vragen omtrent de afwerkklagen interieur in functie van specifieke vraagstellingen die bepalend zijn voor de restauratieopties.

- Schilderwerken sacristie

De verf op de muren, de gewelven, de gewelfconsoles en het lijstwerk is van een dampdicht type en dus geheel onaangepast.

De verf op de houten buitenramen is vervuild en verweerd. Het hang- en sluitwerk werd mee geschilderd.

- Schilderwerken depot en gang

De verf in deze lokalen dateert van voor de plaatsing van de CV-installatie in 1967. Dit kan afgeleid worden aan de niet-herschilderde oppervlakken ter plaatse van de verbouwing aan de deur en de nieuw gemetselde schouw.

De verf op de muren, de gewelven, de gewelfconsoles en het lijstwerk is vervuild en verschaald en op vele plaatsen sterk beschadigd.

- Schilderwerken zijkapel zuid

De verf op de muren, de gewelven, de gewelfconsoles en het lijstwerk is vervuild en op vele plaatsen sterk beschadigd.

De afwerklaag op de dubbele toegangsdeur verkeert nog in goede toestand.

Het schilderwerk van het metalen maaswerk van de beglazing is aan een opknappbeurt toe (zilverkleur).

- Schilderwerken zijkapel noord

De binnenzijde van de zijkapel werd zeer recent ontdaan van allerhande oude aankledingen en nieuw gedecoreerd. Het gehele binnenoppervlak werd hierbij herschilderd.

De zeer recent aangebrachte verf op de muren, het gewelf, de gewelfconsoles en het lijstwerk is van een dampdicht type en dus geheel onaangepast.

De afwerklaag op de dubbele toegangdeur verkeert nog in goede toestand.

De dubbele eikenhouten deur aan de muurnis werd bij de herdecoratie mee wit geschilderd.

- Schilderwerken inkomportaal west

De afwerkklagen op het schrijnwerk aan de kerkzijde zijn aan een opknappbeurt toe. Op vele plaatsen werd de verf beschadigd.

De afwerkklagen op het geverniste schrijnwerkgeheel aan de torenzijde zijn nog in goede staat.

- Schilderwerken zij-inkomportaal zuid

Het gehele inkomgeheel dateert uit de periode dat hier een bijkomende toegangsmogelijkheid werd gemaakt (1970). Het geheel is nog in goede staat, inclusief de afwerkklagen die evenwel op vele plaatsen beschadigd zijn als gevolg van het gebruik.

- Schilderwerken glas-in-loodramen

De verf op de metalen delen van de glas-in-loodramen (de raambruggen) is plaatselijk aangetast door roestvorming.

BINNENTRAPPEN / LOOPBRUGGEN

- Traptoren [2]

De natuurstenen trap is behoorlijk uitgesleten, verschillende treden zijn gebroken en sommige zitten los. Eén trede is vervangen door hout. De doorvoering van de stijgleiding gebeurde met weinig respect voor de historische omgeving.

Het houten trapje ter hoogte van de hoogzaal is in orde.

- Loopbruggen hoofdzolder [3], [4], [5], [6]

Als onderdeel van de recent uitgevoerde beveiligingswerken werden op de zolders van de hoofddaken nieuwe metalen loopbruggen aangebracht. De loopbruggen liggen over de gehele lengte van de betrokken daken en omvatten ook telkens de aftakkingen naar ieder van de vier dakkapellen. Om op een veilige manier van op de loopbrug vlot door het luik van een dakkapel te kunnen klimmen en terug te keren - voor het onderhoud van de goten - ontbreekt er echter een trapje of laddertje.

- Loopbruggen secundaire zolders [7] tot [14]

Op deze momenteel niet-bereikbare zolders is er nergens een veilige loopzone aanwezig.

Figuur 136 schilderwerken sacristie

Figuur 138 schilderwerken zijkapel noord

Figuur 140 schilderwerken inkomportaal west

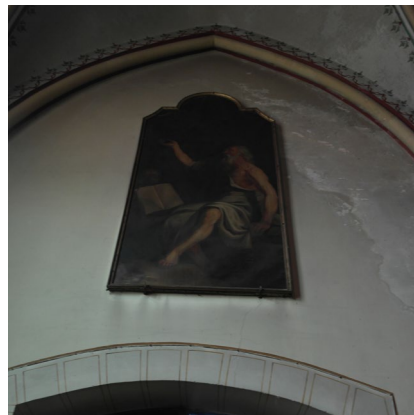
Figuur 142 klokken

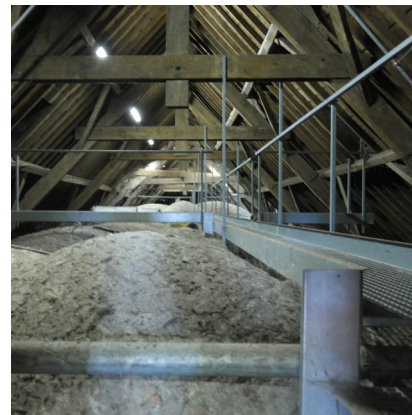
Figuur 137 schilderwerken circulatiegang

Figuur 139 schilderwerken zijkapel zuid

Figuur 141 loopbrug over gewelven

Figuur 143 traptoren

TECHNISCHE INSTALLATIES

BLIKSEMAFLEIDING

De bliksemafleiding op de toren ziet er nog in orde uit. Plaatselijk hangt een opvangelement los of zijn er schuifplaatjes uitgeschoven.

KLOKKENSTOELEN / TORENUURWERKEN

- Klokkenstoel [1]

Enkele balken liggen gekanteld. Door oude inrottingen is de sectie van de balken plaatselijk sterk afgenomen. Voor zover zichtbaar komt de stabiliteit momenteel niet in het gedrang.

- Klokken

- Sacristie [14] - moederklok

De slinger van de moederklok is gevuld met uiterst giftig kwik. In deze toestand is er geen gevaar, maar het deurtje moet op slot zijn en de klok moet stevig worden bevestigd.

THERMISCHE INSTALLATIE

De installatie uit 1967 is inmiddels voor het grootste gedeelte verouderd en versleten. Ook de kelder waar de installatie staat opgesteld, is niet aangepast.

De ondergrondse kelder is waterdicht, maar verder is deze niet in overeenstemming met de eisen die vandaag aan een stookruimte worden gesteld (boven- en onderverluchting, afsluitbaarheid voor onbevoegden, evacuatiezekerheid enz.)

De bestaande CV-installatie werkt met verwarmde lucht die via vloerkanalen in de kerk wordt gestuwd (pulsie) waarbij voor de luchtcirculatie wordt gezorgd door op één of meer plaatsen afgekoelde lucht terug te nemen (extractie). Het huidige systeem is echter onvoldoende uitgebouwd om de hele kerk op een efficiënte manier op te warmen.

De huidige installatie bestaat uit een direct gestookte luchtverhitter van het type Calorman die werkt op stookolie. De direct gestookte luchtverhitter bevindt zich in de kelder onder het depot. De luchtverhitter is verbonden met luchtkanalen waarin de warme lucht zich verspreidt via pulsieroosters die ingewerkt zijn in de vloer van het koor. Aan de zijkant van de kerk wordt de lucht terug afgezogen via extractieroosters.

Het kanalenstelsel in de vloer is te beperkt. Door het feit dat pulsie en extractie bij wijze van spreken in de kerkvloer vlak naast elkaar liggen, wordt de warme lucht in het koor ingeblazen en onmiddellijk in het schip terug afgenomen. Dit noemt men een 'kortsluiting'.

De oude installatie is versleten, voldoet niet aan milieutechnische normen en is niet efficiënt. Deze wordt beter verwijderd.

SANITAIRE INSTALLATIE

De bestaande sanitaire installatie uit 1967 is voor het grootste gedeelte verouderd en versleten. Deze installatie is ook niet aangepast aan de huidige levensstandaard en de geldende normeringen.

Er wordt ook best voorzien in een vernieuwde waterafvoer naar de stookplaats en in enkele vorstvrije buiten-dienstkraantjes.

ELEKTRICITEITSINSTALLATIE

De elektrische installatie van de kerk werd rond 1931 geplaatst. De offerte van de weerhouden aannemer, Pouis (Louis?) Pelgrims, werd in het provinciaal archief te Antwerpen teruggevonden. De offerte geeft een compacte weergave van de toen voorgestelde installatie. De momenteel nog steeds zichtbare componenten zijn onder andere:

Figuur 144 bliksemafleiding

Figuur 146 ondergrondse stookoliekamer

Figuur 148 oud elektrisch bord uit 1931

Figuur 145 positie ondergrondse stookolietank

Figuur 147 oud elektrisch bord uit 1931 in sacristie

Figuur 149 sacristie: sanitaire installatie

- schakelbord (sacristie)
 - marmeren bord
 - vierpolige hefboomschakelaar 40 A; met beschuttingskap
 - drie hoofdzekeringen Bergman met looden van 10 A
 - twee polige zekeringen met looden van 6A
 - enz.
- opbouw-elektriciteitsbuizen in 'tube fer plombè (sic) Bergmann'
- opbouw-elektriciteitskabels 'in de schoon plaatsen in draad onder lood'.

Enkele onderdelen, zoals het marmeren bord en de hefboomschakelaar, zijn er nog steeds. De oorspronkelijke installatie werd sedert de plaatsing in 1931 uiteraard veelvuldig aangepast, aangevuld en gewijzigd zodat er zich een situatie heeft gevormd die vandaag niet meer voldoet aan de van kracht zijnde normeringen. De verouderde delen van de installatie kunnen aanleiding geven tot kortsluiting en brand.

BRANDBESTRIJDING

Er werden rookmelders en brandblussers voorzien. De toestellen worden regelmatig gekeurd.

VEILIGHEID / TOEGANKELIJKHEID / HYGIËNE

TOEGANKELIJKHEID / BEREIKBAARHEID

- Toren [1]

Tot en met het niveau van de klokkenzolder is de bereikbaarheid goed.
- Torensputs [1]

In de torensputs zijn nieuwe ladders geplaatst; deze staan echter niet vast en zijn op enkele plaatsen net te kort. De werkvloeren zijn niet voorzien van een stevige borstwering en zijn niet stevig genoeg. Er is geen veilige doorgang naar de dakluiken en er is geen basisverlichting. Op deze onveilige locatie is een uilenbak opgesteld die bovendien het

oostelijk luik versperd. Ter hoogte van het bovenste torenluik is geen goed laddertje om naar buiten te klauteren.

- Traptoren [2]

Bovenaan de spiltrap is geen leuning voorzien.
- Zolders [3], [4], [5] en [6]

De nieuwe ladder naar het schip en de nieuwe loopbruggen zijn in orde. Er werd een goede basisverlichting geplaatst. Er is slechts langs één zijde van de loopbruggen een borstwering voorzien. Er is onderaan een stootplank voorzien, maar geen tussenverdeling.
- Zolders [7] t.e.m. [14]

Door het ontbreken van dak- of plafondluiken en/of door de gewelfvorm zijn de zolders niet toegankelijk. Hierdoor kunnen gebreken lange tijd onopgemerkt blijven.

VUILNIS / AFVAL

De zolders zijn vervuild met stof, uitwerpselen, kadavers, nesten en bouwafval.

3.2 GRAFKAPEL

Het altaar, als pronkstuk van deze kleinschalige gebedsruimte, ligt recht tegenover de hoofdtoegang. De vloer ter hoogte van het altaar is lichtjes verhoogd en wordt afgewerkt met een blauwe hardstenen trede.

De grafkapel ondergronds is te bereiken via een loszittende tegel in de vloer.

DAKGEBINTE

Het interieur bestaat uit een wit geschilderd kruisgewelf. Door de afbladdering van de verf zijn er restanten van de - waarschijnlijk - originele schildering zichtbaar.

Het schilderwerk van het plafond moet verder worden onderzocht en hersteld.

MUURBEKLEDING

Ook de muurbekleding is wit geschilderd. Door de afbladdering van de verf zijn ook hier de restanten van de - waarschijnlijk - originele schildering zichtbaar.

Het schilderwerk van het plafond moet verder worden onderzocht en hersteld.

VLOERBEKLEDING

De kapel heeft een cementtegelvloer met blauw bloemenmotief. De vloer ter hoogte van het altaar is lichtjes verhoogd en wordt afgewerkt met een blauwe hardstenen trede.

De cementtegelvloer is nog in goede staat en behoeft enkel het normale onderhoud.

BINNENSCHRIJNWERK

Tegenover het altaar bevindt zich de hoofdtoegang centraal in de gevel. De rondboogdeur - een dubbele deur met vast paneel aan de bovenzijde - is vervaardigd uit hout en ingevuld

met glas-in-lood.

Centraal in de noordelijke en zuidelijke gevel bevinden zich twee hoge ramen, identiek aan het vast paneel van de rondboogdeur. Via een dubbele deur centraal in de noordelijke gevel staat de grafkapel via een bijgebouw in verbinding met de voormalige kloostersite. De dubbele deur is vervaardigd uit houten schrijnwerk.

Het binnenschrijnwerk is nog in goede staat en behoeft enkel het normale onderhoud.

Het schilderwerk van het houten schrijnwerk bladdert aan de binnenzijde plaatselijk af.

3.2.1 ALTAAR

Het altaar heeft een getrapte opbouw en wordt op de top afgewerkt met een kruis. Het wit marmeren altaar met kruis is sober versierd met bladgoud. Het altaar is 'onroerend door aard'.

De gedenksteen in het front van het altaar is losgekomen. Over het algemeen is het altaar nog in goede staat en behoeft deze enkel het normale onderhoud.

TECHNIEKEN

In de grafkapel staat er een open gasradiator met verluchttingsrooster aan de buitenzijde. We kunnen ervan uitgaan dat dit verwarmingselement geplaatst is rond 1967, dezelfde periode als de installatie van de centrale verwarming van de kerk. De elektrische installatie van de kerk werd rond 1931 geplaatst. We kunnen veronderstellen dat de elektriciteit in de grafkapel ongeveer dateert van diezelfde periode. Het verlichtingsarmatuur is banaal en sterk verouderd.

Het verwarmingselement is aan vernieuwing toe. De verouderde delen van deze installatie kunnen aanleiding geven tot kortsluiting en brand. Het verlichtingsarmatuur is aan vernieuwing toe.

Figuur 150 wit marmeren altaar

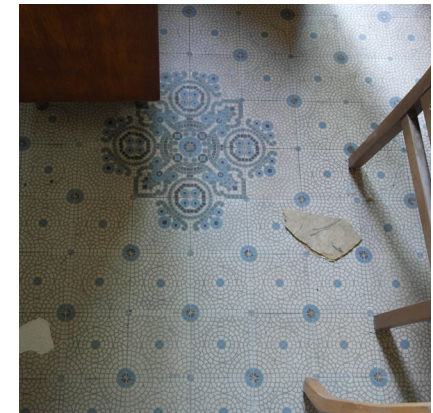
Figuur 151 wit geschilderde wanden

Figuur 152 wit geschilderd kruisgewelf

Figuur 153 tegelcementvloer met blauw bloemenmotief

3.3 PASTORIE

Na vele renovatiewerken doorheen de jaren zijn er nog een aantal originele elementen bewaard gebleven in zowel de nieuwe als de oude pastorie.

DAKGEBINTE

De historische moerbalkroosteringen en de dakkap van de nieuwe pastorie zijn bewaard gebleven. Deze draagstructuur is zeer waardevol en moet ten alle tijden in het zicht blijven. Ook de dakstructuur van de schuur van de oude pastorie is nog origineel.

- *Nieuwe pastorie*

Deze dakstructuur is nog in goede staat en behoeft enkel het normale onderhoud.

- *Oude pastorie*

Alvorens het vernieuwen van de leibedekking moet de dakstructuur van de schuur gecontroleerd en hersteld worden met houtbehandeling tegen schimmels en insecten. Deze structuur is momenteel niet toegankelijk en verder kan er geen uitspraak omtrent de toestand van het houtwerk worden gedaan. Allicht zullen moerbalken, kinderbalken, muurplaten, gordingen, spantbenen, springkepers, kepers en bebording vervangen of minstens passend behandeld moeten worden.

VLOERBEKLEDING

De vloerbekleding van de nieuwe pastorie op het gelijkvloers bestaat uit een natuurstenen tegelvloer en de verdieping heeft een houten plankenvloer.

- *Nieuwe pastorie*

Zowel de natuurstenen tegelvloer op het gelijkvloer en de houten plankenvloer op de verdieping zijn nog in goede staat en behoeven enkel het normale onderhoud.

BINNENSCHRIJNWERK

Tenslotte is ook het binnenschrijnwerk van de nieuwe pastorie nog origineel. Er kunnen drie types binnendeuren onderscheiden worden: vaste wand met enkele deur en glazen invulwerk, enkele volle deur en enkele volle deur met bovenvlak in glas. Ook de deuroplijstingen zijn nog intact.

- *Nieuwe pastorie*

Het binnenschrijnwerk is nog in goede staat, normaal onderhoud is voldoende.

- *Oude pastorie*

De plaatbekleding bij de deur van de berging bevat asbestcement.

TECHNIEKEN

De verwarmingsinstallatie in de nieuwe pastorie werd recent vernieuwd, de oude pastorie heeft momenteel geen verwarmingsinstallatie.

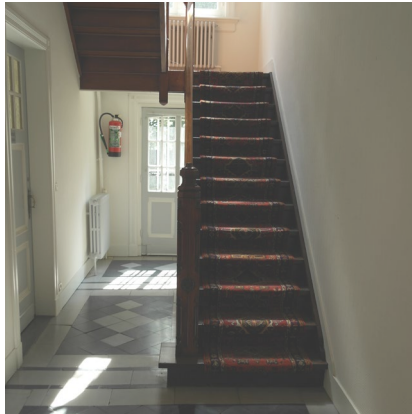
- *Nieuwe pastorie*

De recente verwarmingsinstallatie leidt tot een afbreuk van de erfgoedwaarden.

- *Oude pastorie*

De elektriciteit heeft nood aan vernieuwing, een verwarmingsinstallatie moet worden voorzien.

Figuur 154 nieuwe pastorie: originele trap naar verdieping en natuurstenen vloerafwerking op het gelijkvloers

Figuur 156 nieuwe pastorie: originele binnendeuren en natuurstenen vloerafwerking op het gelijkvloers

Figuur 158 nieuwe pastorie: originele binnendeuren (enkele deur)

Figuur 160 nieuwe pastorie: originele binnendeuren (enkele deur met bovenvlak in glas)

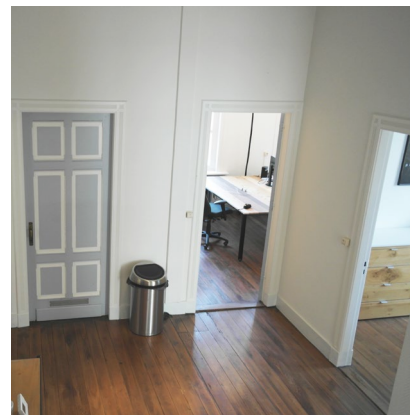
Figuur 155 nieuwe pastorie: originele trap naar kelder

Figuur 157 nieuwe pastorie: recent vernieuwde verwarmingsinstallatie in kelder

Figuur 159 nieuwe pastorie: originele houten vloerafwerking op verdieping

Figuur 161 nieuwe pastorie: originele dakstructuur

4 VAST(HANGEND) MEUBILAIR

Vasthangende interieurelementen zijn 'onroerend door aard' en zijn onderdeel van het beschermd monument. Dit betekent dat zij ongeacht de (her)bestemming van een gebouw moeten worden behouden.

Er zijn ook een aantal 'meubels' die niet vasthangen en dus geen onderdeel zijn van het monument, maar wel noemenswaardig zijn omdat ze een meerwaarde geven van het gebouw. Afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen in het kerkgebouw kunnen ze behouden of een nieuwe bestemming en/of functie krijgen.

4.1 KERKGEBOUW

4.1.1 HOOFD- EN ZIJALTAREN

Het oorspronkelijke hoofdaltaar (1875) en de zijaltaren (1877) zijn gebouwd door L. Bartels uit Turnhout. Alle altaren zijn verankerd aan het gebouw en staan vermeld in het beschermingsdossier. Ze zijn met andere woorden 'onroerend door aard'.

Het originele hoofdaltaar met zijaltaren verkeren in goede staat. Hier en daar zijn er enkele spitsvormige delen afgebroken of zijn er enkele barsten in het houtwerk. Verder staan er bij beide zijaltaren een aantal decoratieve kolommen los 'ter ondersteuning' van het altaar. Tenslotte ontbreken bij beide zijaltaren de vier kolommen die het bovenste gedeelte van het altaar ondersteunen.

4.1.2 COMMUNIEBANK

De communiebanks - met beeldjes van de Evangelisten - in de zijkoren dateren van 1875 en zijn gebouwd door C. Van Opstal uit Turnhout. Delen hiervan zijn verwerkt in het nieuwe hoofdaltaar. Aan de zijaltaren zijn ze nog aanwezig. De banken zijn opgenomen in het beschermingsdossier. Bijgevolg hangen ze vast aan het monument, ze zijn 'onroerend door aard'.

De communiebanks zijn nog in goede staat en behoeven enkel het normale onderhoud.

4.1.3 KOOR- EN PREEKGESTOELTE

Het houten neogotische koorgestoelte is, net zoals de communiebank, gebouwd door C. Van Opstal uit Turnhout in 1878. Het koor- en preekgestoelte staan vermeld in het beschermingsdossier. Het historische, neogotische koorgestoelte is zeer waardevol, maar wordt niet aangeduid als 'onroerend door economische bestemming' en behoort niet tot de bescherming van het monument. Ze zouden toekomstige ontwikkelingen kunnen belemmeren voor het kerkgebouw, er is dus geopteerd ze op te nemen als zeer waardevol en niet te verwaarlozen, zonder te verplichten ze binnen het kerkgebouw te behouden voor toekomstige generaties.

In 1662 werd een eiken preekstoel vervaardigd door Jacobus Verbuecken uit Herentals en versierd met beeldsnijwerk van Peter Verbruggen de Oude. De bustes van Jezus en Maria zijn op de kuip aangebracht. Het wapenschild van Augustin Nicolas Baron de 't Serclaes is er later aan toegevoegd. De kuip wordt gedragen door allegorische figuren: Geloof, Hoop, Liefde en Kracht. In de medaillons van de kuip werden de Zaligmaker, Onze-Lieve-Vrouw en het blazoen van de familie 't Serclaes gebeeldhouwd. De vier hoeken van de kuip worden versierd met engelenbeelden, twee grotere schragen het galmscherm. De aanzet tot de fraai met loofwerk versierde trapeuning bestaat uit twee wachters: de synagoge met de tien geboden en het christelijk geloof (bron: stadsarchivaris GORIS J.M., Herentals). De preekstoel is onderdeel van het beschermd monument, het is 'onroerend door aard'.

Het koorgestoelte is nog in goede staat, behalve enkele mogelijk afgebroken ornamenten aan de top van het gestoelte, in vergelijking met het koorgestoelte aan de overzijde.

De preekstoel is in zeer slechte staat en heeft dringend nood aan restauratiewerken. Vele beelden en versieringen hangen los. Een deel werd vastgezet met een colsonband. Ook een loshangend beeld werd aan de bovenzijde opnieuw bevestigd aan de hoofdstructuur van het gestoelte met de binnenband van een fiets. Door de druk van boven af schuift het beeld langzaam weg van zijn originele positie. Tenslotte is het hout van de vloer van de preekstoel licht aangetast door houtborende insecten. De stabiliteit komt hierdoor niet in gevaar, maar behandeling ervan is aangewezen.

Figuur 162 noordelijk zijaltaar

Figuur 163 zuidelijk zijaltaar (1875)

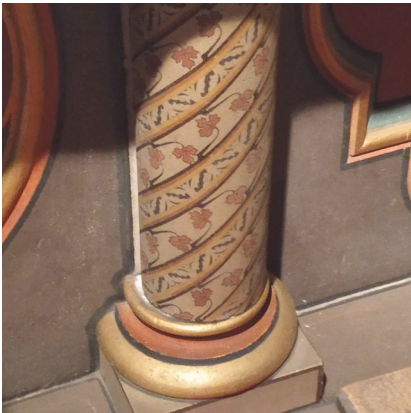
Figuur 166 detail zuidelijk zijaltaar

Figuur 167 detail zuidelijk zijaltaar

Figuur 164 detail zuidelijk zijaltaar

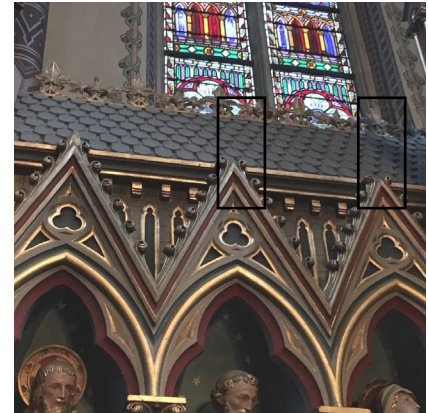
Figuur 165 detail zuidelijk zijaltaar

Figuur 168 hoofdaltaar (1875)

Figuur 169 detail hoofdaltaar

Figuur 170 communiebank (1875)

Figuur 171 koorgestoelte

Figuur 174 preekstoel

Figuur 175 detail preekstoel

Figuur 172 detail koorgestoelte

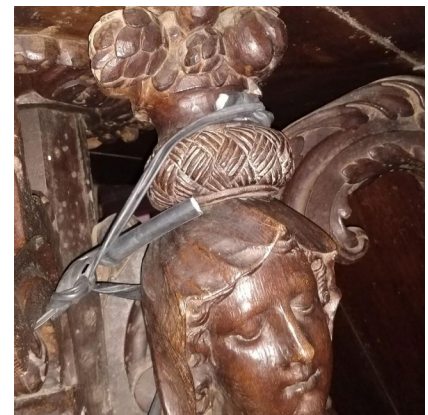
Figuur 173 detail koorgestoelte

Figuur 176 detail preekstoel

Figuur 177 detail preekstoel

Figuur 178 detail preekstoel

Figuur 179 gedenksteen

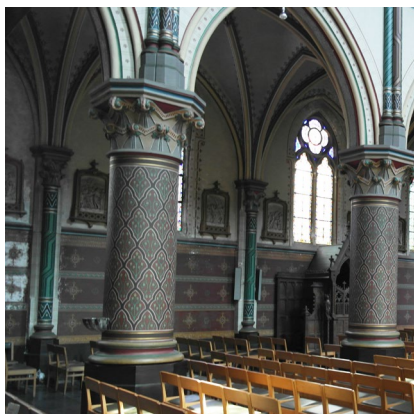
4.1.4 GEDENKSTEEN

Een kleine gedenksteen werd ingemetseld in de muur ter hoogte van de doopkapel ter herinnering aan de nieuwbouw van de kerk: 'Reaedificatur ecclesia de Norderwyk'. De steen is onlosmakelijk verbonden met het gebouw en is dus 'onroerend door aard'.

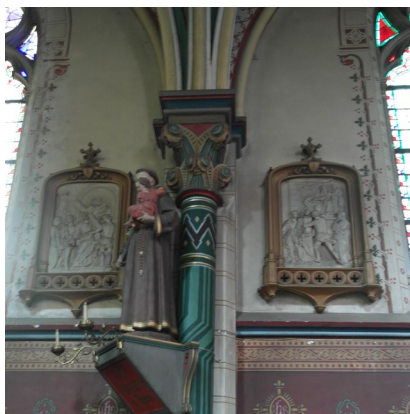
4.1.5 KRUISWEG

De zijbeuken worden gekenmerkt door een kruisweg, opgehangen aan de muren. Zij vormen een meerwaarde voor de kerk, maast zijn niet verankerd in tegenstelling tot kruiswegen in vele andere kerkgebouwen. Deze kruisweg is zo waardevol in het gebouw, het vormt een onderdeel van de gedecoreerde muren en is gemaakt voor de religieuze functie van de kerk. Om deze reden is de kruisweg 'onroerend door economische bestemming' en wordt het aangeduid als cultuurogoed.

Figuur 180 kruisweg

Figuur 181 kruisweg

4.2 GRAFKAPEL

Er zijn geen vasthangende interieurelementen aanwezig in de grafkapel.

4.3 PASTORIE

De pastorie bevat nog weinig originele erfgoedelementen. Enkel de haarden en de waterpomp in de schuur zijn nog authentieke restanten. Deze elementen zijn 'onroerend door aard'.

4.3.1 HAARDEN

In totaal telt de pastorie vijf haarden: één haard op het gelijkvloers, drie haarden op de eerste verdieping en een haard in de schuur.

- gelijkvloers: 1 haard

De met marmer beklede haard van het gelijkvloers is nog in originele staat sinds de bouw van de pastorie in 1905. Echter werd de haardopening wel met bakstenen dichtgemetst en de bakstenen werden wit geverfd.

- verdieping: 3 haarden

De haarden op de verdieping werden soberder uitgevoerd dan de haard in de leefruimte op het gelijkvloers. Deze haarden zijn niet meer in originele staat na recente verbouwingswerken op de verdieping (2017).

- schuur: 1 haard

Deze bakstenen haard is nog in originele staat.

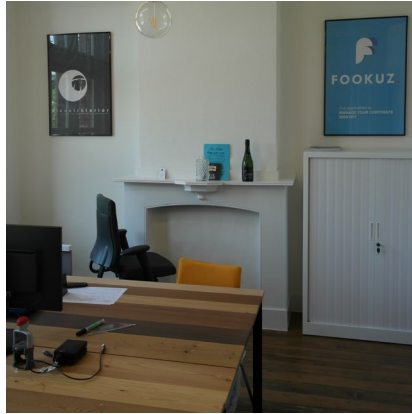
4.3.2 WATERPOMP

Het betreft een waterpomp met hardstenen kuip. Aan de onderzijde is deze gecementeerd. De waterpomp bevindt zich in het schuurgedeelte.

Figuur 182 haard 1 op verdieping pastorie

Figuur 183 haard 2 op verdieping pastorie

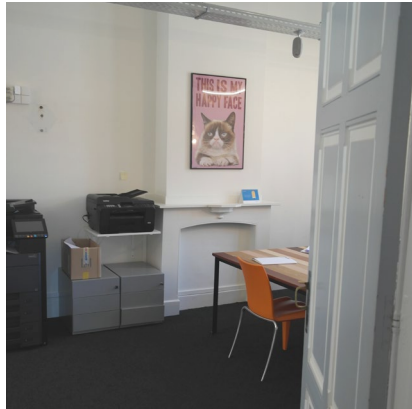
Figuur 186 haard in schuur pastorie

Figuur 184 haard op gelijkvloers pastorie

Figuur 185 haard 3 op verdieping pastorie

Figuur 187 waterpomp in schuur pastorie

5 CULTUURGOEDEREN IN KERKGEBOUW

Volgende roerende goederen zijn **vermeld in het beschermingsdossier** van de kerk en zijn nog steeds aanwezig in de kerk. In de beschrijving van de bescherming staat het volgende:

“De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: preekstoel uit 1662 gemaakt door Jacobus Verbuecken met beeldsnijwerk van Peter Verbruggen, beiden uit Herentals, beeld van ‘Jezus aan het kruis’ (16de eeuw), beeld van ‘Onze-Lieve-Vrouw met kind’(1628), beeld van ‘Sint-Bavo’: (18de eeuw), beeld van ‘Sint-Sebastiaan’ (1809), beeld van ‘Heilige Rochus (18de eeuw), schilderij Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind:(16de eeuw), schilderij De Vermenigvuldiging van de broden en de vissen (17de eeuw), schilderij De Heilige Hiëronimus (17de eeuw) enz.”

Uit het beeldmateriaal toegevoegd aan het beschermingsdossier valt op dat de roerende goederen **aanwezig waren op het moment van de bescherming en er sindsdien in gebleven zijn.**

Volgende **goederen zijn ‘onroerend door aard’** (vastgenageld) en dus onderdeel van de bescherming:

- beeld van ‘Jezus aan het kruis’: wit geschilderd hout uit de zestiende eeuw
Dit beeld is vastgenageld aan de noordelijke kolom aan kruising transept en middenbeuk.
- beeld van ‘Onze-Lieve-Vrouw met kind’: gepolychromeerd hout, daterend van 1628
Dit beeld hangt vast aan het zijaltaar in de noordelijke zijbeuk en is onlosmakelijk verbonden met het gebouw.

In volgende hoofdstukken worden de roerende goederen overlopen die in aanmerking komen voor het statuut ‘cultuuro goed’, wegens **‘onroerend door (ornamentale) bestemming’**. Alle neogotisch vormgegeven roerende goederen zijn als deel van het neogotisch gesamtkunstwerk cultuuro goederen. Er wordt een beschrijving en/of foto toegevoegd ter motivatie (samenvatting eindconclusies).

Andere roerende - geen cultuur- - goederen worden opgelijst in reeds bestaande inventarissen (zie bijlage).

5.1 SCULPTUREN

Verspreid over de kerk zijn verschillende sculpturen terug te vinden.

- beeld van ‘Sint-Bavo’: gepolychromeerd hout, daterend van 1628, 100 m hoog
Het beeld weerspiegelt de heilige van de kerk ‘Sint-Bavo’. Het beeld dateert uit de zeventiende eeuw en is ontworpen voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat ‘oud meubilair’ is mee verhuisd naar de nieuwe kerk. Het beeld is dan ook centraal aanwezig in de kerk, namelijk aan de oostzijde van het hoofdaltaar op de zuidelijke kolom. De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel, zonder dit beeld staat de sokkel er verloren en verliest de kerk aan erfgoedwaarde.

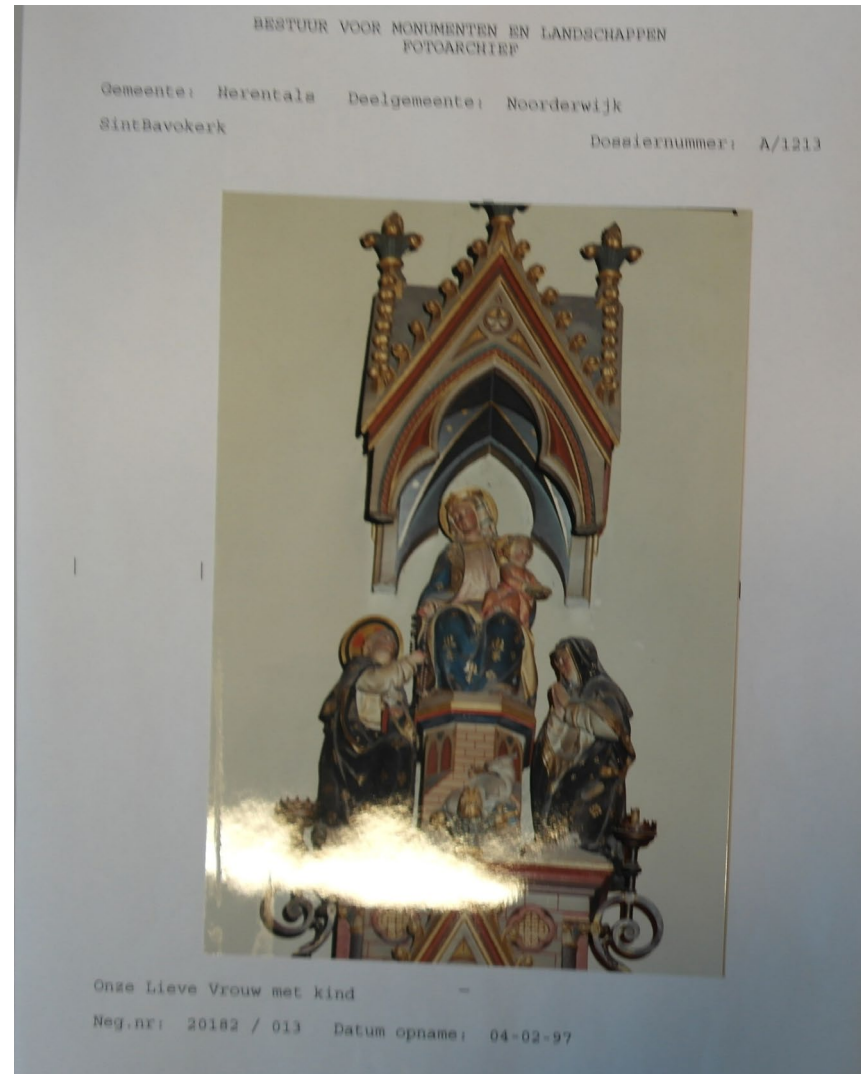
- beeld van ‘Sint-Sebastiaan’: gepolychromeerd hout, daterend van 1809, 85 cm hoog
In de noordelijke dwarsarm van het transept is er speciaal voor dit beeld een sokkel gemaakt met opschrift ‘Sint Sebastiaan’, de sokkel is weliswaar vernieuwd en er is een grote kans dat een ander beeld hier ooit heeft gestaan. Desalniettemin is Sint-Sebastiaan ooit vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat ‘oud meubilair’ is mee verhuisd naar de nieuwe kerk en er dus ook een specifieke plaats kreeg. De muurschilderingen wijzen op de aanwezigheid van een waardevol sculptuur, waardoor het verdwijnen van het beeld afbreuk zou doen aan de erfgoedwaarde van het monument.

- beeld van ‘Heilige Rochus van Montpellier’: gepolychromeerd hout uit de achttiende eeuw, 85 cm hoog
Net zoals het beeld van Sint-Sebastiaan is het beeld van de Heilige Rochus vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat ‘oud meubilair’ is mee verhuisd naar de nieuwe kerk. Het beeld van H.Rochus is iets ouder, maar heeft ook net als Sint-Sebastiaan een gepersonaliseerde sokkel met naamgeving ‘Rochus’ gekregen in de nieuwe kerk. Het beeld bevindt zich in de zuidelijke zijbeuk ten zuidwesten van de preekstoel.

Figuur 188 roerend goed 'onroerend door aard' sculptuur Jezus aan het kruis

Figuur 189 roerend goed 'onroerend door aard' sculptuur O.-L.-Vrouw met kind

Figuur 190 cultuurogoed 'onroerend door bestemming' sculptuur Sint-Bavo (beschermingsdossier 1997)

Figuur 191 cultuurogoed 'onroerend door bestemming' sculptuur Sint-Bavo (OMGEVING, 2018)

Figuur 192 cultuurogoed 'onroerend door bestemming' sculptuur Sint-Sebastiaan (OMGEVING, 2018)

Figuur 193 cultuurogoed 'onroerend door bestemming' sculptuur Sint-Rochus (OMGEVING, 2018)

Figuur 194 roerend goed 'onroerend door bestemming' sculptuur O.-L.-Vrouw met kind

Figuur 195 roerend goed 'onroerend door bestemming' sculptuur Anonius van Padua

Figuur 196 roerend goed 'onroerend door bestemming' sculptuur Heilige Gerardus Majella

- beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind': gepolychromeerd hout, dateert mogelijk niet van 1628, maar van een latere periode.

Er is twijfel waarom dit beeld niet mee is opgenomen in het beschermingsdossier, want ze is net zoals het beeld van Sint-Bavo centraal gelokaliseerd in de kerk op een kenmerkende sokkel. Het beeld staat aan de westzijde van het hoofdaltaar op de noordelijke kolom. De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel, zonder dit beeld staat de sokkel er verloren en verliest de kerk aan erfgoedwaarde.

- beeld van Antonius van Padua

In tegenstelling tot overige beelden, is er weinig informatie over het beeld van Antonius van Padua. Het beeld is hoogstwaarschijnlijk ook ontworpen voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is mee verhuisd naar de nieuwe kerk. Het beeld situeert zich in de noordelijke zijbeuken oosten van de biechtstoel. De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel, zonder dit beeld staat de sokkel er verloren en verliest de kerk aan erfgoedwaarde.

- beeld van Heilige Gerardus Majella

Net zoals het beeld van Sint-Rochus bevindt het beeld van Heilige Gerardus Majella zich in de zuidelijke zijbeuk ten oosten van de preekstoel. Dit is het enige beeld op een sokkel zonder opschrift maar is daarom niet minder onbelangrijk. Er was destijds een verering van St Gerardus in de Sint-Bavo kerk. Het beeld werd versierd tijdens een Geradusmis, telkens op de tweede maandag van de maand. Het vormt een deel van het groter geheel. Een mogelijke denkpiste is dat dit een beeld uit de zuidelijke dwarsarm is geweest, waar vandaag een beeld op sokkel ontbreekt door de bouw van het tochtportaal. Dit moet verder onderzocht worden.

5.2 ANDERE ROERENDE (NIET CULTUUR-) GOEDEREN

In de verschillende gebouwen zijn er enkele roerende goederen die in het beheerplan niet worden erkend als cultuurgoed, dit omwille van het feit dat ze niet fysiek zijn geïntegreerd in het neogotisch totaalconcept zoals bijvoorbeeld de schilderijen, of omwille van het feit dat het stadsbestuur in samenspraak met andere leden van de werkgroep deze goederen niet als onderdeel van de bescherming wil met oog op een toekomstige herbestemming. Dit gaat over volgende elementen.

5.2.1 SCHILDERWERKEN

In de kerk zijn nog drie schilderijen en één tekening te vinden.

- De Vermenigvuldiging van de broden en de vissen: geschilderd op doek, van Adriaan De Bie uit Lier uit midden zeventiende eeuw, aan noordelijke dwarsarm van kruisbeuk, 255 cm hoog en 162 cm breed.

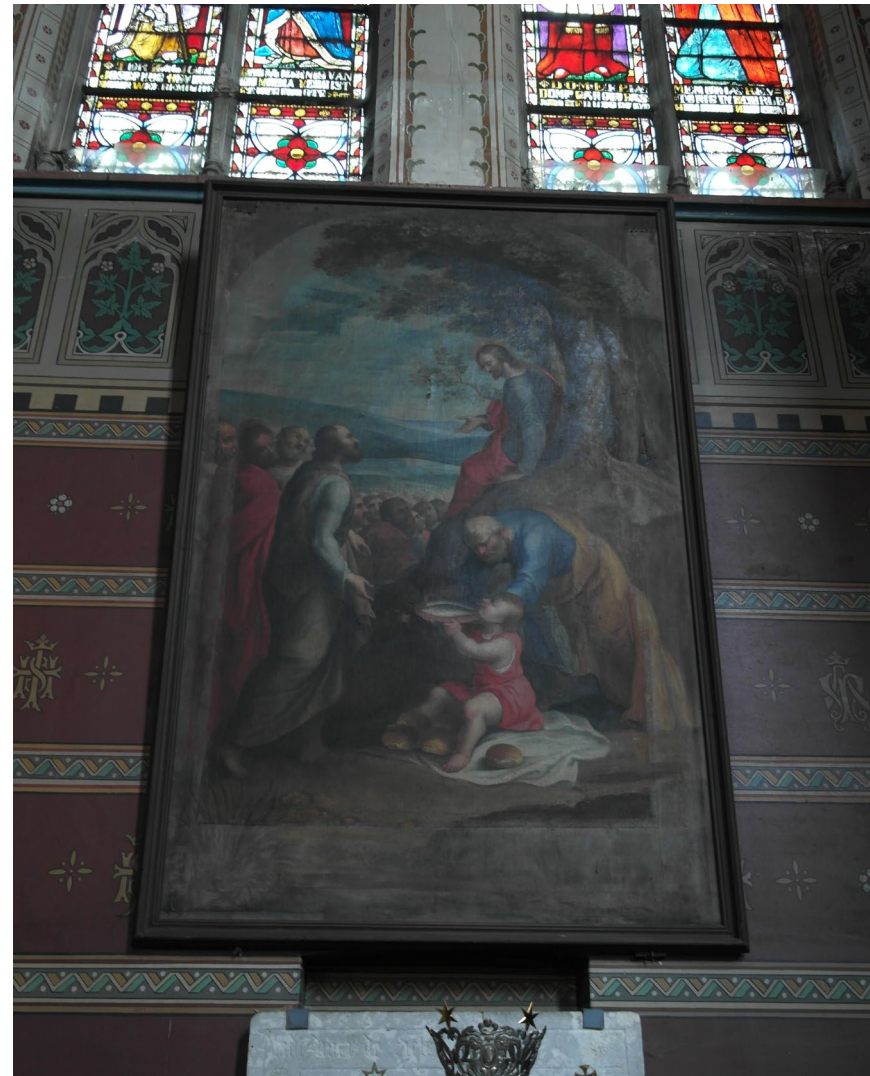
Dit schilderij bevindt zich in de noordelijke dwarsarm.

- Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind: geschilderd op paneel, van Vlaamse school uit de zestiende eeuw, geschonken aan de kerk door pastoor Van der Linden (1836 - 1843), achteraan noordelijk zijbeuk in kerk, boven de deur van rouwkapel, 96 cm breed. Het schilderij bevindt zich achteraan de noordelijke zijbeuk en geeft opnieuw Onze-Lieve-Vrouw met Jezuskind weer, een voorstelling die meermaals in de kerk afgebeeld wordt (zie ook zijaltaar, sculpturen enz.).
- De Heilige Hiëronimus: geschilderd op doek, van Vlaamse school uit de zeventiende eeuw, achteraan zuidelijke zijbeuk in kerk, boven de deur van het bergingslokaaltje, 96 cm breed.

Het schilderij bevindt zich achteraan de zuidelijke zijbeuk en geeft de kluisenaar H. Hiëronimus weer. Ook Bavo van Gent werd kluisenaar, wonend in een holle boom en nadien in een bos nabij de abdij.

Deze laatste twee schilderijen bevinden zich telkens achteraan de zijbeuken met dezelfde vorm en omkadering boven de deur. Dit wijst op de symmetrie van de kerk en de artistieke waarde.

Figuur 197 schilderij de Vermenigvuldiging van de broden en de vissen (BaLaT 1971)

Figuur 198 cultuurgoed schilderij Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind (OMGEVING 2018)

Figuur 199 cultuurgoed schilderij Heilige Hiëronimus (OMGEVING 2018)

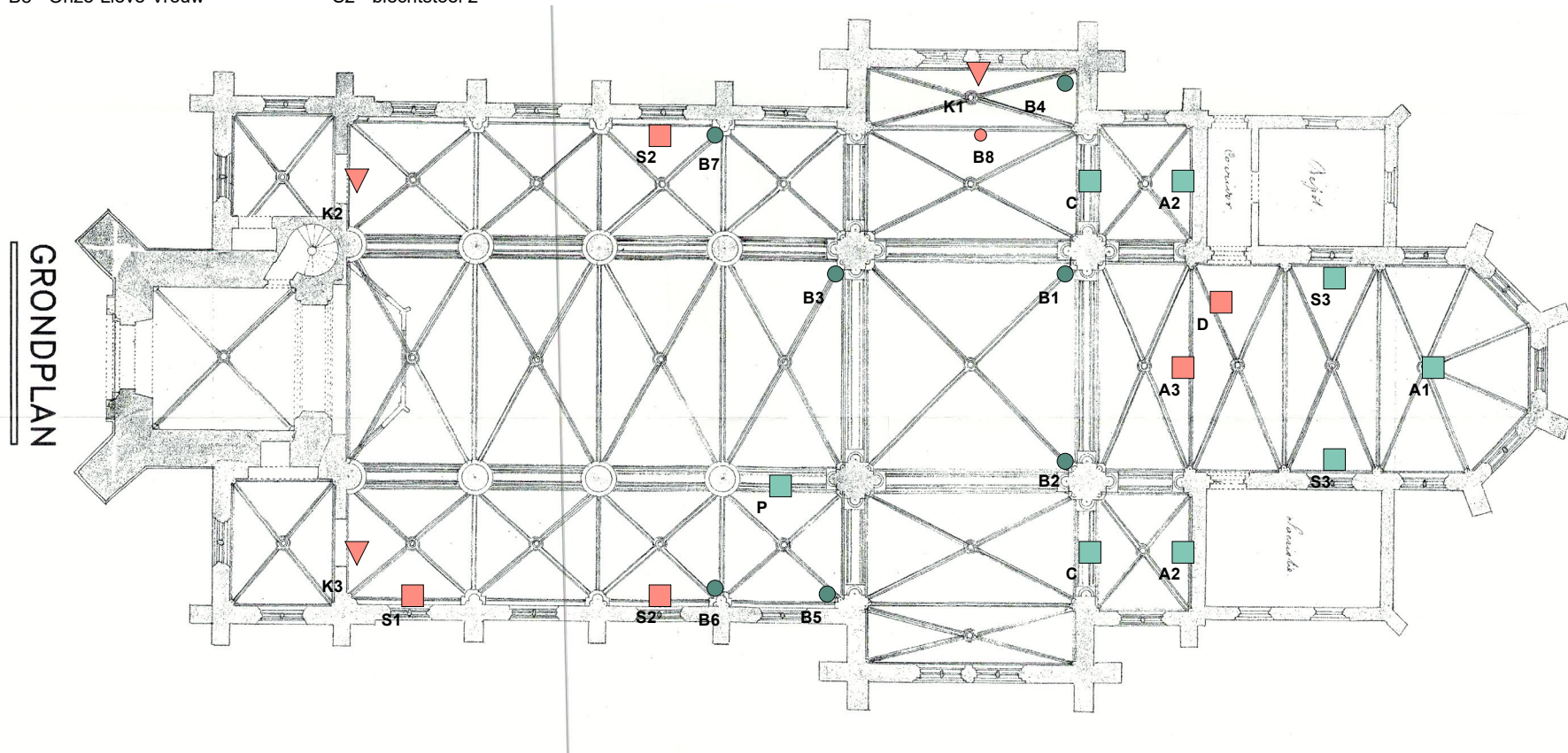
- B1 - Onze-Lieve-Vrouw met kind
- B2 - Sint-Bavo
- B3 - Jezus aan het kruis
- B4 - Sint-Sebastiaan
- B5 - Sint Rochus
- B6 - Sint Jan Berchman
- B7 - Antonius van Padua
- B8 - Onze-Lieve-Vrouw

- K1 - De Vermenigvuldiging van de broden en de vissen
- K2 - Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind
- K3 - De Heilige Hiëronimus
- P - preekstoel
- S1 - biechtstoel 1
- S2 - biechtstoel 2

- S3 - koorgestoelte
- A1 - hoofdaltaar
- A2 - zijaltaar
- A3 - altaar
- D - doopvont
- C - communiebank

Figuur 200 grondplan met aanduiding van cultuuroederen en vasthangend meubilair

- sculptuur (onderdeel van beschermd monument)
- vast meubilair (onderdeel van beschermd monument)
- ▼ niet beschermd schilderij (geen cultuurogoed)
- niet beschermd sculptuur (geen cultuurogoed)
- niet beschermd meubilair (geen cultuurogoed)

Er is een pentekening op papier gemaakt door tekenaar P. Claes in 1869. De pentekening beeldt de toren en de middeleeuwse kerk af, die in 1607 werd verwoest tijdens de godsdienstoorlogen. Ze kan niet aangeduid worden als cultuurgoed maar aandacht is vereist om deze tekening voor de toekomst te vrijwaren.

5.2.2 HUIDIGE ALTAAR

Het huidige altaar met twee lezenaars zijn recenter ontworpen. Delen van de communiebank (1875) werden hiervoor als basis gebruikt. Deze meubels hangen niet vast en zijn dus niet mee beschermd. Omwille van de relatie met de communiebanken, zijn ze wel waardevol in hun context maar behoren ze niet tot de bescherming.

Het huidige altaar met twee lezenaars is in goede staat.

5.2.3 BIECHTGESTOELTE

De houten neogotische biechtstoelen zijn, net zoals de communiebank en koorgestoelte, gebouwd door C. Van Opstal uit Turnhout in 1876. De biechtstoel in zuidelijke zijbeuk bevat allegorische voorstellingen van Tijd en Dood (*bron: JANSSEN JAAK, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen*). Deze biechtstoelen zijn niet verankerd in de muren, de muurschildering loopt er achter door, maar ze zijn wel kenmerkend voor het kerkgebouw. Ze staan - net zoals het koor- en preekgestoelte - ook vermeld in het beschermingsdossier. Er is nog een derde biechtstoel (zie foto biechtstoel 1) achteraan het gebouw waarvan geen extra informatie gekend is en waarvan de waarde veeleer beperkt is.

Deze historische, neogotische biechtstoelen zijn zeer waardevol, maar worden niet aangeduid als 'onroerend door economische bestemming' en behoren niet tot de bescherming van het monument. Ze zouden toekomstige ontwikkelingen kunnen belemmeren voor het kerkgebouw, er is dus geopteerd ze op te nemen als zeer waardevol en niet te verwaarlozen, zonder te verplichten ze binnen het kerkgebouw te behouden voor toekomstige generaties.

De twee neogotische biechtstoelen hebben nood aan restauratiewerken ter hoogte van de beelden. Ze staan los en vallen te dreigen, met een hoge prioriteit voor de biechtstoel in de noordbeuk.

5.2.4 DOOPVONT

De voet van het doopbekken is een overblijfsel van een oud doopvont. Door vele kunstingrepen blijft er weinig over van dit antiek stuk (*bron: stadsarchivaris GORIS J.M., Herentals*). Het doopvont dateert van ongeveer 1875 en is gemaakt uit marmer. Het is 123 cm hoog en heeft een messing deksel (*bron: JANSSEN JAAK, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen*). Het doopvont bevindt zich heden in het koor. Het is een belangrijk element in de kerk, maar wordt niet aangeduid als onderdeel van de bescherming omdat dit nog weinig toevoegde waarde heeft indien de religieuze functie in de toekomst zou verdwijnen. Dit geeft een zekere flexibiliteit voor mogelijke herbestemmingen, maar is wel belangrijk te behouden zolang de kerk haar functie vervult.

Het doopvont is in goede staat en behoeft enkel het normale onderhoud.

Figuur 201 biechtstoel 2

Figuur 202 biechtstoel 1

Figuur 203 biechtstoel 2

Figuur 204 detail noordelijke biechtstoel 2

Figuur 205 detail noordelijke biechtstoel 2

Figuur 206 huidig altaar met twee lezenaars

6 ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

Volgens de centrale archeologische inventaris (CAI) zijn er geen archeologische vondsten in het projectgebied.

Enkel de contour van de voormalige Sint-Bavokerk is aangeduid. Deze contour is gebaseerd op de kaart van de Ferraris uit de achttiende eeuw en is dus mogelijk niet volledig waarheidsgetrouw.

Weliswaar zijn er op donderdag 14 september 2018 - bij de afbraak van een tentoonstelling voor Open Monumentendag - vlak bij het Mariabeeld in de noordelijke kruisbeuk twee fragmentjes bot gevonden. Op deze plaats is er een deel van een tegel weg, waar de botfragmentjes los in een putje van zand staken. Het is onduidelijk of dit over menselijk materiaal gaat. De resten kunnen afkomstig zijn van het oude kerkhof en zich in geroerde grond bevinden of het kan gaan om begravingen in of onder de kerk, hoewel er in 1870 geen mensen meer in de kerk werden begraven.

Dit moet verder worden onderzocht en is gemeld bij het agentschap onroerend erfgoed.

Figuur 223 uittreksel CAI

IV ERFGOEDWAARDEN

Figuur 207 bewaarde gotische toren (OMGEVING, 2018)

Figuur 208 neogotische binnenschildering bewaard in koor (OMGEVING, 2018)

1 BESCHERMINGSBESLUIT EN -DOSSIER

1.1 PAROCHIEKERK SINT-BAVO

Parochiekerk Sint-Bavo is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de **artistieke** en historische **waarde**.

De kerk uit 1870-1875 met volledig bewaarde neogotische binnenschildering is een van de weinig exemplaren waarin dit soort schildering bewaard bleef.

De **historische** waarde is erkend omwille van de oudste vermelding van de kerk die teruggaat tot 1607 met een bewaarde gotische toren. Het schip is herbouwd in 1770-1775 naar een ontwerp van Van Gastel en Taeymans. De waardevolle erfgoedelementen die de kerk kenmerken zijn in voorgaand hoofdstuk grondig beschreven, de elementen die afbreuk doen aan het monument worden duidelijk vermeld als storend en te verwijderen elementen.

Figuur 209 grafkapel als enige restant van vroegere kerkhof en link met voormalig klooster (OMGEVING 2018)

1.2 GRAFTOMBE VAN 'T SERCLAES EN DE GHELLINCK

De grafombe van families 't Serclaes en de Ghellinck is samen met de pastorie beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de (architectuur)historische waarde. De grafkapel (en het voormalig klooster) hebben ook een sociaal-culturele waarde.

De **historische** en meer bepaald **architectuurhistorische** waarde van de grafkapel wordt omschreven als volgt: 'Verbonden met het klooster, vormt de grafkapel van de families 't Serclaes en de Ghellinck, gedateerd 1853 in neoromaanse stijl, de enige restant van het vroegere kerkhof rond de Sint-Bavokerk.

De **sociaal-culturele waarde** wordt toegekend aan het feit dat het voormalige kloostergebouw met aansluitend de grafkapel en samen met de belendende kerk en de pastorieën tot de historische dorpskern van Noorderwijk behoren en refereren aan het traditionele Kempense dorpsleven waarin de kerkelijke instituten een centrale rol speelden.

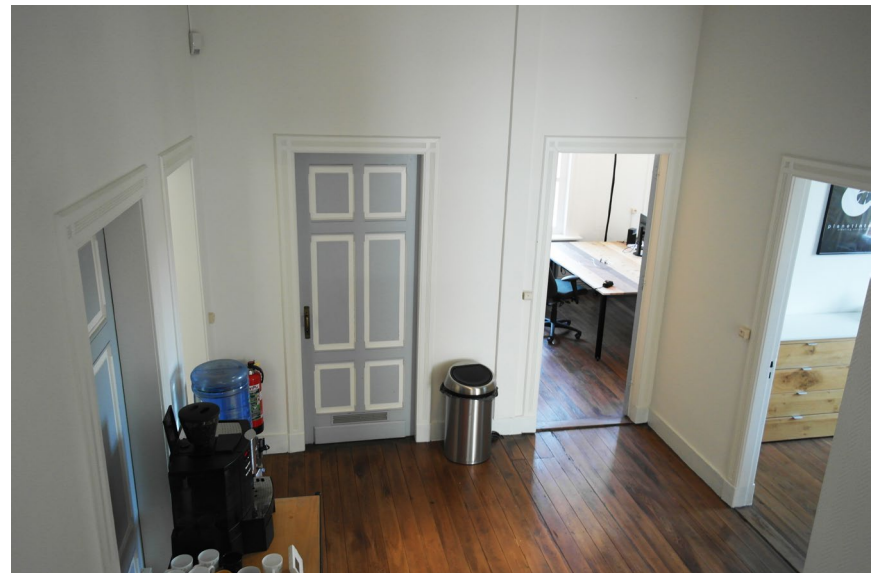
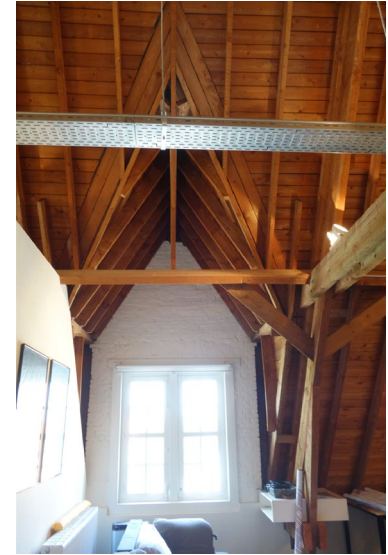
1.3 PASTORIE SINT-BAVOPAROCHIE

De pastorie wordt beschermd omwille van de **architectuurhistorische waarde** doordat het gebouw dateert van 1905 en is aangebouwd aan de vroegere pastorie met oudere, vermoedelijk achttiende-eeuwse kern. De nieuwe pastorie is opgetrokken naar ontwerp van provinciaal bouwmeester P.J. Taeymans in 1904 in een neotraditionele bouwstijl, typerend voor de bouwperiode en voor het oeuvre van de architect. De sober uitgewerkte historische interieurinrichting is grotendeels behouden. De oude pastorie werd naar aanleiding van de bouw van de nieuwe, getransformeerd tot dienstgebouw en door P.J. Taeymans aan de voorzijde aangepast aan de neotraditionele context. Aan de tuinzijde behield de oude pastorie gevelelementen in traditionele bak- en zandsteenstijl. In het interieur zijn de moerbalkroosteringen, de dakkap en de typische Kempense haard bewaard.

Figuur 210 exterieur voor- en achtergevel (OMGEVING, 2018)

Figuur 211 sober interieur in pastorie (OMGEVING, 2018)

2 SWOT ANALYSE

2.1 OMGEVING

2.1.1 STERKTES

- kern van Noorderwijk met concentratie gemeenschapsvoorzieningen zoals bibliotheek, parochiecentrum, sportinfrastructuur, scholen enz.
- goed bereikbaar met de auto (Ring, A13 enz.)
- parkeermogelijkheden nabij projectgebied
- cultuurhistorisch centrum met erfgoedwaardevolle gebouwen
- vrij groene omgeving

2.1.2 ZWAKTES

- verzakte paden rondom kerk en ommuring kerk en kerkhof in slechte staat
- storend visueel uitzicht door soorten afsluitingen en weinig passend afdak in blauwe kunststof van school enz.
- weinig uitstraling en samenhang
- visueel storende muur ter hoogte van grafkapel
- verzakte en niet onderhouden graven rondom kerk
- visuele belemmering samenhang van site door weg tussen kerk en pastorie
- rommelig uitzicht door veel verschillende soorten straatbetegeling en straatmeubilair en wildgroei van beplanting
- verspreid, niet geclusterd parkeren van zowel auto als fiets
- drukke, verkeersonveilige Ring
- onduidelijkheid over publiek en privaat domein: sporthal en binnengebied is privaat domein die indien de chiro ze niet benut ook door anderen gebruikt kan worden
- geen officiële toegang tot sporthal (loopt over private domeinen)
- verloederde en onaantrekkelijke historische voetweg (volgen atlas der buurtwegen) van pastorie tot aan Sint-Bavostraat

- ontbreken van verbinding bibliotheek en binnengebied
- sterk verouderd parochiecentrum en in slechte staat (bijna geen activiteiten meer)
- gebrek aan groene, publieke ruimte in Noorderwijk

2.1.3 KANSEN

- Vele gronden in eigendom van (semi-)publieke partners bieden mogelijkheden voor herinrichting publiek domein.
- Gepland project op zuidelijke hoek van kerk kan omgeving versterken.
- Veel kindgerelateerde voorzieningen aanwezig rondom projectgebied zoals onderwijs, chiro, sportinfrastructuur enz. kunnen kansen met zich meebrengen.
- Optimalisatie buitenaanleg kan relatie tussen verschillende historische gebouwen versterken.
- School wil zich in de toekomst mogelijk herstructureren (van drie naar twee locaties).
- Herstel van het weefsel verhoogt leefbaarheid van Noorderwijk.
- Gedateerd en verouderde sporthal kan nieuwe kansen geven.
- Relatie parochiecentrum en/of andere publieke functies?
- Verplaatsing oudstrijdersgraven geeft extra flexibiliteit voor herinrichting publieke ruimte.

2.1.4 BEDREIGINGEN

- Gepland project op zuidelijke hoek van kerk kan omgeving verhinderen.
- Verdere verrommeling door slecht onderhoud, verloedering enz.
- Sociale veiligheid in gevaar door bestaande doorsteek van grafkapel naar klooster, (zonder enig toezicht van grafkapel an sich).
- Ontstaan van en/of toenemend vandalisme bij toegankelijk maken van binnengebied (voetwegen in verleden afgesloten omwille van vandenstroken).

Figuur 224 zicht op kerk, klooster en grafkapel van op Ring

Figuur 225 zicht op kerk en pastorie met vooraan parking

Figuur 226 zicht op pastorie, kerk, school en kerkhof van op de achtertuin (oudstrijderskerkhof)

Figuur 227 zicht op pastorie en chiro

Figuur 228 luchtfoto 2018

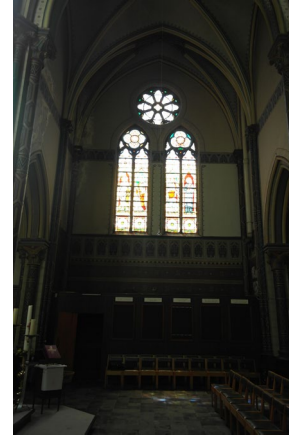
Figuur 229 interieur parochiekerk

Figuur 230 vochtprobleem in kerk

Figuur 231 tochtportaal in kerk

Figuur 232 zuidelijke vleugel kerkgebouw

Figuur 233 grafkapel met schade aan deur

Figuur 234 sober interieur grafkapel

Figuur 235 koppeling met klooster

2.2 PAROCHIERKERK SINT-BAVO

2.2.1 STERKTES

- verschillende bouwfases herkenbaar
- ontwerp van Taeymans
- rijkelijk gedecoreerd interieur
- relatief goede staat van exterieur van kerk
- nog in gebruik voor erediensten
- toegankelijk voor minder mobiele

2.2.2 ZWAKTES

- aantasting interieur met waardevolle muurschilderingen door slechte staat dak en opstijgend vocht
- storende of slechte latere toevoegingen: deuren zuidelijk ingang passen niet in architectuur, voorzetbeglazing van koor is niet goed geplaatst en veroorzaakt condens en tochtportaal is storend in interieur.
- geen sanitaire voorziening en verouderde verwarming en elektriciteitsinstallatie
- aanwezigheid van asbestdragende elementen

2.2.3 KANSEN

- Kerkgebouw heeft een toekomstvisie op vlak van erediensten dankzij kerkenbeleidsplan.
- Nevenbestemming in respect met religieuze functie en waardevol interieur kan functionaliteit verhogen.

2.2.4 BEDREIGINGEN

- Rijkelijke versiering bemoeilijkt mogelijke herbestemming in toekomst (2020).
- Grafstenen rondom kerk bemoeilijken mogelijke herbestemming in toekomst (2020).

2.3 GRAFKAPEL

2.3.1 STERKTES

- enige restant van oud kerkhof
- relatie belangrijke welvarende familie en omliggende gebouwen, zoals kasteel
- sober interieur met minimalistische versiering

2.3.2 ZWAKTES

- onderhevig aan vandalisme (schade deur)
- koppeling met voormalig klooster heden nog weinig zinvol
- schade aan interieur door vochtinsijpeling
- niet passende elementen zoals verluchttingsrooster en PVC afvoer
- verouderde technieken
- storend muurtje en fietsenstalling voor grafkapel

2.3.3 KANSEN

- Herbestemming voor bovengrondse kapel, in respect met herdenkingswaarde kan voortbestaan garanderen.
- Mogelijke erkenning als ZEN erfgoed vergemakkelijkt restauratiewerken.

2.3.4 BEDREIGINGEN

- Slechte staat bedreigt erfgoedwaarden van kapel.

Figuur 236 pastorie

Figuur 237 interieur

Figuur 238 latere toevoegingen

Figuur 239 vervallen bijgebouw

2.4 PASTORIE

2.4.1 STERKTES

- ontwerp van Taeymans
- opmerkelijke evolutie van functies: tijdelijk gebruikt als kerk, als dienstgebouw, als schuur enz.
- hoofdgebouw nog steeds in gebruik: kerkfabriek en lokaal interieurarchitectenbureau
- samenhangend geheel met de kerk

2.4.2 ZWAKTES

- slechte staat van de oude pastorie (schuur)
- weinig origineel behouden erfgoedelementen in interieur
- storende toevoegingen aan gebouw zoals HVAC installatie, inox schouw, oplaadpaal en betonnen grondplaat ervoor
- onduidelijke, niet-optimale toegang naar de tuin en afsluiting van de tuin tussen pastorie en kerk

2.4.3 KANSEN

- Geplande restauratie en gedeeltelijke herbestemming van oude pastorie tot polyvalente ruimten verhoogt efficiëntie.
- Toekomstvisie ontwikkelen op het groter ruimtelijk kader en/of herbekijken rol creëert meer kansen voor Noorderwijk.
- Mogelijk toekomstige herbestemming van kerk kan ook kansen voor pastorie met zich meebrengen.

2.4.4 BEDREIGINGEN

- Verrommeling van het binnengebied kan toenemen.
- Toekomstige ontwikkeling en invulling op hoekperceel (wonen?) kunnen afbreuk doen aan pastorie en zelfs hele projectgebied.

V BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN

1 VISIE

Dit beheersplan heeft als doel een toekomstvisie voor de komende vierentwintig jaar, voor de kerk en haar omgeving waaronder ook de pastorie en de grafkapel, vast te leggen. De essentie is de drie monumenten, Sint-Bavokerk, pastorie en grafkapel te vrijwaren voor de toekomstige generaties. Dit kan enkel en alleen door de bouwfysische toestand te herstellen in respect met de erfgoedelementen en -waarden. Belangrijk is de beschermde monumenten niet op zichzelf te behandelen maar ook de directe omgeving mee aan te pakken. De omgevingsaanleg is van belang om de ruimtelijke, cultuurhistorische en architecturale samenhang tussen de drie gebouwen te verzekeren.

Naast de optimalisatie van de bouwfysische toestand en dus ook conservatie van de gebouwen, moeten deze ook een functie hebben. Het behouden van de huidige functie of het herbestemmen van de monumenten is noodzakelijk om verloedering en leegstand met als direct gevolg ook teloorgang van de gebouwen te voorkomen.

In relatie met het kerkenbeleidsplan (goedgekeurd in 2017) is afgesproken de eredienst van de kerk minimaal te behouden tot 2020 en dan een herevaluatie van het gebruik te houden. De pastorie wordt vandaag gebruikt en dit moet ook zo in de toekomst blijven, ongeacht de huidige functies behouden blijven of er nieuwe functies in komen.

De grafkapel kan geen nieuwe (economisch rendabele) functie krijgen, maar moet wel bewaard en onderhouden worden. Door het ontbreken van een economisch nut enerzijds en de hoge erfgoedwaarde anderzijds, wordt de grafkapel erkend als ZEN erfgoed.

De relatie met de omliggende gebouwen en omgeving moet worden versterkt.

2 DOELSTELLINGEN

2.1 CONSERVATIE, HERSTEL EN VERSTERKING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

De erfgoedwaarden van de drie beschermde monumenten moeten minimaal bewaard blijven. Niettegenstaande het goede onderhoud van vele gebouwen, is er nood aan restauratiewerken aan alle drie gebouwen.

De authenticiteit en dus ook de erfgoedwaarden van elk monument zijn bepalend voor wat al dan niet bewaard moet blijven en welke ingrepen kunnen/mogen. Alle waardevolle erfgoedelementen opgesomd in deel III moeten bewaard blijven en indien nodig gerestaureerd worden, rekening houdend met:

- originele bouwmaterialen
- origineel kleurenpalet
- waardevolle interieurelementen zoals gewelven, muurschildering enz.
- historisch vasthangend meubilair zoals altaar, preekstoel enz.
- cultuurgoeederen
- enz.

In eerste instantie moeten restauraties gebeuren van de authentieke erfgoedelementen. Indien restauratie niet meer mogelijk is door een te slechte staat, kunnen bepaalde erfgoedelementen vervangen worden. Minder waardevolle elementen van de monumenten kunnen worden hersteld, vervangen en/of verwijderd in respect met en met oog op de preservatie van de waarden van het gebouw. Storende elementen die de authenticiteit van de gebouwen in gevaar brengen, moeten worden verwijderd.

Als algemene doelstelling stellen we een minimale restauratie en adaptatie voor, die nodig geacht worden om de erfgoedwaarden te conserveren. Bijgevolg is een frequent en duurzaam onderhoud en beheer noodzakelijk om de erfgoedwaarden in de toekomst te kunnen garanderen.

Concreet betekent dit voor de verschillende gebouwen het volgende. Welke restauratiewerken concreet nodig zijn, wordt in volgend hoofdstuk opgesomd.

2.1.1 SINT-BAVOKERK

In de kerk is een dringende restauratie nodig, zowel van het exterieur als het interieur. Vochtbestrijding en herstel van beschadigde erfgoedelementen, vaak ten gevolge van dergelijke vochtproblemen, dringen zich op. Vooraleer restauraties uitgevoerd kunnen worden, is het belangrijk de interne muurbekleding te onderzoeken. Dit vooronderzoek zal randvoorwaarden stellen aan restauratiewerken.

Overigens wordt de kerk aan de buitenzijde gekenmerkt door natuurleien, rood-bruine baksteen, witte hardsteen, blauwe hardsteen, bruin geschilderde houten schrijnwerk en ramen in glas-in-lood. Dit materialenpalet moet in de toekomst behouden blijven. In het interieur zijn de zeven geschilderde glasramen uit de negentiende eeuw te bewaren, net als de overige ramen waarop de schenker vermeld staat. Ook de witte vloersteen in marmer en de 'oude vloerstenen' moeten met aandacht hersteld worden. De grafstenen dragen eveneens bij aan de eigenheid van de kerk en moeten zoveel mogelijk gevrijwaard blijven. Het historisch vasthangend meubilair en de geïdentificeerde cultuurobjecten, beschreven in hoofdstuk III.4/5, moeten ongeacht de toekomstige bestemming in het kerkgebouw behouden blijven en indien nodig gerestaureerd door een erkend expert.

Naast restauratiewerken in de kerk, is er ook nood aan een andere vorm van herstel van erfgoedelementen. Overbodige, storende en foute recentere ingrepen moeten verwijderd worden, zoals het tochtportaal en het voorzetglas aan het koor.

2.1.2 PASTORIE

Het hoofdgebouw van de pastorie verkeert in vrij goede staat. Het bijgebouw, de schuur, verkeert in heel slechte staat. Het exterieur is het meest waardevol en moet maximaal in oorspronkelijke staat worden hersteld. Dit betekent minimale restauratiewerken voor het hoofdgebouw rekening houdend met het authentieke uitzicht en de erfgoedelementen. De originele bouwmaterialen en kleuren bestaan uit rode verankerde lijstgevel met decoratie van natuursteen aan de voorzijde en aan de achterzijde is er een traditionele bak- en zandsteenstijl.

Voor het bijgebouw is er een zeer grondige restauratie nodig om het gebouw in stand te kunnen houden. De rode baksteen met speklagen, poortomlijsting en omlijstingen van kloosterkozijnen moeten worden hersteld. Het buitenschrijnwerk moet worden vervangen door wit geschilderde nieuwe houten ramen.

Het interieur van de pastorie en het bijgebouw is veel minder waardevol waardoor meer ademruimte voor restauratiewerken is. Het bijgebouw bevat praktisch geen originele erfgoedelementen meer en kan een vernieuwd interieur krijgen, mits respect voor de hoofdstructuur en weinig resterende erfgoedwaarden. Het hoofdgebouw heeft enkel nog waardevolle haarden, schrijnwerk, vloeren en dakstructuur waarbij deze elementen bewaard en/of kwalitatief gerestaureerd moeten worden. Zo zijn de natuurstenen tegels in wit-zwart patroon kenmerkend, evenals de houten planken vloer op de verdieping. De drie types binnendeuren en vandaag nog intacte deuromlijstingen moeten voor toekomstige generaties behouden blijven, zijnde een vaste wand met enkele deur en glazen invulwerk, een enkele volle deur en een enkele volle deur met bovenvlak in glas. Om functioneel te blijven zijn isolatie-ingrepen nodig aan het dak, dit moet in respect met en met minimale (visuele) hinder aan de dakstructuur gebeuren.

De pastorie heeft veel storende recente ingrepen ondergaan. Deze recente ingrepen, zoals de HVAC installaties, inox koker en laadpaal aan de buitengevel, moeten worden verwijderd om de buitengevel in 'ere' te herstellen.

2.1.3 GRAFKAPEL

De grafkapel heeft zowel intern als extern nood aan een restauratie. De restauratiewerken moeten ook hier in respect zijn met de erfgoedwaarden: originele bouwmaterialen, origineel kleurenpaleten waardevolle muur- en plafondschildering. De grafkapel bestaat uit donkergrijze gesinterde baksteen, blauwe hardsteen, natuurleien en donkergroen geschilderd houten schrijnwerk ingevuld met glas-in-lood in zonnige kleurtinten, die moeten behouden blijven. Voor het interieur is de blauwe hardsteen en de cementtegelvloer met lichtblauw patroon typerend. Ook hier is een vooronderzoek relevant om de muurschilderingen te bestuderen, vooraleer een herstel van de muurbekleding wordt voorzien.

2.2 BEHOUD VAN EEN FUNCTIE

Het projectgebied vervult belangrijke gemeenschapsfuncties. De kerk en omliggend kerkhof vervullen religieuze functies. Erediensten worden gehouden en inwoners herdenken hun dierbaren en vinden troost op het kerkhof. Zoals reeds aangetoond bij de waardebeoordeling, hebben zowel de kerk als de grafkapel een artistiek, historisch en sociaal-cultureel belang voor de gemeenschap. De kerk was toen en is nog steeds het middelpunt van het gemeenschapsleven.

Zolang de erediensten frequent plaatsvinden in de kerk en ze in de toekomst voldoende 'populair' blijven, kan de oorspronkelijke functie behouden blijven. Indien in 2020 blijkt dat er een leegloop plaatsvindt, is er nood aan een medegebruik of herbestemming van de kerk. De meest geschikte functie(s) voor deze kerk moeten in een nieuwe studie bestudeerd worden, waarbij de gemeenschap van Noorderwijk een grote rol in speelt. De kerk heeft namelijk een centrale plaats in de woonkern en moet in functie van de gemeenschap (blijven) staan. Desondanks huidig gebruik kan een medegebruik - in respect met de religieuze functie en waardevolle erfgoedelementen - de efficiënte vandaag al verhogen.

De pastorie wordt vandaag deels gebruikt door de kerkfabriek, deels door een lokaal interieurarchitectenbureau en staat deels in verval. Het vervallen bijgebouw wordt in de nabije toekomst gerestaureerd en omgevormd tot polyvalente ruimtes. Het hoofdgebouw kan de huidige functies behouden, zolang dit het monument met haar erfgoedwaarden ten goede komt. Van zodra deze functies het monument in gevaar brengen, zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van storende elementen en/of het overschrijden van de draagkracht, moeten nieuwe functies gezocht worden die de erfgoedwaarden respecteren. Dit moet op frequente basis onderzocht en geëvalueerd worden.

Bij een herbestemming is het belangrijk rekening te houden met de architectuurhistorische waarde en de nog weinig aanwezige interne erfgoedelementen.

De verschillende functies aanwezig in de kerk en in de pastorie moeten complementair zijn en elkaar indien mogelijk zelfs versterken. De gebouwen zijn historisch gegroeid en vormen één ensemble, waardoor ook het gebruik van deze monumenten met elkaar in evenwicht moeten zijn.

Een andere mogelijkheid is dat beide gebouwen worden ingevuld door eenzelfde functie waardoor ze niet enkel historisch en architecturaal een samenhang vertonen maar ook functioneel afhankelijk en verbonden zijn met elkaar. Sommige functies hebben nood aan meerdere of zeer grote ruimtes, waardoor de kans bestaat dat beide gebouwen voor eenzelfde doel benut worden.

2.3 OPTIMALISATIE RELATIE MONUMENTEN MET DIRECTE OMGEVING

Naast de conservatie en het functioneel houden van de verschillende monumenten in Noorderwijk is er een derde doelstelling van kracht die de relatie tussen de monumenten onderling maar ook met de omgeving moet versterken. Vandaag staat elk monument als het ware op zich en vertoont weinig onderlinge samenhang. De connectie tussen de verschillende gebouwen moet worden aangescherpt, enerzijds door het voorzien van complementaire functies zoals vermeld hierboven, anderzijds ook door een optimalisatie van de buitenaanleg en ruimere omgeving met aandacht voor de lokale historie. Door de directe omgeving kwalitatief herin te richten kunnen de relaties tussen alle monumenten worden hersteld en versterkt. Een optimalisatie van de directe omgeving kan ook voor de hele gemeenschap van Noorderwijk een toegevoegde waarde betekenen, aangezien het projectgebied de kern van Noorderwijk vormt.

In een vervolgetraject van het beheersplan zal een toekomstvisie specifiek voor de directe omgeving van de monumenten uitgewerkt worden, onder de vorm van een masterplan. Een ruimtelijke en functionele toekomstvisie voor het hele binnengebied van Noorderwijk is hierbij essentieel.

3 AANBEVELINGEN VOOR DE TOEKOMST

3.1 JURIDISCH

De **eigendomsstructuur** met erfpacht en andere overeenkomsten moeten worden uitgeklaard om in de toekomst de juiste betrokkenen mee aan tafel te hebben. Belangrijk hierbij zijn kerkfabriek, chirocomité, stad Herentals en het dekenaat die vele gronden in de kern van Noorderwijk bezitten en die in de toekomst zorgvuldig zullen moeten nadenken en onderhandelen o een mooie, kwalitatieve en geoptimaliseerde kern te verzekeren.

Er wordt voorgesteld in de toekomst de kerk en pastorie in eigendom van de stad te houden en via **erfpachtovereenkomsten** te zoeken naar nieuwe invullingen. Dit zorgt er voor dat na een zekere termijn de gebouwen opnieuw in de handen van de stad komen en zij telkens kan bepalen wat er mee gebeurt. Dit houdt een zekere controle en monitoring in zodat het waardevol erfgoed niet verloren gaat.

3.2 MOBILITEIT EN TOEGANKELIJKHEID

- De **voetweg** (nr 52) moet in ere worden hersteld. Dit is een historisch waardevolle weg die een belangrijke ontsluiting voor de kern van Noorderwijk was. Door deze terug open en aantrekkelijk te maken, kan de structuur van het gebied zich deels herstellen.
- Naast de vroegere voetweg is het ook belangrijk andere **trage verbindingen** tussen de verschillende gemeenschapsfuncties te herbekijken. De as bibliotheek - parochiecentrum - sport - Sint-Bavostraat (west-oost) en de as Sint-Bavostraat - sport - chiro - pastorie / kerk - school (zuid-noord) zijn belangrijke **draggers** voor Noorderwijk. Vandaag is er nog een zekere 'onofficiële' doorwading van het gebied, deze moet versterkt worden in de toekomst.
- Aandacht moet worden besteed aan het **parkeren**. Een clustering en betere integratie van de parkeermogelijkheden rondom de kerk is essentieel. Er kan onderzocht worden of de parking achter de bibliotheek niet voldoende is voor de kern van Noorderwijk. Anderzijds zal het programma van de kerk en omgeving bepalen welke parkeernormen vereist zullen zijn. Hier moet rekening mee worden gehouden.
- De **ontsluiting van de school** gebeurt via Kleuterstraat, via een pad tussen kerk en pastorie en/of via achterzijde aan sporthal. Deze drievoudige ontsluiting lijkt overbodig en werkt verwarrend. In de toekomst moet dit herbekeken worden. Daarnaast creëert het pad tussen kerk en pastorie een fysieke barrière tussen de twee samenhangende gebouwen, mede door de omheining en beplanting. Het openmaken van deze 'achtertuinen' moet worden onderzocht naar wenselijkheid / veiligheid / haalbaarheid.

3.3 OMGEVING / BUITENAANLEG

- De **muur vooraan de grafkapel** is visueel storend en beperkt het charmante zicht op de grafkapel. Een afbraak van deze muur moet worden onderzocht.
- De **muur tussen kerk(hof) en school** moet worden gerestaureerd. Het blauwe afdak van de school moet uit het 'straatbeeld' verdwijnen om de beeldkwaliteit van de kern te verbeteren.
- Een **uniforme huisstijl en opkuis van overbodige elementen** is nodig voor de omgeving van de kerk. Hieronder wordt verstaan het voorzien van dezelfde halfverharde paden rondom de kerk, dezelfde zitmeubels, vuilnisbakken, verlichting enz. Een evaluatie van alle aanwezige verkeersborden en bewegwijzering is belangrijk om de onduidelijke en overbodige borden te schrappen.
- De omgeving van de kerk wordt gekenmerkt door vele **binnengebieden**: kerkhof, achtertuin van pastorie, parking, verhard sportterrein tussen chiro en sporthal, sportvelden, publieke ruimte aan parochiecentrum enz. Belangrijk is deze groene binnengebieden zoveel mogelijk te behouden, zonder geen enkele nieuwe ontwikkeling toe te laten. Een nieuwe kleine dynamiek is nodig in de kern van Noorderwijk rekening houdend met het groene karakter en ter versterking van de gemeenschap. Door een uitbouw van de trage verbindingen kunnen deze binnengebieden worden geconnecteerd en beter ontsloten.
- De **opmaak van een masterplan** is aangeraden voor het hele binnengebied van Noorderwijk.

3.4 GEBOUWEN

- De **sporthal en de parochiezaal** zijn verouderd. In de toekomst moet worden nagegaan of het zinvol is deze gebouwen te restaureren of er kansen zijn voor nieuwe ontwikkelingen, rekening houdend met de kwaliteiten, de eigenheid van de omgeving. De vraag hierbij is of deze functies behouden moeten blijven, geïntegreerd kunnen worden in bestaande gebouwen en/of ze een nieuwe locatie moeten/kunnen krijgen.
- **Kerk en pastorie** vormen een samenhangend geheel en dit moet zo in de toekomst behouden en zelfs indien mogelijk versterkt worden door een geoptimaliseerde buitenaanleg en complementaire of gelijke functies in beide gebouwen.
- De **grafkapel en het klooster** zijn vandaag verbonden met een doorgang. Deze doorgang heeft vandaag geen nut meer, verhoogt onveiligheidsgevoel (inbraak) en wordt best geëlimineerd. Dit kan inhouden dat aan de zijde van het klooster de toegang wordt verhinderd.
- De sloop van de **gebouwen ten zuiden van de kerk (Van Looy Project)** is vandaag een feit. Belangrijk in de toekomst is het zicht op kerk en pastorie vanaf Ring maar ook vanaf de voetweg te behouden, een mooie publieke ruimte rondom de waardevolle gebouwen te garanderen en dus aandachtig om te gaan met mogelijke nieuwbouwprojecten op deze cruciale percelen. Dit project moet als het ware drie voorkanten hebben. Ook de omvang en hoogte van mogelijke nieuwbouw moeten voorzichtig en doordacht opgelegd worden, waarbij de historische gebouwen niet worden overschaduwd.
- De **school** wil graag haar gebouwen **clusteren**. Er moet worden nagegaan in een vervolgtraject of dit kan plaatsvinden rondom de kerk, al dan niet geïntegreerd in huidig bebouwd weefsel of via een nieuw project.

VI MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN

1 MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN

Dit hoofdstuk bevat concrete instandhoudings-, onderhouds- en/of restauratiewerken en andere beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken. Ook bepaalde vooronderzoeken kunnen noodzakelijk zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken. De beheersmaatregelen formuleren het concrete beheer in termen van "wat"/"hoe"/"wanneer" . De voorgestelde beheersmaatregelen worden beschreven met een mogelijke fasering, rekening houdend met de budgettaire haalbaarheid, de uitvoeringstermijn en de noodzakelijke instandhoudingswerken.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen eenmalige werken en terugkerende werken. Werken die worden vrijgesteld van toelating, worden aangekruisd in de desbetreffende kolom.

- Eenmalige werken zijn bijvoorbeeld restauratiewerken.
- Terugkerende werken zijn werken die terugkeren met een vaste cyclus om een goede staat van het monument te garanderen. In het overzicht wordt de wederkerigheid gespecificeerd in aantal jaar of 'op afroep'. De werkzaamheden op afroep zijn werkzaamheden die mogelijk in de toekomst zouden nodig zijn, maar die vandaag nog geen problemen vormen.
- Werken vrijgesteld van toelating zijn werken die door het agentschap Onroerend Erfgoed worden vrijgesteld van toelating. De werken kunnen worden uitgevoerd zonder dat consultatie van het agentschap nodig is. Onderstaande tekens werden gebruikt in de tabel:
 - x vrijgesteld van toelating
 - n.v.t. niet van toepassing indien het gaat over 'dagdagelijkse' maatregelen die geen expertise vereisen.

1.1 OMGEVING

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

A. INFRASTRUCTUUR

onderhoud	1	onderhoud klinkerverharding rondom de kerk		± 5 jaar	
	2	onderhoud buitentrappen rondom de kerk		± 5 jaar	
	3	onderhoud ommuring kerk en kerkhof		± 5 jaar	
	4	onderhoud graven rondom kerk		± 1 jaar	
	5	onderhoud wildgroei van beplanting		± 1 jaar	

restauratie	6	restauratie verharding in klinkers rondom de kerk	x		
	7	restauratie buitentrappen in blauwe hardsteen	x		
	8	restauratie ommuring kerk en kerkhof	x		
	9	afbraak muur tussen grafkapel en ringweg	x		x
	10	creëren van samenhang op gehele projectgebied	x		
		. creëren van eenheid in type afsluiting			
		. creëren van eenheid in keuze straatbetegeling			
		. beperken van wilgroei van beplanting			
		. geclusterd parkeren van zowel auto en fiets			
		. herstel voetweg tussen kerk en pastorie			

1.2 ALGEMEEN - VOOR ALLE MONUMENTEN

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

A. INFRASTRUCTUUR

onderhoud	1	onderhoud klinkerverharding rondom de kerk		± 5 jaar		
	2	onderhoud buitentrappen rondom de kerk		± 5 jaar		
	3	onderhoud ommuring kerk en kerkhof		± 5 jaar		
	4	onderhoud graven rondom kerk		± 1 jaar		
	5	onderhoud wildgroei van beplanting		± 1 jaar		

restauratie	6	restauratie verharding in klinkers rondom de kerk	x			
	7	restauratie buitentrappen in blauwe hardsteen	x			
	8	restauratie ommuring kerk en kerkhof	x			
	9	afbraak muur tussen grafkapel en ringweg	x			x
	10	creëren van samenhang op gehele projectgebied	x			
		. creëren van eenheid in type afsluiting				
		. creëren van eenheid in keuze straatbetegeling				
		. beperken van wilgroei van beplanting				
		. geclusterd parkeren van zowel auto en fiets				
		. herstellen voetweg tussen kerk en pastorie				

BOUWKUNDIG ERFGOED

A. ALGEMEEN

1. algemeen

	11	begeleiding (regulier) onderhoud monumentenwachtinspectie	x		n.v.t.	
		. exterieur		± 5 jaar	n.v.t.	
		. interieur		± 10 jaar	n.v.t.	x

2. vooronderzoeken

	13	technisch onderzoek naar opstijgend vocht	x			x
	14	materiaaltechnisch onderzoek en identificatie van metselwerk en natuursteen (vochten zoutanalyse, mortelanalyse, analyse metselwerk structuren en scheurmeting en monitoring) in functie van specifieke vraagstellingen die bepalend zijn voor de restauratieopties	x			
		materiaaltechnisch onderzoek van de afwerklaag interieur (onderzoek naar pleisterwerk, sonderingen in de pleisterlaag, stratigrafisch kleur- en lagen onderzoek) in functie van specifieke vraagstellingen die bepalend zijn voor de restauratieopties	x			x
	16	opmaak van een asbestinventaris (behalve oude pastorie)	x			x

1.3 KERKGEBOUW

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

B. KERKGEBOUW

1. exterieur

1.1. dakstructuur en dakaansluitingen

nazicht	1	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen dakstructuur		op afroep	x	
		. algemeen				
		. doorgezaagde kepers t.h.v. toren [1]				
		. geen permanente verluchting aanwezig t.h.v. dak [3] t.e.m. [6], [9], [12] en [14]				
	2	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		jaarlijks	n.v.t.	
		3	nazicht van dakbedekking en dakaansluitingen		jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.

onderhoud	4	herstel lekken in dakbedekking en dakaansluitingen		± half jaarlijks	x	x
-----------	---	--	--	------------------	---	---

	5	vervangen vezelcementen (mogelijks asbesthoudend) nokvorsten	x			
	6	vervangen loden nokken t.h.v. daken [11] en [12]	x			
	7	vervangen zinken kilgoten t.h.v. daken [3], [4], [5], [6], [9] en [10]	x			
	8	vervangen loden slabben	x			
		. in zalingen t.h.v. daken [5], [11], [12] en [13]				x
		. opgaand muurwerk en daken [4], [6], [11], [12]				
		. torenspits [1]				
		. dakkapellen				
		. schoorsteen t.h.v. dak [4] en [6]				
		. kruisen t.h.v. dak [11] en [12]				
	9	vervangen vezelcementen (asbesthoudend) schoorsteenpijp t.h.v. dak [4] - oost	x			
	10	vervangen vezelcementen (asbesthoudend) trekstuk t.h.v. dak [6]	x			
	11	plaatsing genormeerde ladderhaken en ankerpunten t.h.v. daken [3] t.e.m. [14]	x			x
12	vervangen houtwerk onder het kruis t.h.v. koor [5]	x				
13	vervangen nokbalk t.h.v. dak [3]	x				

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

1.2. regenwaterafvoer en riolering

nazicht	14	nazicht en reinigen goten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	
---------	----	---	--	-------------------------------------	--------	--

onderhoud	15	herstel lekken in goten en regenwaterafvoeren / vernieuwen van hanggoten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks	x	x
-----------	----	--	--	------------------	---	---

restauratie	16	koperen gootbekleding vervangen door zink	x			
	17	aangetaste zinken bekleding (a.g.v. elektrolyse) vervangen door zink t.h.v. dak [9], [11], [13], [14]	x			
	18	goten herstellen met voldoende afschot	x			
		. voldoende afschot voorzien zowel voor bakgoten als voor hanggoten				
		. vervangen van boordplanken i.g.v. bakgoten				
		. herstel / vernieuwen van smeedijzeren goothaken i.g.v. hanggoten				
	19	afvoerbuizen in PVC vervangen door zink n° 12 met een diameter van 10 cm	x			
	20	ontroesten van de gietijzeren eindstukken	x			
	21	waterdicht bevestigen afvoer van hoger gelegen dak t.h.v. dak [8] en [9]	x			x
	22	scheiding van de riolering: regenwater en grijs water	x			
	. uitbreken van overbodige rioleringselementen					
	. aansluiting op openbaar rioleringsstelsel					
	. plaatsing regenwaterput					

1.3. funderingen

nazicht	23	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen fundering		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

1.4. gevels en metselwerk

nazicht	24	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in de gevel		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

restauratie	25	restauratie gevel met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. extra stenen vervangen				
		. technisch reinigen gevel				
		. herstel van scheuren				
		. steenverharding witte hardsteen				
	26	herstellen verweerd voegwerk met respect voor de oorspronkelijke staat: uitgespoeld voegwerk of reeds hersteld voegwerk met een onaangepaste cementgebaseerde mortel	x			
		. topgevels				
		. gehele zone net boven het maaiveld				
		. zone boven de gevelplinten				
		. oostzijde van de zuidelijke dwarsbeuk				
		. zuidkant van de sacristie [14]				
		. diagonale scheurvorming cv-schouw op dak [13]				
		. diagonale scheurvorming dak [4] - NW hoek				
	27	restauratie natuursteenelementen met respect voor de oorspronkelijke staat: waterlijsten, afzaten van steunberen en ramen, dekstenen, raamonnen	x			
		. herstellen met steenherstelmortel, restauratiemortel en lijmen				
		. vervangen van sterk beschadigd of verdwenen natuurstenen elementen				
28	restauratie metalen elementen met respect voor de oorspronkelijke staat	x				
	. herstel en roestwerende behandeling muurankers, diefijzers, bevestiging van luiken, smeedijzeren ballustrades					
29	behandelen tegen opstijgend vocht- en zoutaantasting	x			x	

1.5. buitenschrijnwerk

onderhoud	30	poetsen van de ramen		± half jaarlijks	n.v.t.	
	31	onderhoud en smeren van opengaande ramen en deuren		± jaarlijks	n.v.t.	
	32	onderhoud schilderwerk en vernislaag houten buitenschrijnwerk		± 5 jaar		

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

restauratie	33	restauratie houten buitenwerk met respect voor de oorspronkelijke staat: schrijnwerk (ramen en deuren), fronten van dakkapellen en dakluiken, lancetraampjes, bakgoten en galmborden <i>. herstel bestaand waardevol houten schrijnwerk</i>	x			
		<i>. vernieuwen van niet origineel of sterk bechadigd houten schrijnwerk naar bestaand model met originele profilering</i>				
		<i>. herstel schilderwerk</i>				
	34	valketting en handgreep van twee torenluiken	x			x
	35	herstel glas-in-lood-ramen <i>. herstel gebroken raampjes</i>	x			
		<i>. ontroesten en herschilderen of vernieuwen raambruggen</i>				
	36	voorzetbeglazing vernieuwen / nieuw te plaatsen <i>. vernieuwen voorzetbeglazing t.h.v. vleugel [5]</i>	x			
		<i>. nieuw te plaatsen voorzetbeglazing voor ramen met kathedraalglas</i>				

1.6. technische installaties

nazicht	37	nazicht werking bliksemafleiding		± jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	
	38	nazicht werking torenuurwerk		± jaarlijks	n.v.t.	
	39	nazicht daalleidingen (en rubberen dichting tussen leien en beugels)		± jaarlijks	n.v.t.	

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

restauratie	40	herstel daalleidingen	x			
	41	vervangen huidige verwarmingsinstallatie <i>. vervangen installatie</i>	x			
		<i>. inclusief afbraak bestaande vloerkanalen en bijhorende roosters</i>				
		<i>. stooklokaal (kelder) in orde maken conform de huidige wetgeving</i>				
		<i>. verwijderen stookolietank</i>				
	42	sanitaire installatie <i>. vernieuwen van leidingen</i>	x			
		<i>. voorzien van een aantal buiten-dienstkraantjes</i>				
		<i>. voorzien van sanitair, wastafel en uitgietsbak, inclusief kraanwerk</i>				
	43	elektrische installatie aanpassen zodat deze voldoet aan de van kracht zijnde normeringen	x			
	44	brandbeveiliging <i>. bijkomende branddetectoren + bekabeling</i>	x			
		<i>. gasdetectie-installatie stookplaat met koppeling brandcentrale</i>				
	45	spinklerinstallatie in dak voorzien <i>. gegalvaniseerde stalen leidingen</i>	x			
		<i>. sprinklerkoppen</i>				

2. interieur

2.1. binnenwanden en opgaande constructies

nazicht	46	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in het metselwerk		op afroep	x	
	47	nazicht en opvolging opstijgend vocht		op afroep		
	48	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		± jaarlijks	n.v.t.	

onderhoud	49	onderhoudsschilderwerk binnenwanden en opgaande structuren met historische correcte kleur en verfsoort		± 5 jaar		x
-----------	----	--	--	----------	--	---

restauratie	50	metselwerk klokkentoren en torenvoet <i>. herstel voegwerk</i>	x			
		<i>. herstel metselwerk</i>				
	51	restauratie van het historisch waardevol (stuc)pleisterwerk en schilderwerk a.g.v. waterinsijpeling, beschadiging en vervuiling	x			x
	52	bekledingspanelen rondom kerk tegen de onderste muurzones tot op hoogte van 132cm <i>. demonteren en afvoeren a.g.v. asbesthoudend</i>	x			x
		<i>. binnenmuur herstellen en / of indien nodig bekledingspanelen vervangen</i>				x
	53	plaatselijk herstellen lijstwerk a.g.v. waterinsijpeling en vervuiling	x			

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

2.2. vloeren en zolderingen

nazicht	54	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in vloeren en zolderingen		op afroep	x	
	55	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		± jaarlijks	n.v.t.	

onderhoud	56	onderhoudsschilderwerk van historisch waardevolle plafonds		± 5 jaar	x	x
	57	onderhoudsschilderwerk van historisch waardevolle vloeren		± 5 jaar	x	
	58	plaatselijk herstel vloerstructuur		op afroep		
	59	houten vloeren: opschuren, ontstoffen, reinigen en in boenwas zetten		± jaarlijks		
	60	onderhoud oude tegevloeren		± jaarlijks		

restauratie	61	restauratie vloerstructuren en gewelven met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. herstel voeg- en metselwerk				
		. behandelen tegen vocht- en zoutaantasting				
		. houtherstel en vervangen houtconstructies				
		. polymeechemisch herstel houtconstructies				
		. curatieve houtbehandeling van te behouden houtconstructies				
	62	restauratie historisch waardevolle natuurstenen vloer met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. vernieuwen verveerd voegwerk				
		. herstellen met steenherstelmortel, restauratiemortel en lijmen				
		. vervangen van beschadigde natuursteen				
		. archeologisch onderzoek : mogelijke botresten onder tegel van kerk				
	63	restauratie historisch waardevolle natuurstenen traptreden traptoren met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
	64	restauratie van het historisch waardevol (stucwerk)plafondpleisterwerk en schilderwerk a.g.v. waterinsijpeling, beschadiging en vervuiling	x			x
	65	verwijderen van hechtgebonden asbest in kelder	x		x	
	66	loopbruggen zolder				x
		. hoofdzolder: trap of ladder t.h.v. veilige loopzone ontbreekt	x			
		. secundaire zolder: veilige loopzone ontbreekt	x			
	67	aanvullen bestaande planken vloer met nieuwe delen	x			
		. nieuwe planken en roosterbalken				
		. vervangen van slechte vloerplanken en roosterbalken				
	. herstel of vernieuwen van plinten					

NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

2.3. binnenschrijnwerk

nazicht	68	nazicht en behandelen houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
---------	----	--------------------------------------	--	-------------	--------	--

onderhoud	69	onderhoud en smeren van opengaande ramen en deuren		± jaarlijks	n.v.t.	
	70	onderhoudsschilderwerk houten deuren, trappen		± 5 jaar		

restauratie	71	zuidelijk zij-inkomportaal	x			
		. vervangen gehele schrijnwerkconstructie door nieuwe constructie die ruimtelijk past in het kerkinterieur				
	72	restauratie van historisch waardevol schilderwerk op binnenschrijnwerk	x			

nazicht	73	nazicht en behandelen houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
	74	nazicht en behandelen corrosie metaal		± jaarlijks	n.v.t.	

onderhoud	75	onderhoud en smeren van hout		± jaarlijks	n.v.t.	
	76	onderhoudsschilderwerk hout		± 5 jaar		

restauratie	77	curatieve houtbehandeling van te behouden houtconstructies	x			
	78	restauratie schilderwerken met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
	79	restauratie metalen elementen met respect voor de oorspronkelijke staat	x			

2.5. vast en los kerkelijk meubilair

nazicht	80	nazicht en behandelen houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
---------	----	--------------------------------------	--	-------------	--------	--

onderhoud	81	onderhoud		± 10 jaar	n.v.t.	
-----------	----	-----------	--	-----------	--------	--

restauratie	82	curatieve houtbehandeling	x			
	83	herstellen van ornamenten				
		. afgebroken ornamenten	x			
		. losgekomen ornamenten	x			
	84	herstellen barsten in houtwerk	x			
	85	herbevestigen aan hoofdstructuur van losgekomen beelden	x			

2.6. schilderijen

nazicht	86	nazicht		± jaarlijks	n.v.t.	
---------	----	---------	--	-------------	--------	--

restauratie	87	restauratiewerken van historisch waardevolle schilderijen met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		
-------------	----	--	--	-----------	--	--

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

2.7. sculpturen

nazicht	88	nazicht		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	89	onderhoud		op afroep	n.v.t.	
restauratie	90	restauratie van historisch waardevolle houten beelden met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		
	91	restauratie van historisch waardevol gipsen beelden met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		

2.8. andere objecten

nazicht	92	nazicht		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	93	onderhoud		op afroep	n.v.t.	
restauratie	94	restauratie van historisch waardevolle houten voorwerpen met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		
	95	restauratie van historisch waardevolle metalen voorwerpen met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		
	96	restauratie van historisch waardevol textiel met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		

2.9. preventie, beheer en veiligheid

onderhoud	97	poetsen kerk		± elke week	n.v.t.	
	98	boenen meubelen		± half jaarlijks	n.v.t.	
	99	poetsen metaal met metaalpoetsmiddel		± jaarlijks	n.v.t.	
	100	onderhoud zolders: stof, uitwerpselen, kadavers, nesten en bouwafval		± jaarlijks	n.v.t.	x
restauratie	101	toren: verbeteren bereikbaarheid boven het niveau van de klokkentoren	x			x
	102	torenspits	x			x
		. ladders bevestigen en verlengen waar nodig				
		. werkvloeren voorzien van borstwering				
		. voorzien in basisverlichting				
		. voorzien in een veilige doorgang naar de dakluiken				
	103	traptoren: leuning voorzien bovenaan aan de spiltrap	x			x
	104	zolders [7] t.e.m. [14]: zolders toegankelijk maken d.m.v. dak- en/of plafonduiken	x			x

1.4 GRAFKAPEL

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

1. exterieur

1.1. dakstructuur en dakaansluitingen

nazicht	1	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen dakstructuur		op afroep	x	
	2	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		jaarlijks	n.v.t.	
	3	nazicht van dakbedekking en dakaansluitingen		jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	
onderhoud	4	herstel lekken in dakbedekking en dakaansluitingen		± half jaarlijks	x	
restauratie	5	vervangen beschadigde leien	x			

1.2. regenwaterafvoer en riolering

nazicht	6	nazicht en reinigen goten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	
onderhoud	7	herstel lekken in goten en regenwaterafvoeren / vernieuwen van hanggoten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks	x	
restauratie	8	afvoerbuizen in PVC vervangen door zink n° 12 met een diameter van 10 cm	x			
	9	ontroesten van de gietijzeren eindstukken	x			
	10	ontroesten van de bevestigingsbeugels	x			

1.3. funderingen

nazicht	11	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen fundering		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

1.4. gevels en metselwerk

nazicht	12	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in de gevel		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
restauratie	13	restauratie gevel met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. extra stenen vervangen				
		. technisch reinigen gevel				
	14	herstellen bevestiging natuursteen tegen draagmuur: hardstenen voorgevel, plint, daklijst en druiplijst	x			x
		. herbevestiging aan draagmuur				
		. hervoeegen				
	15	afbraak laag muurtje voor grafkapel	x			

1.5. buitenschrijnwerk

nazicht	16	nazicht en behandeling houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	17	poetsen van de ramen		± half jaarlijks	n.v.t.	
	18	onderhoud en smeren van opengaande ramen en deuren		± jaarlijks	n.v.t.	
	19	onderhoud schilderwerk en vernislaag houten buitenschrijnwerk		± 5 jaar		
restauratie	20	restauratie houten buitenschrijnwerk met respect voor de oorspronkelijke staat	x			x
		. herstel bestaand waardevol houten schrijnwerk				
		. vernieuwen van niet origineel of sterk beschadigd houten schrijnwerk naar bestaand model met originele profilering				

1.6. technische installaties

restauratie	21	vernieuwen verwarmingselement	x			
	22	vernieuwen elektriciteit	x			

2. interieur

2.1. binnenwanden en opgaande constructies

nazicht	23	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in het metselwerk		op afroep	x	
	24	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		± jaarlijks	n.v.t.	
	25	nazicht en opvolging opstijgend vocht		op afroep		
onderhoud	26	onderhoudsschilderwerk binnenwanden en opgaande structuren met historische correcte kleur en verfsoort		± 5 jaar	x	
restauratie	27	restauratie van het historisch waardevol binnen (stuc)pleisterwerk en schilderwerken	x			x

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
2.2. vloeren en zolderingen						
nazicht	28	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in vloer en dakstructuur		op afroep	x	
	29	nazicht en monitoring van het dakgebinte door houtaantastende insecten		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	30	onderhoudsschilderwerk van waardevolle plafonds met historisch correcte kleur en verfsoort		± 5 jaar	x	
restauratie	31	restauratie van het historisch waardevol (stucwerk) plafondpleisterwerk en schilderwerken met respect voor de oorspronkelijke staat	x			x

2.4. meubilair vast aan grafkapel

nazicht	32	nazicht altaar		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	33	onderhoud altaar		± 10 jaar	n.v.t.	
restauratie	34	altaar: herbevestigen gedenksteen in het front van het altaar	x			x

2.5. schilderijen

nazicht	35	nazicht		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	36	onderhoud		± 10 jaar	n.v.t.	
restauratie	37	restauratiewerken van historisch waardevolle schilderijen met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		

2.6. sculpturen

nazicht	38	nazicht		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	39	onderhoud		op afroep	n.v.t.	
restauratie	40	restauraties van historisch waardevolle beelden met respect voor oorspronkelijke staat		op afroep		

2.7. preventie en beheer

onderhoud	41	poetsen grafkapel		± elke week	n.v.t.	
	42	boenen objecten		± half jaarlijks	n.v.t.	
	43	poetsen metaal met metaalpoetsmiddel		± jaarlijks	n.v.t.	

1.5 PASTORIE

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

D. PASTORIE

1. exterieur

1.1. dakstructuur en dakaansluitingen

nazicht	1	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen dakstructuur		op afroep	x	
	2	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		jaarlijks	n.v.t.	
	3	nazicht van dakbedekking en dakaansluitingen		jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	

onderhoud	4	herstel lekken in dakbedekking en dakaansluitingen		± half jaarlijks	x	
-----------	---	--	--	------------------	---	--

restauratie	5	nieuwe pastorie: vervangen beschadigde leien	x			
	6	oude pastorie: vervangen van dakbedekking	x			
	7	. leien in asbestcement door natuurleien met zwarte leihaken				
	8	. asbesthoudende golfplaten door natuurleien met zwarte leihaken				
	9	plaatsing genormeerde ladderhaken en ankerpunten t.h.v. daken [3] t.e.m. [14]	x			x

1.2. regenwaterafvoer en riolering

nazicht	10	nazicht en reinigen goten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks en na hevige storm	n.v.t.	
---------	----	---	--	-------------------------------------	--------	--

onderhoud	11	herstel lekken in goten en regenwaterafvoeren / vernieuwen van hanggoten en regenwaterafvoeren		± half jaarlijks	x	
-----------	----	--	--	------------------	---	--

restauratie	12	afvoerbuizen in PVC vervangen door zink n° 12 met een diameter van 10 cm	x			
	13	ontroesten van de gietijzeren eindstukken	x			
	14	ontroesten van de bevestigingsbeugels	x			

1.3. funderingen

nazicht	15	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen fundering		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

1.4. gevels en metselwerk

nazicht	16	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in de gevel		op afroep	x	
---------	----	--	--	-----------	---	--

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

renovatie	17	oude pastorie: herstel stabiliteit kopgevels	x			
	18	oude pastorie: hermeten van de scheefgezakte gedemonteerde schouderstukken in oost- en westgevel	x			
	19	oude pastorie: vergroten opleg moerbalk t.h.v. dubbele poort	x			
	20	oude pastorie: plint injecteren tegen opstijgend vocht	x			
	21	oude pastorie: restauratie plint				
			. hermeten of volledig afkappen			
			. herpleisteren			
	22	restauratie gevel met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
			. technisch reinigen			
			. vernieuwen verweerd voegwerk			
			. metselwerkverband herstellen i.g.v. scheuren			
			. extra stenen vervangen			
	23	oude pastorie: restauratie natuursteen elementen met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
			. technisch reinigen natuurstenen elementen			
			. vernieuwen verweerd voegwerk			
			. herstellen met steenherstelmortel, restauratiemortel en lijmen			
		. vervangen van sterk beschadigd of verdwenen natuurstenen elementen				
24	restauratie metalen elementen met respect voor de oorspronkelijke staat	x				
		. herstel en roestwerende behandeling hang- en sluitwerk, muurankers, diefijzers, restanten voor de bevestiging van luiken, smeedijzeren ballustrades en bloembakhouders				
25	elementen zonder respect voor het erfgoed geplaatst tegen de buitengevel	x			n.v.t.	x
		. buitenunits airco				
		. oplaadpunt elektrische wagen				
		. inox schouwelement				
26	betonnen plaat vooraan het oplaadpunt verwijderen; storend element	x				

1.5. buitenschrijnwerk

onderhoud	27	poetsen van de ramen		± half jaarlijks	n.v.t.	
	28	onderhoud en smeren van opengaande ramen en deuren		± jaarlijks	n.v.t.	
	29	onderhoud schilderwerk en vernislaag houten buitenschrijnwerk		± 5 jaar		

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
restauratie	30	restauratie houten buitenschrijnwerk met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. <i>herstel bestaand waardevol houten schrijnwerk</i>				
		. <i>vernieuwen van niet origineel, verwijderd of sterk beschadigd houten schrijnwerk naar bestaand model met originele profilering</i>				
	31	nieuwe pastorie: terugplaatsen en herstellen van twee ontbrekende beluikingen	x			x

1.6. technische installaties

onderhoud	32	nazicht werking verwarmingsinstallatie		± 2 jaar	n.v.t.	
restauratie	33	oude pastorie: vernieuwen elektriciteit	x			
	34	oude pastorie: plaatsen verwarmingsinstallatie	x			
nazicht	35	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in het metselwerk		op afroep		
	36	nazicht en opvolging opstijgend vocht		op afroep		
	37	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantasten insecten		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	38	onderhoudsschilderwerk binnenwanden en opgaande structuren met correcte kleur en verfsoort		± 5 jaar	x	
restauratie	39	oude pastorie: behandeling tegen opstijgend vocht- en zoutaantasting	x			
	40	oude pastorie: curatieve houtbehandeling van te behouden houtconstructies	x			
	41	consolidatie muurscheuren	x			

2.2. vloeren en zolderingen

nazicht	42	nazicht en opvolging stabiliteitsproblemen in vloeren en zolderingen		op afroep	x	
	43	nazicht en monitoring van de aantasting door houtaantastende insecten		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	44	plaatselijk herstel structuur vloer en zoldering		op afroep		
restauratie	45	oude pastorie: restauratie vloerstructuur met respect voor de oorspronkelijke staat	x			
		. <i>houtherstel en vervangen houtconstructies</i>				
		. <i>polymeerchemisch herstel houtconstructies</i>				
		. <i>curatieve houtbehandeling van te behouden houtconstructies</i>				
	46	nieuwe pastorie: dakisolatie aan de buitenzijde van de dakconstructies plaatsen volgens de Sarkin-methode zodat de bestaande houten binnenafwerking visueel kan behouden blijven	x			x

	NR	OMSCHRIJVING	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating	dringende werkzaamheden
--	----	--------------	----------	-------------	------------------------	-------------------------

2.3. binnenschrijnwerk

nazicht	47	nazicht en behandelen houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	48	onderhoud en smeren van opengaande ramen en deuren		± jaarlijks	n.v.t.	
		onderhoudsschilderwerk houten deuren, trappen		± 5 jaar		
restauratie	49	oude pastorie: vervangen plaatbekleding deur berging o.w.v. asbesthoudend	x			

2.4. vasthangend meubilair

nazicht	50	oude pastorie; haard: nazicht en behandelen houtaantasting		± jaarlijks	n.v.t.	
onderhoud	51	oude pastorie; haard: onderhoud en smeren van hout		± jaarlijks	n.v.t.	
	52	oude pastorie; haard: onderhoudsschilderwerk hout		± 5 jaar		
restauratie	53	oude pastorie; haard: metselwerk	x			
		. <i>reiniging metselwerk</i>				
		. <i>herstel voegwerk</i>				
	54	oude pastorie; waterpomp: herstellen van cementering volgens de originele toestand	x			
	55	oude pastorie; waterpomp en haard: restauratie schilderwerk met respect voor oorspronkelijke staat	x			

2.5. preventie en beheer

onderhoud	56	poetsen		± elke week	n.v.t.	
	57	onderhoud marmer: schoonmaken, vlekken verwijderen en boenen		± elke week	n.v.t.	
	58	poetsen metaal met metaalpoetsmiddel		± elke week	n.v.t.	

2 PRIOTERISERING

De meest dringende en/of meest interessante werkzaamheden, deels rekening houdend met de te verkrijgen erfgoedpremies, worden in dit hoofdstuk opgesomd.

Samenvattend is het van groot belang alle werkzaamheden omtrent veiligheid voor inspectie en voor bezoekers, evenals werkzaamheden voor oplossing van de vochtproblemen (dakdichting) als prioriteit te zien. Hiervoor zullen nog enkele vooronderzoeken nodig zijn. Vervolgens kan worden overgegaan naar restauraties. Kleinere ingrepen zoals bijvoorbeeld maatregel kunnen eveneens op korte termijn worden gerealiseerd.

Afhankelijk van de te beschikbaar gestelde middelen (ondersteuning) zal hier een uitvoeringstermijn aan gekoppeld kunnen worden. Zo kan er jaarlijks een standaard premie worden aangevraagd bij het agentschap onroerend erfgoed voor interieur en voor exterieur. Belangrijk hierbij is dat de stad dit jaarlijks nauwlettend opvolgt.

2.1 ALGEMEEN

Volgende maatregelen worden best op korte termijn uitgevoerd.

- maatregel 9: afbraak muur tussen grafkapel en ringweg
 - maatregel 12: inspectie monumentenwacht interieur, vast(hangend)meubilair en cultuurgoederen naar aanleiding van materiaaltechnisch vooronderzoek omtrent de afwerkklagen interieur in functie van specifieke vraagstellingen die bepalend zijn voor de restauratieopties.
- Vooronderzoeken:
- maatregel 13: technisch onderzoek naar opstijgend vocht
 - maatregel 15: materiaaltechnisch onderzoek van de afwerkklagen interieur kerkgebouw en grafkapel, in functie van specifieke vraagstellingen die bepalend zijn voor de restauratieopties
 - maatregel 16: opmaak van een asbestinventaris (behalve oude pastorie).

2.2 KERKGEBOUW

Volgende maatregelen worden best binnen een termijn van vijf jaar uitgevoerd, voor zover de eigenaars kunnen worden ondersteund door vrijgekomen erfgoedpremies.

Terugkerende maatregelen zijn:

- maatregel 4: herstel lekken in dakbedekking en dakaansluitingen
- maatregel 15: herstel lekken in goten en regenwaterafvoeren / vernieuwen van hanggoten en regenwaterafvoeren
- maatregel 100: onderhoud zolders: stof, uitwerpselen, kadavers, nesten en bouwafval.

Enmalige maatregelen zijn:

- maatregel 8: vervanging loden slabben - inzalingen ter hoogte van daken
- maatregel 11: plaatsing genormeerde ladderhaken en ankerpunten op daken
- maatregel 21: waterdichte bevestiging afvoer van hoger gelegen dak ter hoogte van dak [8] en [9]
- maatregel 29: behandeling tegen opstijgend vocht- en zoutaantasting
- maatregel 34: valketting en handgreep van twee torenluiken
- maatregel 66: ontbrekende loopbruggen zolder voorzien
- maatregel 82: curatieve houtbehandeling vast en los meubilair
- maatregel 83: herstelling van ornamenten
- maatregel 85: herbevestiging aan hoofdstructuur van losgekomen beelden
- maatregel 101: verbetering bereikbaarheid van toren boven het niveau van de klokkentoren
- maatregel 102: torenspits (ladders bevestigen, werkvloeren voorzien van borstwering, basisverlichting en veilige doorgang naar dakluiken voorzien)
- maatregel 103: leuning bovenaan spiltrap in traptoren voorzien
- maatregel 104: zolders [7] tot en met [14] toegankelijk maken door middel van dak- en/of plafonduiken.

Van zodra bovenstaande maatregelen zijn uitgevoerd, wordt aangeraden volgende werkzaamheden hier snel op te laten volgen.

- maatregel 51: restauratie van het historisch waardevol (stuc)pleisterwerk en schilderwerk als gevolg van waterinsijpeling, beschadiging en vervuiling
- maatregel 52: bekledingspanelen rondom kerk tegen de onderste muurzones demonteren, herstellen en/of vervangen
- maatregel 64: restauratie van het historisch waardevol (stucwerk)plafondpleisterwerk en schilderwerk als gevolg van waterinsijpeling, beschadiging en vervuiling
- maatregel 49: onderhoudsschilderwerk binnenwanden en opgaande structuren met historische correcte kleur en verfsoort
- maatregel 56: onderhoudsschilderwerk van historisch waardevolle plafond

2.3 GRAFKAPEL

Volgende maatregelen worden best binnen een termijn van vijf jaar uitgevoerd, voor zover de eigenaars kunnen worden ondersteund door vrijgekomen erfgoedpremies.

- maatregel 14: herstel bevestiging natuursteen tegen draagmuur: hardstenen voorgevel, plint, daklijst en druiplijst
- maatregel 20: restauratie houten buitenschrijnwerk met respect voor de oorspronkelijke staat
- maatregel 27: restauratie van het historisch waardevol binnen (stuc)pleisterwerk en schilderwerken
- maatregel 31: restauratie van het historisch waardevol (stucwerk) plafondpleisterwerk en schilderwerken met respect voor de oorspronkelijke staat
- maatregel 34: herbevestiging gedenksteen in het front van het altaar.

2.4 PASTORIE

Volgende maatregelen worden best binnen een termijn van vijf jaar uitgevoerd, voor zover de eigenaars kunnen worden ondersteund door vrijgekomen erfgoedpremies.

- maatregel 9: plaatsing genormeerde ladderhaken en ankerpunten ter hoogte van daken [3] tot en met [14]
- maatregel 25: verwijdering storende elementen zonder respect voor het erfgoed geplaatst tegen de buitengevel (inox schouwelement, buitenunits airco, oplaadpunt elektrische wagen en betonnen plaat er voor)
- maatregel 31: nieuwe pastorie: terugplaatsing en herstel van twee ontbrekende beluikingen
- maatregel 46: nieuwe pastorie: dakisolatie aan de buitenzijde van de dakconstructies plaatsen volgens de Sarkinmethode zodat de bestaande houten binnenafwerking visueel kan behouden blijven (zie bijlage).

VII OPVOLGING EN EVALUATIE

Agentschap Onroerend Erfgoed moet op de hoogte blijven van alle mogelijke werken. Dit betekent dat overlegmomenten frequent over de volgende vierentwintig jaar vastgelegd moeten worden. De eerste jaren zullen de meeste eenmalige werken plaatsvinden aan de beschermde monumenten, die opgevolgd moeten worden door het agentschap. Naarmate de jaren vorderen zullen de frequente werken bepalend zijn voor het behoud van elk beschermd monument.

Om de zes jaar moet de eigenaar rapporteren aan de agentschappen over de realisatie van de en over de uitvoering van de maatregelen en werkzaamheden beschreven in dit beheersplan. Dit moet gebeuren aan de hand van een onderhoudslogboek. De coördinatie voor de opmaak van het logboek gebeurt in de beheerscommissie. Het onderhoudslogboek bevat:

- een actueel toestandrapport (met recente plannen en foto's)
- een overzicht van de (preventieve) maatregelen en werkzaamheden die je de voorbije zes jaar hebt uitgevoerd, gekoppeld aan de lijst van maatregelen uit deel V.1. Dit overzicht bevat volgende informatie:
 - de datum waarop de maatregelen zijn uitgevoerd
 - een korte samenvatting van de ingrepen: welk probleem pakte je aan?
 - een verwijzing naar de maatregel in het beheersplan (vermelding van uniek nummer met omschrijving)
 - indien van toepassing: de uitvoerder en de factuur
 - foto's van de werken voor en na.

Daarnaast moet er worden aangegeven of deze ingrepen volstaan om de vooropgestelde visie te realiseren, dan wel of een bijsturing van de maatregelen en werkzaamheden of de visie nodig is.

Alle beschermde monumenten genieten van een basispremiepercentage van 40% vanuit het agentschap onroerend erfgoed.

Het kerkgebouw heeft een goedgekeurd kerkenbeleidsplan, is in eigendom van de stad en behoudt haar eredienstfunctie, waardoor het kerkgebouw een verhoogde premie van 60% kan ontvangen.

De pastorie is eveneens in eigendom van de stad, maar heeft geen publieksfunctie, waardoor geen verhoogd premiepercentage hier van toepassing is.

De grafkapel wordt erkend als ZEN erfgoed en kan dus ook genieten van een verhoogde premie van 60%.

Door een onderhoudslogboek bij te houden dat aantoont dat de monumenten minimum zes jaar goed worden onderhouden, kan een aanvullende premie van 10% worden aangevraagd. De premie voor de pastorie wordt dan opgetrokken tot 50%. Door een goed onderhoud van het kerkgebouw en de grafkapel kan het premiepercentage verhoogd worden tot 70% (in plaats van 60%) .

VIII BIJLAGEN

BIJLAGEN	NIET VAN TOEPASSING (EN DUS NIET BIJGEVOEGD)	BIJGEVOEGD (NUMMERING)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)		deel I
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		deel VI
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart		bijlage 5
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie		bijlage 4
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	x	
Extra bijlagen:		
beschermingsbesluiten		bijlage 1
bestaande inventarissen (inclusief inventarisatiefiche orgel)		bijlage 2
verslagen overlegmomenten		bijlage 3
voorstel dakisolatie pastorie		bijlage 6
referentielijst		bijlage 7

1 BIJLAGE BESCHERMINGSBESLUITEN

3211
28/4/98
VLAAMSE REGERING

MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- EN DORPSGEZICHT

DE VLAAMSE MINISTER VAN CULTUUR,
GEZIN EN WELZIJN,

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreet van 22 februari 1995 ;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, §1, I, 7°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1997 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 29 mei 1997 houdende vaststelling van de ontwerprijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 04 december 1997,

B E S L U I T :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976:

Wegens zijn artistieke en historische waarde:

- als monument:

Sint-Bavokerk, gelegen te Herentals (Noorderwijk), Ring :

bekend ten kadaster:

Herentals, 3e afdeling, sectie B, perceelnummer 181A.

Art. 2.

De artistieke waarde wordt als volgt omschreven:

Kerk uit 1870-1875 met volledig bewaarde neogotische binnenschildering; een van de weinige exemplaren waarin dit soort schildering bewaard bleef.

De historische waarde wordt als volgt omschreven:
Kerk waarvan de oudste vermelding teruggaat tot 1607 met bewaarde gotische toren. Schip herbouwd in 1870-1875 naar ontwerp van Van Gastel en Taeymans.

Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 28 APR. 1998

Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,

Luc MARTENS.

4203

13/9/04

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003 en van 24 oktober 2003;

Gelet op het ministerieel besluit van 10 februari 2003 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 6 november 2003,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens zijn industrieel-archeologische waarde:
- als monument:
Brugwachterswoning aan de voormalige Vaartkom, gelegen te Grobbendonk, Boudevijnstraat 14 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk, 1e afdeling, sectie B, perceelnummer 438M.

Wegens zijn industrieel-archeologische waarde:
- als monument:
Saswachterswoning en sluisom op een voormalig gekanaliseerd pand en stuwinstallatie op een recentere gekanaliseerd pand van de Kleine Nete, gelegen te Grobbendonk, Derde Sas 9

bekend ten kadaster:
Grobbendonk, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer 15HDEEL.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
hoeve "de Leeuw", gelegen te Grobbendonk, Hofeinde 14:
bekend ten kadaster:
Grobbendonk, 1e afdeling, sectie B, perceelnummer 235EDEEL.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
"het Schranshof", gelegen te Grobbendonk, Kasteelstraat 4 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk, 1e afdeling, sectie B, perceelnummer 347C, 347D, 348B.

Wegens zijn industrieel-archeologische waarde:
- als monument:
Saswachterswoning en sluisom, gelegen te Grobbendonk, 't Sas 4 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk, 1e afdeling, sectie D, perceelnummer 27SDEEL, 30/2GDEEL.

Wegens zijn historische en socio-culturele waarde:
- als monument:
O.-L.-Vr.-ten-Hemel-opgenomen en kerkhof, gelegen te Grobbendonk (Bouwel) Dorp 60 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk (Bouwel), 2e afdeling, sectie B, perceelnummers 49B, 50F.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
School en klooster, gelegen te Grobbendonk (Bouwel), Dorp 55-57 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk (Bouwel), 2e afdeling, sectie B, perceelnummers 13G2DEEL, 13ZDEEL.

Wegens zijn historische en volkskundige waarde:
- als monument:
Kapel van de Langenheuvel met directe omgeving, gelegen te Grobbendonk (Bouwel) Langenheuvel (tussen nrs.47 en 51) :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk (Bouwel), 2e afdeling, sectie B, perceelnummers 173D, 173L.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
Oude pastorie, gelegen te Grobbendonk (Bouwel), Rode Haagjes 4 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk (Bouwel), 2e afdeling, sectie B, perceelnummer 46E.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
Schaapskooi van de "Schrans", gelegen te Grobbendonk (Bouwel), Stationlei 42 :
bekend ten kadaster:
Grobbendonk (Bouwel), 2e afdeling, sectie B, perceelnummer 30DDEEL.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
voormalige notariswoning, gelegen te Herentals, Grote Markt 17 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 369E.

Wegens zijn historische en wetenschappelijke waarde:
- als monument:
Huis zgn. "de Oude Zalm", gelegen te Herentals, Grote Markt 27 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 241Z.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
Herenhuis met ijzeren tuinhekken gelegen te Herentals, Hikstraat 26 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 81G.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
Voormalige gemeentelijke jongensschool gelegen te Herentals, Hikstraat 28 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 82EDEEL.

Wegens zijn historische en volkskundige waarde:
- als monument:
de z.g. "Kruisberg", ensemble van kapellen, gelegen te Herentals, Heistraat :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1^e afdeling, sectie B, perceelnummers 342CDEEL, 342D, 343EDEEL, 343F, 345HDEEL, 346P4.

Wegens zijn historische waarde:
- als monument:
burgerhuis in neo-Vlaamse-renaissancestijl n.o.v. P.J. Taeymans (1896), gelegen te Herentals, Nederrij 19 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 68B3DEEL.

Wegens zijn historische en wetenschappelijke waarde:
- als monument:
schuur van het Sint-Elisabethgasthuis, gelegen te Herentals, Nederrij 133 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 10EDEEL.

Wegens zijn historische en wetenschappelijke waarde:
- als monument:
Kasteelpark le Paige, gelegen te Herentals, Nederrij 135 :
bekend ten kadaster:
Herentals, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer 7D, 8D, 9L, 9R, 9S .

Wegens zijn industrieel-archeologische waarde:

- als monument:

Voormalig sashuis 11, gelegen te Herentals, Peerdsbosstraat 6 :
bekend ten kadaster:

Herentals, 1e afdeling, sectie E, perceelnummer 212YDEEL.

Wegens zijn historische en volkskundige waarde:

- als monument:

O.-L.-Vrouw-ten Troostkapel, gelegen te Herentals (Noorderwijk), Groenstraat +31 :
bekend ten kadaster:

Herentals (Noorderwijk) 3^e afdeling, sectie B, perceelnummer 198

Wegens zijn historische waarde:

- als monument:

Toegangspoort en -brug van het kasteeldomein, gelegen te Herentals (Noorderwijk), de
Ghellincklaan 28 :

bekend ten kadaster:

Herentals (Noorderwijk), 3^e afdeling, sectie B, ZONDER NUMMER.

Wegens zijn historische waarde:

- als monument:

de z.g. "Schranshoeve", gelegen te Herentals (Noorderwijk), Schransstraat 10 :
bekend ten kadaster:

Herentals (Noorderwijk), 3e afdeling, sectie D, perceelnummer 121F.

Wegens zijn historische waarde:

- als monument:

grafkapel van de familie 't Serclaes en de Ghellinck, gelegen te Herentals (Noorderwijk), Ring
5 :

bekend ten kadaster:

Herentals (Noorderwijk), 3^e afdeling, sectie B, perceelnummer, 180CDEEL

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde :

- als dorpsgezicht

Voormalig klooster, gelegen te Herentals (Noorderwijk), Ring 5 :

bekend ten kadaster :

Herentals (Noorderwijk), 3^e afdeling, sectie B, perceelnummer, 178HDEEL

Wegens zijn historische waarde:

- als monument:

pastorie en voormalige pastorie, gelegen te Herentals (Noorderwijk), Ring 9 :

bekend ten kadaster:

Herentals, 3e afdeling, sectie B, perceelnummer 188EDEEL.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk
voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Grobendonk

1. Dient te worden beschermd als monument de brugwachterswoning, gelegen Boudewijnstraat
14 te Grobendonk omwille van het algemeen belang gevormd door de industrieel-

archeologische waarde.

De industrieel-archeologische waarde wordt omschreven als volgt:

Goed bewaard voorbeeld van een 19de eeuwse brugwachterswoning in een sobere
architectuur vóór 1857 ontworpen en opgetrokken in het kader van de aanleg van het
Kempisch kanaal (1843-59), waaruit nog duidelijk het niveauverschil tussen de
dijkhoogte en de bedding van het in 1942 gedempte kanaal blijkt. Tevens gaat het om een
materiële getuige van de vroegere aanwezigheid van een brug over een belangrijke maar
nu gedempte waterverkeersas, nl. het Kempisch kanaal als duidelijke verwijzing naar de
evolutie van de in de Kempen gegraven kanalen: zo werd dit deel van het Kempisch
kanaal gedempt na de voltooiing van het Albertkanaal in 1939.

2. Dient te worden beschermd als monument de saswachterswoning en sluiscom op een
voormalig gekanaliseerd pand en stuwinstallatie op een recentere gekanaliseerd pand van de
Kleine Nete, gelegen Derde Sas nr. 9 te Grobendonk omwille van het algemeen belang ge-
vormd door de industrieel-archeologische waarde.

De industrieel-archeologische waarde wordt omschreven als volgt:

Materiële getuige, bestaande uit een typevoorbeeld van een volledig natuurstenen
sluiscom voorzien van een omloopriool met laterale uitgang (en met bepaalde nog
bewaarde bedieningstoestellen) en de bijhorende sasmeesterswoning vóór 1854
opgetrokken in een sobere typearchitectuur, deel uitmakend van de uitrusting van een
voormalige kanalisatie van de Kleine Nete die tussen 1837 en 1839 werd uitgevoerd. De
ophaaldeuren van de omloopriolen zijn nog bewaard.
Tevens gaat het om een materiële getuige met een duidelijke verwijzing naar de
historische evolutie van de in de Kempen uitgevoerde kanaliseringwerken: zo werd dit
deel van de gekanaliseerde Kleine Nete buiten dienst gesteld na de voltooiing van het
Albertkanaal in 1939.

De stuw betreft een typevoorbeeld van een 19de eeuwse brugstuw met verschillende
doorgangen en ophaaldeuren bediend met een horizontaal aswerk en volledig in
natuursteen gebouwd in het kader van kanalisering- en kalibreringswerken van een rivier,
in casu de Kleine Nete.
Daarenboven zijn hier zowel een oorspronkelijke deur, de oorspronkelijke gesmede
leuningen en de kasseiverharding van de toegangen bewaard.

3. Dient te worden beschermd als monument de voormalige afspanning, zgn. "de Leeuw",
gelegen Hofeinde nr. 14 te Grobendonk omwille van het algemeen belang gevormd door
de *historische*, i.e. ook de architectuurhistorische waarde.

De historische en de architectuurhistorische waarde worden omschreven als volgt:

Als architecturale getuige van het historisch agrarische karakter van de regio. De
inplanting gaat terug op een laat-middeleeuwse afspanning. Tot in het begin van de 20^{de}
eeuw fungeerde het complex als een afspanning voor de postdiligence.
Architectuurhistorisch representatief en vrij gaaf bewaard voorbeeld van een langgestrekte
hoeve met afzonderlijke schuur, grotendeels te dateren tijdens de eerste helft van de 19^{de}
eeuw. Het ruim opgevatte woongedeelte wordt getypeerd door een evenwichtige
voorgevelordonnantie met beluikte vensters, die de hoeve een voornaam karakter verleent.
De langschuur behield haar oorspronkelijk volume, gekenmerkt door een wolfsmuis en
bevat een authentiek houten gebint.

4. Dient te worden beschermd als monument, het zgn. "Schranshof", gelegen Kasteelstraat nr.
4 te Grobendonk omwille van het algemeen belang gevormd door de *historische*, i.e. ook
de architectuurhistorische waarde.

De historische en de architectuurhistorische waarde worden omschreven als volgt:
Oude schranssite met gebouwcomplex waarvan de bouwdelen dateren van
opeenvolgende bouwfases, doch met een homogeen voorkomen in uniformiserende
neoclassicistische stijl.

De oorspronkelijk omgrachte site vormt een materiële getuige van de historische
versterkte plaatsen waar de lokale agrarische gemeenschappen zich met hun hebben en
houden konden verschansen.

De monumentale hoofd vleugel omvat een oude, traditionele kern waarvan het
oorspronkelijke volume is bewaard en wordt gekenmerkt door de verankerde bakstenen
gevels onder een hoog en steil zadeldak, de uitgevels met schouderstukken en het
centrale, getrapte dakvenster aan de tuinzijde.

De bestaande bij- en dienstgebouwen met U-vormig planschema refereren aan een
herbestemming van het complex, te situeren in het begin van de 19de eeuw waarbij het
hoofdgebouw aan de straatzijde aan de toenmalige smaak- en stijleisen werd aangepast.

5. Dient te worden beschermd als monument de saswachterswoning en sluiscom, gelegen 't Sas
nr. 4 te Grobendonk omwille van het algemeen belang gevormd door de industrieel-
archeologische waarde.

De industrieel-archeologische waarde wordt omschreven als volgt:

Materiële getuige, bestaande uit een typevoorbeeld van een volledig natuurstenen
sluiscom voorzien van een omloopriool met laterale uitgang (en met bepaalde nog
bewaarde bedieningstoestellen) en de bijhorende sasmeesterswoning vóór 1854
opgetrokken in een sobere typearchitectuur, deel uitmakend van de uitrusting van een
voormalige kanalisatie van de Kleine Nete die tussen 1837 en 1839 werd uitgevoerd.
Tevens gaat het om een materiële getuige met een duidelijke verwijzing naar de
historische evolutie van de in de Kempen uitgevoerde kanaliseringwerken: zo werd dit
deel van de gekanaliseerde Kleine Nete buiten dienst gesteld na de voltooiing van het
Albertkanaal in 1939.

6. Dient te worden beschermd als monument de parochiekerk O.-L. Vrouw-ten-Hemel-
opgenomen inbegrepen de zich erin bevindende cultuurgooederen die er integrerend deel van
uitmaken en het kerkhof, gelegen Dorp nr. 60 te Grobendonk/Bouwel omwille van het
algemeen belang gevormd door de *historische*, i.e. ook de architectuurhistorische waarde.

De sociaal-culturele waarde, de historische en meer bepaald de architectuurhistorische en
kunsthistorische waarden worden omschreven als volgt:
Kerk, gelegen te midden van het kerkhof als historisch sociaal en cultureel centrum van de
dorpsgemeenschap en als de meest beeldbepalende en karakteristieke component van de
bescheiden Kempense dorpskern.

De chronologisch en stijlistisch heterogene bouwdelen en interieurelementen van de kerk
vormen een harmonieus geheel en expliciteren tegelijk de partikuliere bouwrevolutie, te
weten initieel een vroeg-15de-eeuwse, wistenen kapel vergroot tot een 16de- eeuwse
kruiskerk die op haar beurt getransformeerd werd in een typisch Kempische, ruime,
neogotische parochiekerk van het basilicale type met ingebouwde westtoren waarbij de
oudere bouwdelen zoals koor, transept en middenbeuk werden geïntegreerd. Deze laatste
aanpassingen, doorgevoerd in twee fasen en zijn van de hand van de provinciale
bouwmeester, J. Van Gastel (1868) opgevolgd door Dieltiens (1925). De neogotische

polychromie werd tijdens de tweede helft van de 20de eeuw gesupprimeerd zodat het interieur heden gedomineerd wordt door de 18de-eeuwse aankleding met rocaille-stucwerk en het laat-barokke hoofdaltaar, met dramatisch uitgewerkte beeldengroep in combinatie met 17de- en 19de-eeuwse kerkmeubilair en laat-17de-eeuwse altaarschilderijen op paneel.

Het kerkhof vormt met de kerk één typologisch geheel. Oorspronkelijk omgracht kerkhof, waarvan de bestaande omzomende haag de tratering volgt. Gekarakteriseerd door de dubbele rijen lindebomen, aangeplant in 1854 en de fraaie, deels bewaarde gietijzeren toegangshekken, met typische funeraire symboliek.

7. Dient te worden beschermd als monument de voormalige meisjesschool, annex klooster, gelegen Dorp nrs. 55-57 te Grobbendonk/Bouwel omwille van het algemeen belang gevormd door de *historische*, de architectuurhistorische waarde.

De historische waarde, naast de architectuurhistorische waarde worden omschreven als volgt:

Meisjesschool met bijhorend klooster waarvan de oprichting te Bouwel in 1898 een klerikaal antwoord vormde op de tweede organieke wet van 1879 op het lager onderwijs en de schoolstrijd. Schoolgebouw opgetrokken in een neotraditionele stijl, karakteriserend en representatief voor de bouwperiode en getypeerd door bakstenen opstanden met architectonische en decoratieve gevelelementen in witsteen en baksteenpolychromie.

De school, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de kerk getuigt van het traditionele sociaal-culturele leven in een dorpsgemeenschap.

8. Dient te worden beschermd als monument de O.-L.-Vrouwkapel, modo Kapel van de Langenheuvel met directe omgeving gelegen Langenheuvel z.nr. te Grobbendonk/Bouwel omwille van het algemeen belang, gevormd door de *volkskundige* en *historische* waarde.

De volkskundige en historische waarden worden omschreven als volgt:

Kapel, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw als architecturale getuige van een van oudsher intense Mariale volksdevotie, tevens typerend voor het uitgesproken landelijke Kempense landschap.

De bestaande eenvoudig uitgevoerde kapel dateert van 1817 en gaat terug op een oudere en grotere bidplaats, waarvan de oprichting wordt gesitueerd tijdens de tweede helft van de 16de eeuw en waarvan de devotie zich voornamelijk vertaalde in de aanroeping tegen moeraskoorts.

Het interieur wordt gekarakteriseerd door een heterogene en merkwaardige inrichting, waarin recuperatie-elementen uit oudere interieurs zijn verwerkt.

9. Dient te worden beschermd als monument de oude pastorie met omgrachting, gelegen Rode Haagies nr. 4 te Grobbendonk/Bouwel omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische* en meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische waarde, meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Voormalige pastorie van 1780 als representatief en wat betreft opstand, gevelordonnantie en interieurindeling vrij gaaf bewaard voorbeeld van laat-18de-eeuwse Kempense pastorie. Gekennzeichnet door architectonische gevelementen in kalkzandsteen, waarvan de vormgeving en detaillering duidelijk verwijzen naar de late 18de eeuw. De traditionele symmetrische planindeling met typisch laat-18de-eeuwse enfilade aan weerszijden van de centrale gang is grotendeels behouden. In het representatieve salon, voorafgegaan door

een antichambre zijn kwaliteitsvolle 18de-eeuwse interieurelementen bewaard.

10. Dient te worden beschermd als monument de schaapskooi van de "Schrans", gelegen Stationlei nr. 42 te Grobbendonk/Bouwel omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische*, meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

De schaapskooi, waarvan de oprichting gesitueerd wordt in de 18de eeuw maakt deel uit van de voormalige "Grote Hoeve" van de "Schrans", hetzij de kasteelhoeve van de heren van Bouwel. De hoefsite is gelegen binnen een beschermd landschap. Getuigend van een bijzondere documentaire waarde als typologisch zeer zeldzaam hoevegebouw en meest monumentale schaapskooi bewaard in de Kempen, waarvan het oorspronkelijk volume, getypeerd door een enorm wolfsdak en een indrukwekkende dakoversteek is behouden.

Herentals

11. Dient te worden beschermd als monument de voormalige notariswoning met koetshuis en tuinperceel, gelegen Grote Markt nr. 17 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische, meer bepaald de architectuurhistorische waarde en de artistieke waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Monumentale en gaaf bewaarde herenwoning van ca. 1900 n.o.v. P.Langerock, uitgevoerd in eclectische stijl, representatief voor de burgerlijke bouwkunst van rond 1900. Grotendeels bewaarde en rijkelijk uitgevoerde interieurinrichting in eclectische stijl. Ondergrondse restanten van een ouder volume en een intact bewaarde waterput in ijzerzandsteen als materiële getuige van het historisch gebouwenbestand aan de Grote Markt van Westerlo. Het koetshuis, een sobere baksteenarchitectuur en de tuin maken integraal deel uit van de woningsite en getuigen van de burgerlijke wooncultuur op het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Façade met beeldbepalend karakter aan de Grote Markt van Herentals.

12. Dient te worden beschermd als monument het huis zgn. "de Oude Zalm", gelegen Grote Markt nr. 27 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde, alsook door de wetenschappelijke waarde

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde, alsook de wetenschappelijke waarde worden omschreven als volgt:

Initieel afspanning, herberg en brouwerij "de Salm", bekend vanaf 1515. Zestiende-eeuwse kern in houtskeletbouw, oorspronkelijk met overkragingen aan de langs- en kopgevel, waarvan het versteningsproces zich vermoedelijk heeft ingezet vanaf de 17de eeuw. Diephuis zich onderscheidend in zijn aanzienlijke afmetingen van vakwerkhuisen in stedelijke context.

Beeld- en schaalbepalend hoekhuis aan de Grote Markt van Herentals.

De grotendeels verdoken, inwendige houten draagstructuur getuigt van een bijzondere documentair wetenschappelijke waarde voor de kennis van de schaars bewaarde stedelijke vernaculaire houtskeletbouw in Vlaanderen, en meer bepaald in de Kempen.

13. Dient te worden beschermd als monument herenhuis met inbegrip van tuin, ijzeren tuinhelken en toegangspoorten, gelegen Hikstraat nr. 26 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Imposant herenhuis in neoclassicistische stijl, voltooid in 1879 naar ontwerp van architect Cox als fraai, gaaf bewaard en representatief voorbeeld van laat-19de-eeuwse burgerlijke architectuur in de voor de bouwperiode karakteristieke neostijl, gekenmerkt door een doorgedreven symmetrie in grondplan en gevelopstand en typerende gevelmomenten. Het intact bewaard en fraai smeedijzeren hekwerk maakt intrinsiek deel uit van de vrijstaande woning, die sterk beeldbepalend is in de Hikstraat.

14. Dient te worden beschermd als monument de voormalige gemeentelijke jongensschool, gelegen Hikstraat nr. 28 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Gemeentelijke jongensschool als materiële getuige van de zogenaamde "schoolwet" van 23 september 1842, de eerste organieke wet op het lager onderwijs en de financiering voorzien bij wet van 14 augustus 1873.

Fraai uitgewerkt en vrij gaaf bewaard schoolcomplex van 1882, naar een ontwerp van provinciale bouwmeester P.J. Taeymans. De oorspronkelijk U-vormig plattegrond met twee klassenvleugels haaks op de hoofd vleugel werd bewaard. De hoofd vleugel aan de straat is traditioneel opgevat wat betreft planschema en opstand en wordt gekarakteriseerd door de witstenen gevelmomenten en de Brugse travee in een uitgesproken eclectische stijl, kenmerkend voor de bouwperiode en het oeuvre van de architect. Aan de speelkoer bleef de typerende overdekte galerij behouden. In de inkomhal werd de authentieke interieurafwerking in neo-classicistische stijl bewaard.

15. Dient te worden beschermd als monument het ensemble van kapelletjes, alias de Kruisberg, gelegen Heistraat z.nr. te Herentals omwille van het algemeen belang gevormd door de historische, volkskundige waarde.

De historische alsook de volkskundige waarde worden omschreven als volgt: Volksreligieuze cultusplaats, die haar oorsprong vindt in een kruisweg, opgericht in 1460-1461 naar aanleiding van de terugkeer van een pelgrimstocht naar Jeruzalem.

Twee reeksen van pijlerkapellen tussen grotere bedehuisjes, ingeplant op de zogenaamde Kruisberg, die elk vanop één zijde van de heuvel een afzonderlijk gebedsformulier volgen. Het ensemble dateert grotendeels uit de 19de eeuw doch gaat terug op oudere kapellenreeksen waaronder vermoedelijk de oudste kruisweg in onze contreien.

16. Dient te worden beschermd als monument de schuur van het Sint-Elisabethgasthuis, gelegen Nederrij nr. 133 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische* waarde en de *wetenschappelijke* waarde.

De historische en de wetenschappelijke waarde wordt omschreven als volgt:

Driebeukige langsschuur, in kern vroeg-13de-eeuws, in opeenvolgende fasen verbouwd en aangepast.

De schuur vormt een wezenlijk historisch onderdeel van het Sint-Elisabethgasthuis, opklimmend tot de eerste helft van de 13de eeuw en is de enige restant van de vroegere binnenhoeve, gelegen binnen de oorspronkelijke muren van het gasthuis. De schuur vormt het oudst gedateerde architecturale restant van de gasthuissite. De deels bewaarde authentieke vroeg-13de-eeuwse ankerbalkgebinten die tot op heden het volume van de schuur grotendeels bepalen zijn van een bijzondere wetenschappelijk-documentaire waarde voor de kennis van laat-middeleeuwse houtstructuren.

17. Dient te worden beschermd als monument het kasteelpark bij kasteel "Le Paige" met tuinhekken en toegangspoort, ijskelder, tuinpaviljoen en ijzeren brug, gelegen Nederrij nr. 135 te Herentals en dit omwille van de *historische* en *wetenschappelijke* waarde.

De historische en wetenschappelijke waarden worden omschreven als volgt:

Het park rond het kasteel Le Paige vormt het oudste deel van een domein dat werd aangelegd door Henri Le Paige, voormalig burgemeester van Herentals (1836-1848). Het betreft een vrij gesloten, kleinschalige lustuin in een schilderachtige landschappelijke stijl vermoedelijk aangelegd ca. 1820-1830, tot op heden gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan plantsoorten.

In de tuin werden restanten van de vroegere stadswallings gefïntegreerd, te weten de vestwal, heuvel en het vestwater van de schans aan de "Leege" of Benedenpoort. Complementair aan de lustuin werd in een latere fase een arboretum met een uitgebreide, botanisch waardevolle verzameling van inheemse en uitheemse boomsoorten aangeplant, waarvan het grootste deel bewaard is.

Tevens is de typisch negentiende-eeuwse parkarchitectuur behouden, te weten een paviljoen in pittoreske stijl met bewaarde decoratieve muurschilderingen en een ijzeren brug over de vijver met in de balustrade de initialen van de 19de-eeuwse bouwheer verwerkt. Aan de zijde van de Nederrij maken het ijzeren hekwerk en de toegangspoort, opgehangen aan stenen pijlers, stilistisch harmoniserend met het kasteel integrerend deel uit van het historische geheel.

18. Dient te worden beschermd de toegangspoort en -brug, gelegen de Gellincklaan nr. 28-34 te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Zeventiende-eeuwse brug en negentiende-eeuwse toegangshekken die een harmonisch geheel vormen en elk refereren aan twee belangrijke bouwfasen van het "Kasteel van Noorderwijk".

Gaaf bewaarde toegangsbrug over de wallen van de historische kasteelsite, opgericht in bak- en zandsteen en 1642 gedateerd, als enige intacte architecturale restant van het verdwenen 17de-eeuwse kasteel van Jan Tiras en Margaretha van Busleyden. Monumentale en intact bewaarde toegangspoort in neoclassicistische stijl van 1866, waarvan de hardstenen wapenschilden op de pijlers en de gesmede initialen, verwerkt in het ijzeren hekken refereren aan de 19de-eeuwse kasteelgenaars, de familie 't Serclaes.

19. Dient te worden beschermd als monument het voormalig sashuis 11, gelegen Peerdsbosstraat 6 te Herentals omwille van het algemeen belang gevormd door de industrieel-archeologische waarde.

De industrieel-archeologische waarde wordt omschreven als volgt:

Typologisch goed bewaard voorbeeld van een sasseniërs woning zoals deze ca. 1850 in het kader van de uitrusting van een kanaal, in casu het Kempisch kanaal, werden opgetrokken. Het gaat tevens om een materiële getuige van een inmiddels gedempt deel van het Kempisch kanaal als duidelijke verwijzing naar de evolutie van de in de Kempen gegraven kanalen en de 19de-eeuwse ontwikkeling van Herentals tot een belangrijk knooppunt van kanalen, wegen en spoorwegen: zo werd dit deel van het Kempisch kanaal gedempt na de voltooiing van het Albertkanaal in 1939.

20. Dient te worden beschermd als monument de "O.-L.-Vrouw-ten-Troostkapel", gelegen Bremstraat z.nr. te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische en volkskundige waarde.

De historische en volkskundige waarden worden omschreven als volgt:

Gaaf bewaarde kapel van 1645, eenvoudig architecturaal vormgegeven, gelegen in vrij authentieke en representatieve context met lindebomen op het tracé van de vroegere processieweg als materiële getuige van de historische volksdevotie, typerend voor de Kempen.

21. Dient te worden beschermd als monument de Schranshoeve met wagenhuis, woonstalhuis, schuur, restant van het voormalig poortgebouw en bakhuis, gelegen Schransstraat nr. 10 te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang, gevormd door de historische en meer bepaald de architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Site teruggaand op een omgrachte schrans, na de godsdientroebelen in onze contreien in de 18de eeuw uitgeroeid tot een rijke en voornamelijk hoeve met losstaande bestanddelen. Van deze hoeve bleven de schuur, het bakhuis en delen van het poortgebouw bewaard. Het woonstalhuis en de wagenberg werden na een brand heropgebouwd in het begin van de 20ste eeuw. Monumentale langsschuur met aansluitend een bewaarde pijler van de toegangspoort, opgetrokken in traditionele bak- en zandsteenstijl wordt gekenmerkt door een kwalitatief hoogstaand metselwerk en een bewaarde, homogene houtstructuur. Schuur en bakhuis vormen gaaf bewaarde en representatieve voorbeelden van rijkere, 18de-eeuwse hoevegebouwen.

Beeldbepalend karakter en authentieke inplanting van het hoevecomplex in een uitgesproken landelijke omgeving te Noorderwijk.

22. Dient te worden beschermd als monument het burgerhuis en handelspand, gelegen Nederrij nr. 19 te Herentals omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische*, en meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Burgerwoning met winkelpui van 1896 naar ontwerp van provinciale bouwmeester P.J. Taeymans. Bijzonder gaaf bewaarde en architecturaal geslaagde gevel in neo-Vlaams-renaissancestijl, typerend voor zowel de bouwperiode als het oeuvre van de ontwerper. Van een bijzondere architecturale waarde getuigt de intact behouden, houten winkelpui.

Als één van de uiterst schaars bewaarde historische panden aan de Nederrij te Herentals met een sterk beeldbepalend karakter.

23. A Dient te worden beschermd als dorpsgezicht het voormalig klooster, gelegen Ring nr. 5 en nr. 2 te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische*, de meer bepaald architectuurhistorische en de sociaal-culturele waarde. De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Uitzonderlijk volumineus dubbelhuis met 18de-eeuwse kern, in de loop van de 19de eeuw in gebruik als klooster voor de zusters annonciaden als één van de oudst bewaarde kernen in het dorpscentrum van Noorderwijk met uitgesproken beeldbepalend karakter.

De sociaal-culturele waarde wordt omschreven als volgt: Het voormalige kloostergebouw met aansluitend de grafkapel behoren samen met de belendende kerk en de pastorieën tot de historische dorpskern van Noorderwijk en refereren aan het traditionele Kempense dorpsleven waarin de kerkelijke instituten een centrale rol speelden.

B Dient te worden beschermd als monument de grafkapel, gelegen Ring nr. 5 en nr. 2 te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische* en meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Verbonden met het klooster de grafkapel van de families 't Serclaes en de Ghellinck, gedateerd 1853 in neo-Romaanse stijl vormt de enige restant van het vroegere kerkhof rond de Sint-Bavokerk.

De sociaal-culturele waarde wordt omschreven als volgt:

Het voormalige kloostergebouw met aansluitend de grafkapel behoren samen met de belendende kerk en de pastorieën tot de historische dorpskern van Noorderwijk en refereren aan het traditionele Kempense dorpsleven waarin de kerkelijke instituten een centraal rol speelden.

24. Dienen te worden beschermd als monument pastorie en voormalige pastorie, gelegen Ring nr. 9 te Herentals/Noorderwijk omwille van het algemeen belang, gevormd door de *historische* en meer bepaald architectuurhistorische waarde.

De historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

Pastorie van 1905, aangebouwd aan de vroegere pastorie met oudere, vermoedelijk 18de-eeuwse kern.

Nieuwe pastorie, opgetrokken naar ontwerp van provinciaal bouwmeester P.J. Taeymans van 1904 in een neotraditionele bouwstijl, typerend voor de bouwperiode en voor het oeuvre van de architect. De sober uitgewerkte historische interieurinrichting is grotendeels behouden.

De oude pastorie werd naar aanleiding van de bouw van de nieuwe, getransformeerd tot dienstgebouw en door P.J. Taeymans aan de voorzijde aangepast aan de neotraditionele context. Aan de tuinzijde behield de oude pastorie gevelelementen in traditionele bak- en zandsteenstijl. In het interieur zijn de moerbalkroosteringen, de dakkap en de typische Kempense haard bewaard.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 13-04-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN

2 BIJLAGE BESTAANDE INVENTARISSEN

stadsarchivaris GORIS J.M., Herentals (*inhoudelijk dossier agentschap onroerend erfgoed*)

De bezienswaardigheden van Noorderwijk

1. St.-Bavokerk

Het kerkgebouw en de pastorie

De gotische toren dateert uit de 15de eeuw. Hij is vierkantig en wordt aan de hoeken door trapvormige frijten ondersteund. Bij het optrekken van het onderste gedeelte werd witte Brabantse zandsteen gebruikt, terwijl voor de drie bovenste verdiepingen rode bakstenen gebezigd werden. Deze stoere toren is een goed voorbeeld van een versterkte Kempische toren. Heden ten dage zijn op de tweede en de derde verdieping de smalle schietgaten nog goed merkbaar¹.

De huidige, neo-gotische kerk, werd in 1870-1872 gebouwd door de Turnhoutse aannemer H.J. Gervais volgens de plannen van P.J. Taeymans, provinciaal architect². Zij vervangt de oude, maar stemmiger kerk die in 1870 werd afgebroken³.

In de muur, ter hoogte van de doopkapel, werd een kleine herdenkingssteen geplaatst die herinnert aan de nieuwbouw van de kerk: *Reaedificatur ecclesia de Norderwyck*. In de onmiddellijke omgeving van de St.-Bavokerk bevindt zich de pastorie (1845). Een vleugel van de oude 17de-eeuwse pastorie, bestaande uit de vroegere stal en washuis (1670-1680), bleef bewaard. In de schuur van de pastorie werd tijdens de zgn. Besloten Tijd de H. Mis opgedragen.

Het oude kerkmeubilair

Veel van het kostbare meubilair, dat door de zorgen van Nicolaus Martinus Flamen, pastoor te Noorderwijk (1658-1672), was aangekocht, werd in 1873 afgevoerd naar de Zandkapel (zie aldaar)⁵. Men behield echter wel de predikstoel (1662)⁶. Dit is een meesterwerk van de Herentalse schrijnwerker Jacobus Verbuecken. De beelden werden gesneden door Peter Verbruggen I, de Oude (*1615 - †1686). Stilistisch gezien vertoont deze predikstoel sterke overeenkomsten met gelijkaardige gewrochten die het duo Verbuecken-Verbruggen heeft tot stand gebracht. (Vgl. b.v. de predikstoel die zij in 1680 voor de kerk van het Begijnhof te Herentals vervaardigd hebben.)⁷

De staande figuren waarop de kuip rust, symboliseren het Geloof, de Hoop, de Liefdadigheid en de Kracht. In de medaillons van de kuip werden de Zaligmaker, Onze-Lieve-Vrouw en het blazoen van de familie T'Serclaes gebeeldhouwd⁸. De vier hoeken van de kuip worden versierd met engelenbeelden. Twee grotere engelenfiguren schragen het galmscherm. De twee wachters, respectievelijk de synagoge met de tien geboden (?) (man, rechts) en het christelijk geloof (vrouwenfiguur, links), vormen de aanzet tot de trapleuning. De trapleuning is versierd met fraai loofwerk waarin de engeltjes spelen⁹.

De ballustrade van het hoogzaal bevat nog belangrijke elementen 17de-eeuws sculptuurwerk¹⁰.

De voet van het doopbekken is een overblijfsel van een oude (Romaanse?) doopvont. Door de diverse kunstgrepen die in de loop der eeuwen op deze doopvont werden uit-

gevoerd rest thans van dit antiek stuk nog maar een vormeloze massa. De doopvont bevindt zich nu in het koor van de kerk.

Verder verdient ook nog een broederschaplijst (1759) van het *Aartsbroederschap van het Coordeken van den H. Franciscus binnen Norderwyck* de aandacht¹¹.

Deze broederschap was te Noorderwijk opgericht door de paters Minderbroeders uit Herentals in 1660.

De naam van elk lid werd op een plankje in de tabel aangebracht. Telkens wanneer de processie uitging moest elk aanwezig lid van de broederschap het plankje waarop zijn naam stond een weinig uittrekken *om niet als afwezig in boet geslagen te worden*¹².

Beelden en schilderijen

In de St.-Bavokerk worden nog enkele antieke beelden bewaard: St.-Bavo (1628), Onze-Lieve-Vrouw (1628), St.-Rochus (18de eeuw), St.-Sebastiaan (1809) en de H. Gerlacus (1900). Deze beelden die veelal het voorwerp uitmaakten van een bijzondere volksdevotie werden hoger behandeld¹³.

Daarnaast treft men nog een viertal meldenswaardige schilderijen aan:

1) de Vermenigvuldiging der broden en der Vissen (1649-1650) door Adriaen de Bie (*Lier, 1593 - †Lier, 1668)¹⁴.

2) St.-Bavo (XVIIde of XVIIIde eeuw?) getekend onderaan rechts, door J.C. Biesemortel¹⁵.

3) Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind, XVIde eeuw (?), paneel¹⁶.

4) H. Hieronymus, eind XVIIde-begin XVIIIde eeuw, Vlaamse school.

Kerkmeubilair uit de 19de eeuw

Het overige deel van het kerkmeubilair dateert van na de afbraak van de oude kerk in 1870.

Het hoofdaltaar (1875) en de twee zijaltaren (1877) werden alle drie vervaardigd door de gekende Turnhoutse beeldhouwer L. Bartels¹⁷. In 1878-1879 werden het hoofdaltaar en het koor geschilderd door de Herentalsenaar J. Van Aerschoot. Met het schilderen van de zijaltaren, de zijbeuken en de kruisbeuk maakte J. Van Aerschoot een aanvang in 1881 en zijn werk werd verdergezet door V. Verstreyden¹⁸.

De communiebanken (1875), biechtstoelen (1876) en het gestoelte (1878) werden gemaakt door de beeldhouwer C. Van Opstal uit Turnhout¹⁹.

2. Het Kasteel

Het kasteel van Noorderwijk wordt voor de eerste maal in de documenten vermeld in 1400 en werd sindsdien herhaaldelijk verbouwd. In 1647 bouwden Jan van Tiras en zijn echtgenote Margaretha van Busleyden een nieuw kasteel²⁰. Een gedenksteen die in de kelderderdieping van het huidige kasteel werd ingemetseld herinnert aan deze opbouw. Bij de verbouwing van 1820 verdween dit 17de-eeuwse kasteel om plaats te maken voor een groot herenhuis met Grieks geveldak. De laatste verbouwing dateert van 1957.

Heden ten dage wordt het kasteel nog bewoond door burggraaf Louis de Ghellinck en

JANSEN JAAK, Fotoreperatorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen (*inhoudelijk dossier agentschap onroerend erfgoed*)

<p>KERK SINT-BAVO</p> <p>De huidige kerk werd gebouwd in 1872-1873 naar de plannen van architect Faeymans ; de toren uit de vijftiende eeuw met basis in witte zandsteen bleef bewaard. Het is een driebeukig bedehuis in baksteen met kruisbeuk, koor en westertoren.</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>EXTERIEUR</p> <p>Partieel gezicht Z.-W., de toren (A.1911.42).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>INTERIEUR</p> <p>Mlg. gezicht naar koor (A.1913.42), naar doksaal (A.1914.42 ; M.72407.71).</p> <p>ARCHITECTUUR (detail)</p> <p>Portaal (in voortgehoofw.), West., 1872-73, witte steen (A.1911.42).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>BIJCHTSTOEL</p> <p>in zijbeuk Z., met allegorische voorstellingen van Tijd en Doed, ca. 1875, neogotisch, hout (M.72409.71).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>COMMUNIEBANK</p> <p>met beeldjes van de Evangelisten, ca. 1875, hout (M.72412.71).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>CULTUSOBJECT</p> <p>AMBULLEN (EN -SCHIJM), xviii (?), tin, h. 11 (A.78026.45).</p> <p>AMBULLEN EN -SCHIJM, xviii, zilver, h. ampul 14,5, diam. schaal 27x20 (B.86881.45).</p> <p>BERICHTINGSMONTEF, ca. 1800, tin, h. 6,5 (A.83921.45).</p> <p>CHRISMATORIUM, ca. 1800, tin, h. 8,7 (A.78027.45).</p> <p>KRUK, met voorstellingen op voet Passieverkruigen, 1e h. xviii, zilver, h. 20,5 (B.91498.45).</p> <p>KRUK, met merken : Antwerpen, 51 en I.M of J.M, 1751, zilver, cuppa verguld, h. 26,3 (B.86885.45).</p> <p>KRUK, met Belgische merken (1831-1868) en V. zilver, h. 27 (B.86883.45).</p> <p>KRUK, m. xix, zilver, cuppa verguld, h. 27 (B.86884.45).</p> <p>KRUISBEELD, op voet waarop buste van Jezus met kruis, 2e h. xix, messing, h. 86 (M.72419.71).</p> <p>MONSTRANS, Stralen-, op stralen voorstellingen van God de Vader, H. Geest onder de gedaante van een duif, allegorische voorstellingen van Geloof en Hoop, met Belgische merken (1831-1868) en meesleuten bril, zilver, h. 62 (M.72430.71).</p> <p>MONSTRANS, e. xix, neogotisch, zilver, h. 31 (B.86882.45).</p> <p>RITIERIETORNIER van H. Gerardus Magella, xix, zilver, h. 10,5 (A.78023.45).</p> <p>WIKROOKVAT, xix, verzilverd messing, h. 29 (M.72417.71).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>DOKSAAL</p> <p>balustrade, met muziekinstrumenten, 2e h. xviii, hout (M.72426.71).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>
<p>DOORVONT</p> <p>ca. 1875, neogotisch, marmer, h. 12,1, met deksel, ged. 1776, messing, h. 72 (M.72427.71) ; detail : deksel (B.91489.45).</p> <p>GRAFMONUMENT</p> <p>Grafsteen van Jacobus Raedis († 1741), met Hostiedringende kerk, arduin, 166x97 (M.72424.71).</p> <p>Grafsteen van I. P. Du Rybrou († 1771) en echtgenote Anna Verduyten († 1771), met Jezusmonogram, arduin, 166x97 (M.72421.71).</p> <p>Grafsteen van Jacobus Van Royen († 1783), met Hostiedringende kerk, arduin, 168x97 (M.72422.71).</p> <p>KAST</p> <p>Boederschapskast, ged. 1759, hout, 145x50 (B.91491.45).</p> <p>Buffet, xviii, hout, h. 101 (M.72428.71).</p>	<p>KLANK</p> <p>Klok, bergoten door A. Van den Ghieyn, van Leuven (volgens opschrift), toegewijd aan Maria onder het peterschap van Aug. Jos. Theod. 't Serclaes en echtgenote C. G. N. Montens (volgens opschrift), ged. 1806, brons, (waarschijnlijk niet meer ter plaatse), zijde met voorstelling O.-L.-Vrouw met Kind (B.45922.43), andere zijde (B.45921.43).</p> <p>Orient., -kaat, bekrond met beeld van H. Cecilia (?), 2e h. xviii, vergroot l. en r. xxv, hout (M.72425.71).</p>

VLAAMSE OVERHEID, inventarisatiefiche van het onroerend erfgoed: orgels (*ontvangen van erfgoedconsulent orgels en klokken, agentschap onroerend erfgoed*)

VLAAMSE OVERHEID

inventarisatie van het onroerend erfgoed : ORGELS

Provincie Antwerpen Arrondissement Turnhout
 Administratieve entiteit HERENTALS
 Gemeente **NOORDERWIJK**
 Parochiekerk **Sint-Bavo**

KERK

zie

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/47258>

De kerk is beschermd als monument, KB 28 IV 1998

ORGEL

Voorgeschiedenis

Over de geschiedenis van orgels in Noorderwijk vóór 1911 zijn geen gegevens voorhanden.

Huidig instrument

Auteur oorspronkelijk orgel : Jos Stevens (Duffel)
 Bouwjaar : 1911
 Onderhoud : door de lokale organist

Het orgel werd (ca. 1990?) door de lokale organist verbouwd en uitgebreid met een derde klavier; hij gebruikte hierbij recuperatiemateriaal uit het orgel van de kerk van Sint-Katelijne-Waver.

Nota aangaande Sint-Katelijne-Waver:

Na verwoesting tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de kerk heropgebouwd in 1925-1926. Een orgel (firma Stevens uit Duffel) werd pas in 1945 geplaatst. Deze kerk werd in 1985 om veiligheidsredenen afgebroken. Thans is er een nieuwe kerk van 1993; er is enkel een electronium aanwezig.

INSTRUMENT

Dispositie

*ingekorte benamingen = sic op de speeltafel

P	I
Bourd 16	Bourd 16
Gedekt 8	Presta 8
Bazuin 16	Bourd 8
	Doof 8
	Fluit 4
	Scherp 2
	Fornitur
	Trompet 8
	Man 1 /4'
	Man 1 /16'
	Man 1 + 2
	Man 1 + 2 /4'
	Man 1 + 3
II	III
Bourd 8	Openfl 8
Wilgepyp 8	Zwegel 4
Roerfl 4	Fluit 4
Fluit 4	Woudfluit 2
Nazard	Octaaf 2
Fluit 2	Terts
Sesqualt	Quint
Hobo 8	Cymbel 3
Man 2 /16'	Montre 4 *
Man 2 /4'	
Man 2 /8af	
-	
-	

* er werd ons meegedeeld dat deze Montre 4 eerlang door een Trompet 8 zou vervangen worden

handbediend : [waren vaste combinaties; nog niet terug in gebruik]

voetbediend :

P + I / P + II / P + II4' / I + II
 zweltrede

Algemeen tongw. af / Tongw. af I / Tongw. af II / Algem. Tutti

Algemeen deelb. comb.

Deelb. comb. P / Deelb. comb. I / Deelb. comb. II

manuaalomvang : C - g³

pedaalomvang : C - f¹

- vrijstaande speeltafel (de bespeler heeft het instrument aan zijn linkerzijde)
- nieuwe elektrische schakelaars

Het instrument bevat een hoeveelheid pijpwerk dat van vóór 1911 zou kunnen dateren (van orgelmaker H. Vermeersch?).

Het hoofdwerk staat centraal (achter het oude prospect) en is integraal van Stevens.
Aan weerszijden van het oude prospect is een uitbreiding toegevoegd door Stevens, waarachter het Zwelwerk staat.

In origine (1911) pneumatische windladen, thans geëlectrificeerd.

De uitbreiding (derde klavier) is geplaatst in de torenruimte achter het doksaal.
Het pedaal staat in dezelfde ruimte, vlak achter het hoofdwerk.

ORGELKAST

Het centrale deel is oud; de herkomst is niet bekend; de torens zijn sprekend, in de tussenvelden staan houten sierpijpen.

datum onderzoek (AML) : november 2002

ARCHIVALIA

nihil

BIBLIOGRAFIE

nihil

ICONOGRAFIE

1. K.I.K.(Brussel), afd. Fototheek

a) cliché A19114 (1942), zicht naar het doksaal

©KIK

b) cliché M72407 (1971)

c) cliché M72425 (1971)

2. Foto Agentschap Onroerend Erfgoed, 2018 :

3 BIJLAGE VERSLAGEN OVERLEGMOMENTEN

VERSLAG STARTOVERLEG BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

project	beheersplan Sint-Bavokerk	datum	14 juni 2018 14u30
projectnummer	18047	volgende vergadering	17 augustus 2018 14u30
verslaggever	Daphné Roels	bijlage(n)	
plaats	Stad Herentals	overhandigd	routeplan

aanw.	afk.	onderneming	functie	e-mail
	stad	Stad Herentals	OPDRACHTGEVER	
X		Laurens Moubax	leidend ambtenaar	laurens.moubax@herentals.be
X		Carine Ennekens	OCMW	carineennekens@ocmwherentals.be
X		Anouk Hendrickx	technische dienst	anouk.hendrickx@herentals.be
X		Mien van Olmen	schepen	schepen.mien.van.olmen@herentals.be
	AOE	Agentschap OE		
X		Stef Aerts	erfgoedconsulent	stef.aerts@vlaanderen.be
	OMG	OMGEVING cvba	ONTWERPER	info@omgeving.be
X		Marc Van Hove	architect	marc.vanhove@omgeving.be
X		Daphné Roels	onderzoeker	daphne.roels@omgeving.be

ALGEMEEN

OMGEVING bespreekt het routeplan vanuit de offerte met aangepaste data. Tijdens dit overleg wordt het procesverloop verijnd, wordt de communicatie besproken en worden enkele afspraken gemaakt. Na dit startoverleg gaat OMGEVING van start met de eerste fase.

COMMUNICATIE

De **werkgroep** wordt uitgebreid met:

- een contactpersoon van de kerkfabriek
- een contactpersoon van de IOED Land van Nete en Aa (Ellen Van de Velde).

Laurens Moubax is de **contactpersoon** binnen de stad, Daphné Roels is de contactpersoon van OMGEVING. Na elk overleg maakt OMGEVING een verslag op en verstuurt deze naar de stad (via Laurens Moubax).

Wat betreft de **participatiemomenten** met actoren, is het belangrijk dat de visie eerst met het college burgemeester en schepenen wordt afgetoetst vooraleer de burgers hierover kunnen 'oordelen' en input geven. De voorgestelde datum midden september is te kort bij om een brief voor de stadskrant voor te bereiden, dit op het college toe te lichten en vervolgens de participatiemomenten te laten plaatsvinden. Er wordt dus voorgesteld de opdracht met een maand te verlengen zodat de participatiemomenten midden oktober kunnen plaatsvinden en er nadien nog voldoende ruimte is om de visie eventueel bij te sturen.

Bijkomend is het belangrijk de participatiemomenten af te stemmen met de tentoonstelling die zal plaatsvinden tijdens Open Monumentendag 2018. Mogelijks kan hier al een zekere eerste kennismaking of bekendmaking van de opmaak van het beheersplan aan bod komen.

DOCUMENTATIE

De stad verzamelt alle beschikbare informatie en bezorgt deze aan OMGEVING. De schepen heeft reeds een boekje over de geschiedenis van de kerk kern aan OMGEVING bezorgd. Volgende informatie wordt - indien mogelijk - nog digitaal overgedragen:

- studie door groep Infrabo (in opdracht van kerkfabriek)
- inspectiedossiers Monumentenwacht
- kerkenbeleidsplan
- restauratiedossier/vergunningaanvraag schuur
- eigendomsstructuur (met voorkeur via een GIS bestand)
- ...

Stef Aerts benadrukt dat de **historische nota** een focus nodig heeft op de bouwvolutie van de kerk, want dat over de pastorie en de grafkapel mogelijks weinig informatie ter beschikking is.

OMGEVING vraagt ook na bij de IOED en de heemkundige kring of nog andere informatie omtrent het projectgebied bestaat. De stad geeft de contactgegevens door van deze 'instanties'.

Zo kan in het provinciaal architectuurarchief nagevraagd worden of er plannen van de kerk van Taeymans bestaan. Dit kan nuttig zijn voor de inventarisatie.

Ook de beeldbank van CRKC is een belangrijke bron voor historisch beeldmateriaal.

Bij het inrijken van het beschermingsdossier bij de provinciale dienst van het agentschap onroerend erfgoed, is het belangrijk na te gaan welke projecten/studies reeds uitgevoerd zijn van het projectgebied. Dit kan nagegaan worden in het beheersarchief en wordt best met Rita Sjegers afgesproken (rita.sjegers@vlaanderen.be)

RANDOPMERKINGEN OMTRENT DE EERSTE FASE

- De stad is eigenaar van de kerk en heeft recent het beheer van de kerk ook overgenomen van de kerkfabriek. Het is onduidelijk wie de eigenaar is van de grafombe, Carine Ennekens gaat dit na.
- De kerk behoudt zeker tot 2020 de eredielen, in 2020 wordt een herevaluatie uitgevoerd. De pastorij wordt deels onderverhuurd aan een lokaal architectenbureau, een deel wordt benut door de kerkfabriek.
- Het interieur van de kerk is zeer waardevol, dit interieur is expliciet opgenomen in het beschermingsdossier. Mogelijks bestaat hier een inventaris van de roerende goederen van, die kan in bijlage aan het beheersplan toegevoegd worden. De pastorij en schuur zijn sterk verbouwd, waardoor het interieur hier waarschijnlijk van minder groot belang is (wegens beperkte erfgoedelementen).
- Het is belangrijk een visie uit te werken voor het projectgebied en haar ruimere omgeving. De SWOT dient met andere woorden zeker mee opgenomen te worden in het beheersplan.

AFSPRAKEN

- Een **terreinbezoek** wordt ingepland op **dinsdag 3 juli 2018**. Laurens Moubax regelt dit met iemand van de kerkfabriek en met het architectenbureau. Zelf kan hij maar in de late namiddag aanwezig zijn. OMGEVING stelt voor rond 12u te starten, zodat er voldoende tijd is om alle gebouwen te bezoeken en te inventariseren.
- De opgevraagde documentatie en de nodige contactpersonen worden zo snel mogelijk bezorgd aan OMGEVING.
- Voorafgaand aan een overleg worden voorbereidende documenten bezorgd aan de werkgroep/stuurgroep.
- Er wordt besloten met de werkgroep de opdracht met één maand te verlengen, zodat alle participatiemomenten en de terugkoppeling met het college kwalitatief voorbereid en georganiseerd kunnen worden (zie aangepast routeplan in bijlage).
- De **tweede werkgroep** wordt ingepland op **vrijdag 17 augustus 2018 om 14.30u**. De stad gaat na of dit overleg ter plaatse kan plaatsvinden.

VERSLAG WERKGROEP 2 BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

project	beheersplan Sint-Bavokerk	datum	17 augustus 2018 14u30
projectnummer	18047	volgende vergadering	19 september 2018 10u00
verslaggever	Daphné Roels	bijlage(n)	
plaats	Stad Herentals	overhandigd	

aanw.	afk.	onderneming	functie	e-mail
	stad	Stad Herentals	OPDRACHTGEVER	
X		Laurens Moubax Carine Ennekens Anouk Hendrickx	leidend ambtenaar OCMW technische dienst	laurens.moubax@herentals.be carineenkens@ocmwherentals.be anouk.hendrickx@herentals.be
X		Mien van Olmen	schepen	schepen.mien.van.olmen@herentals.be
	AOE	Agentschap OE Stef Aerts	erfgoedconsulent	stef.aerts@vlaanderen.be
	IOED	Land van Nete en Aa Thomas Cousters Ellen Van de Velde	expert onroerend erfgoed	thomas@kempensarakter.be ellen@kempensarakter.be
	KF	Kerkfabriek Luc De Voght	secretaris kerkfabriek	luc.devoght@skynet.be
	OMG	OMGEVING cvba Marc Van Hove	ONTWERPER architect	info@omgeving.be marc.vanhove@omgeving.be
X		Daphné Roels	onderzoeker	daphne.roels@omgeving.be

ALGEMEEN

OMGEVING bespreekt kort de draft van het beheersplan en verduidelijkt dat deze nog verder aangevuld moet worden met een inventarisatie van de omgeving en na feedback van de stad en van agentschap onroerend erfgoed. Op het einde van het overleg worden nog enkele afspraken omtrent participatie afgesproken.

OPMERKINGEN OP DRAFT BEHEERSPLAN

- Vanuit de stad wordt gevraagd nog meer op de omgeving te focussen, maar OMGEVING maakt duidelijk dat dit nog work in progress is en zeker mee opgenomen wordt. Door deze focus op de omgeving kunnen in dit beheersplan al enkele suggesties geformuleerd worden die meegenomen kunnen worden in een uitgebreide studieopdracht met betrekking tot de dorpskern van Noordwijk.
- Voor de visie en SWOT geeft de stad mee dat ze graag aanbevelingen en krachtlijnen voor de omgeving willen bepalen in deze opdracht waarbij het belang voor het erfgoed duidelijk aan bod komt. Indien mogelijk kan ook een aanzet van het type functies voor de toekomstige herbestemming van de kerk meegegeven worden.
- Een diefstal en veiligheidsgevaar moet meegegeven worden ter hoogte van de link tussen grafkapel en klooster. De familie heeft volgens hen geen sleutel van de grafkapel.
- De schilderingen zijn in de draft zeer beperkt beschreven. OMGEVING raadt aan een vooronderzoek voor de muurschilderingen op te starten, waarvoor ook een onderzoekspremie kan verkregen worden bij het agentschap onroerend erfgoed. De resultaten kunnen dan ofwel mee opgenomen worden in het beheersplan en/of als noodzakelijk onderdeel dienen voor een toekomstig restauratiedossier. Zijn de muurschilderingen van Mertens of van van Aertschoot? Het beheersplan en de tekst voor Open Monumentendag zeggen iets anders, dit moet uitgeklaard worden.

- Kunnen er aanbevelingen geformuleerd worden over mogelijke plaatsing van dakisolatie in de pastorie?

BIJKOMENDE INFORMATIE OVER DE OMGEVING

- Er is een sloopvergunning afgeleverd voor de grond van Van Look Project. Een project is nog niet gegund.
- De eigendomsstructuur van de ruimere omgeving is onduidelijk. De voetweg van op de atlas der buurtwegen lijkt niet meer te bestaan of privaat domein te zijn geworden. Het sportcomplex heeft officieel geen toegang. De stad zal de (semi)publieke eigendommen van de ruimere omgeving aan OMGEVING bezorgen.
- Het parochiecentrum is eigendom van de kerkfabriek, is in erfpacht gegeven aan een vzw en er loopt een concessie op van de brouwerij, die mogelijk op korte termijn verlengd zal worden.
- De school zou graag van drie naar twee vestigingen gaan en zou ook willen uitbreiden. De kleuterschool is vrij nieuw, maar de vestiging in het dorp zouden ze graag verplaatsen.
- De sporthal is gedateerd en wordt heden vooral gebruikt door de school. De stad huurt de hal ook voor sportclubs (badminton, basketbal, volleybal enz.) en voor jeugdwerking. Op termijn wil de stad het sportgebouwen verplaatsen tussen Noordwijk en Morkhoven, omdat de verwerving van huidig complex te moeilijk is. Dit betekent dat een beperkte cluster wel kan blijven bestaan in functie van de school en wijk.
- De kerkfabriek heeft de meeste gronden in eigendom. Schepen Mien van Olmen vraagt na bij de kerkfabriek welke erfpacht-, huur en/of andere gebruiksovereenkomsten gelden op hun gronden.

PARTICIPATIE

1. Het **publieksmoment** moet enerzijds een informatief karakter hebben waarbij het doel en het traject van de opmaak van een beheersplan worden verduidelijkt. Anderzijds moeten de mensen ook bevroegd worden: wat zijn de kansen voor het projectgebied van het beheersplan en/of voor de ruimere omgeving? Deze input is een vertrekpunt voor een vervolgoopdracht, dit moet ook duidelijk zo gecommuniceerd worden naar de bewoners. Het publieksmoment zal plaatsvinden **dinsdag 23 oktober om 20u in de kerk**.
 - Er wordt voorgesteld in groepen te werken omdat discussies beter in kleinere groepen gebeuren.
 - OMGEVING bereidt een draaiboek voor en bezorgt de praktische informatie aan de stad voor vrijdag 24 augustus, zodat de dienst communicatie een uitnodiging kan versturen en/of het college (dat plaatsvindt 3 september) dit kan goedkeuren.
 - OMGEVING neemt contact op met de kerkfabriek om de kerkopstelling vast te leggen na goedkeuring draaiboek.
2. **Tentoonstelling open monumentenwacht op 8 september 2018**. OMGEVING neemt contact op met Jan Cools om al dan niet de nodige informatie omtrent het beheersplan uit te wisselen.
3. Een **derde werkgroep vergadering** wordt ingepland op **19 september om 10u** om het publieksmoment verder voor te bereiden.

VERSLAG WERKGROEP 3 BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

project	beheersplan Sint-Bavokerk	datum	19 september 2018 10u00
projectnummer	18047	volgende vergadering	7 november 2018 10u00
verslaggever	Daphné Roels	bijlage(n)	
plaats	Stad Herentals	overhandigd	

aanw.	afk.	onderneming	functie	e-mail
	stad	Stad Herentals	OPDRACHTGEVER	
X		Laurens Moubax	leidend ambtenaar	laurens.moubax@herentals.be
X		Carine Ennekens	OCMW	carineenkens@ocmwherentals.be
		Anouk Hendrickx	technische dienst	anouk.hendrickx@herentals.be
X		Mien van Olmen	schepen	schepen.mien.van.olmen@herentals.be
	AOE	Agentschap OE		
X		Stef Aerts	erfgoedconsulent	stef.aerts@vlaanderen.be
	IOED	Land van Nete en Aa Thomas Ceusters Ellen Van de Velde	expert onroerend erfgoed	thomas@kempens karakter.be ellen@kempens karakter.be
	KF	Kerkefabriek Luc De Voght	secretaris kerkefabriek	luc.devoght@skynet.be
	OMG	OMGEVING cvba	ONTWERPER	info@omgeving.be
X		Marc Van Hove	architect	marc.vanhove@omgeving.be
X		Daphné Roels	onderzoeker	daphne.roels@omgeving.be

ALGEMEEN

OMGEVING bespreekt welke wijzigingen en toevoegingen zijn gebeurd aan de draft van het beheersplan. Vervolgens wordt de organisatie van het publieksmoment besproken en wordt een nieuwe datum voor een vierde werkgroep vastgelegd.

ALGEMENE OPMERKINGEN

- OMGEVING heeft de **opmerkingen van de IOED** op de draft van het beheersplan nog niet ontvangen. Er zijn mogelijk archeologische resten gevonden tijdens open monumentendag en er is vastgesteld dat enkele beelden van de preekstoel los zitten. Deze aspecten moeten mee opgenomen worden in het beheersplan. OMGEVING zal contact opnemen met de IOED.
- AOE geeft aan dat de **regelgeving** opnieuw aan het wijzigen is, waarbij stadsbesturen niet meer verplicht zullen worden om beheersplannen op te maken en dat de premies zullen afnemen. Anderzijds is er een kans dat een openbare instantie én een publieke functie in een beschermd monument wel tot een verhoogde premie kunnen leiden. De vraag is of dit mee opgenomen moet worden in het beheersplan? Volgens de stad wijzigt de regelgeving te veel om hier iets concreet over te zeggen en aan het beheersplan te koppelen, weliswaar is een publieke functie voor de kerk wenselijk in de toekomst.
- Er wordt opgemerkt dat de **school** geen twee maar drie toegangen heeft. Ter hoogte van de sporthal is er ook nog een extra toegang tot de school.
- Het is essentieel bij de ontwikkeling van een nieuw project op het hoekperceel van **Van Looy Project** dat dit project rekening houdt met drie 'voorkanten'. Indien de voetweg terug hersteld wordt tot een volwaardige trage verbinding, dan moet vanaf deze kant van het binnengebied ook aandacht worden besteed aan de beeldkwaliteit van de omgeving.

- Het statuut en de toekomst van het **militair kerkhof** is onduidelijk. De stad gaat na of dit kerkhof ook opgeheven wordt of blijft bestaan. Er wordt nog even gecontroleerd of het kerkhof op de inventaris van het bouwkundig erfgoed staat, maar men denkt van niet.
- In het beheersplan moeten er suggesties meegegeven worden over de **isolatiemogelijkheden** van het **dak in de pastorie**. Dit zal in het vervolgtraject toegevoegd worden. Belangrijk is ook te verwijzen naar de afwegingstabel van AOE.

PRAKTISCHE AFSPRAKEN

- OMGEVING bezorgt aan AOE de **invul fiches voor de aanduiding van cultuuroederen**. Er is een grote kans dat de beelden mee opgenomen kunnen worden, de schilderijen moeten nog bijkomend worden onderzocht.
- OMGEVING bezorgt AOE een **motivering om de grafkapel als ZEN erfgoed** aan te duiden. Deze motivering bevat beeldmateriaal en de binnen oppervlakte van de kapel.
- De stad gaat na wat de **toekomst** brengt voor het **(militair) kerkhof**.
- OMGEVING bezorgt aan de stad een **voorstel van de te onderzoeken aspecten voor de muurschilderingen** in de kerk en de kapel. Op basis hiervan kan de stad een bestek opmaken om een vooronderzoek naar de muurschilderingen op te starten en een onderzoekspremie bij AOE aan te vragen.
- Een **vierde werkgroep vergadering** wordt ingepland op woensdag **7 november om 10u** om de resultaten van het publieksmoment en de eerste aanzet van beheersmaatregelen te bespreken.
- De **praktische organisatie van het publieksmoment** neemt de stad zelf op. OMGEVING zorgt voor de inhoudelijke organisatie en moderatie van de discussiegroepen. Laurens Moubax zal een oplijsting maken van het benodigd 'materiaal', zoals tafels, projectieschem, verlengkabels, panelen voor A0 posters, stoelen, verlichting? enz. Een week voor het publieksmoment worden de ingeschreven geteld en wordt de verdeling en doorschuifstelsel van discussiegroepen bepaald.

VERSLAG PUBLIEKSMOMENT BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

project	beheersplan Sint-Bavokerk	datum	23 oktober 2018 20u00
projectnummer	18047		
verslaggever	Daphné Roels		
plaats	Sint-Bavokerk		

aanw.	afk.	onderneming	functie	e-mail
	stad	Stad Herentals	OPDRACHTGEVER	
X		Laurens Moubax	leidend ambtenaar	laurens.moubax@herentals.be
X		Kevin Lauwereys	technische dienst	kevin.lauwereys@herentals.be
X		Mien van Olmen	schepen	schepen.mien.van.olmen@herentals.be
X		Jan Bertels	burgemeester	
	OMG	OMGEVING cvba	ONTWERPER	
X		Marc Van Hove	architect	info@omgeving.be marc.vanhove@omgeving.be
X		Daphné Roels	onderzoeker	daphne.roels@omgeving.be
		NOORDERWIJK (ingeschreven)		
		Yoleen Van Camp		yoleen@gmail.com
		Tejo Briens		info@briver.be
		Marcel Sameys		elisa.wouters@telenet.be
		Elisa Wouters		
		Stefan Van Olmen		stafstek@hotmail.com; vanolmens@gmail.com
		Denis Peeters		peeters-renders@telenet.be
		Steven Wijnants		steven.wijnants@skynet.be
		Roger de Ghellinck		roger.deghellinck@skynet.be
		Andre Heylen		
		Ely Lauwers		elylauwers03@gmail.com
		José Juan Egana Viteri		jose.eganaviteri@telenet.be
		Lut Verlinden		lut.verlinden@skynet.be
		Peter Srijder		peter.srijder@telenet.be
		Rita Baum		guy.vleugels@gmail.com
		Luc De Voght		luc.devoght@skynet.be
		François Sas		
		Gert De Naegel		blacksalmonella@hotmail.com
		Jules Van Olmen		
		Jos Lintermans		
		François Leysen		
		Sonia Bellens		vanloybellens@yahoo.com
		Rikket Van Bauwel		rikket.van.bauwel@pandora.be
		Chary Mertens		mertens.chary@gmail.com
		Jens Michielsens		michielsenjens@hotmail.com
		Albert de Ghellinck		albertdg@skynet.be
		Stephanie Joos		stephanie.joos@live.be
		Peter Hendrickx		hendrickxp77@gmail.com
		Bavo Verwimp		bavo.verwimp@skynet.be
		Joseph Vermeulen		vermeulen.joseph@skynet.be
		derpsblad Noorderwijk		baviaantje.red@hotmail.com

ALGEMEEN

Schepen Mien van Olmen start met een voorwoord om de opdracht toe te lichten, ontwerp bureau OMGEVING cvba voor te stellen en het doel van het publieksmoment te verduidelijken.

OMGEVING start met een presentatie over de inhoud van de opdracht, wat houdt de opmaak van een beheersplan in, hoe is het project-gebied ontstaan en geëvolueerd doorheen de tijd, wat zijn de erfgoedelementen en erfgoedwaarden van de drie monumenten (Sint-Bavokerk, pastorie en grafkapel) en de ruimere omgeving.

Vervolgens worden de aanwezigen gevraagd in twee discussiegroepen op te splitsen om de kwaliteiten, knelpunten, kansen en bedreigingen van de monumenten en de ruimere omgeving (het kerngebied van Noorderwijk) te bediscussieren. Op het einde wordt in plenum teruggekoppeld wat er in beide groepen aan bod is gekomen.

Bijkomend is er een ideeëndoos voorzien waarbij de aanwezigen extra informatie, bezorgdheden, wensen enz. kunnen achterlaten. Deze ideeëndoos wordt nog een tweetal weken ter beschikking gesteld in de kerk, zodat anderen, niet-aanwezigen op het publieksmoment ook hun input kunnen geven.

De ideeën die voortvloeiden uit het publieksmoment zijn verwerkt in dit verslag. Het zijn de meningen van de aanwezigen op het publieksmoment en vormen geen visie of samenhangend verhaal.

ALGEMENE OPMERKINGEN

- Naast een restauratie is het voor velen belangrijk dat het hele bouwblok, het kerngebied van Noorderwijk in totaliteit wordt benaderd vooraleer uitspraken worden gedaan over mogelijke herbestemmingen van de monumenten, zijnde de pastorie, grafkapel en/of kerkgebouw. **Met andere woorden er is nood aan een masterplan voor het hele gebied.**
- Het binnengebied tussen de kerk en het parochiecentrum is sterk verrommeld en de oude voetweg is daardoor niet meer herkenbaar of kwalitatief.
- Op termijn moet er toch gedacht worden aan minstens één nevenbestemming voor de kerk.
- Er wordt de vraag gesteld of de stad in contact staat met de betrokken eigenaars, zijnde de kerkfabriek, de chiro enz.
- Het is belangrijk dat ook de gebruikers en niet alleen de eigenaars gehoord en betrokken worden.
- Kunnen er meer mogelijkheden voor het gebruik door verenigingen ontstaan? Een behoeftebevestiging bij verenigingen kan nuttig zijn.
- De grafkapel heeft nog ruimte voor één persoon. De staat van de grafkelder is in mindere staat, de familie wenst enkele herstellingswerken uit te voeren aan de graven. Eenmaal de grafkapel vol is, wordt de vraag gesteld of ook urnen hier een plaats kunnen krijgen. Ook de gelijkvloers, de kapel, zal nood hebben aan een zekere herbestemming in respect met de herdenkingsrituelen.
- De muur vooraan de grafkapel is samen met de fietsenstalling geplaatst en heeft dus geen historische betekenis. De relatie tussen grafkapel en klooster kan verklaard worden doordat de grafkapel vroeger als kapel functioneerde voor het klooster. Het klooster dateert van 1838, de kapel van 1853.
- De zone achter de bibliotheek is officieel geen parking, maar een multifunctioneel plein.
- De historische voetweg wordt enkel op zondagmiddag afgesloten voor de chiro.

KWALITEITEN EN KANSEN

- De school heeft nood aan een uitbreiding van de speelplaats. Kan een deel van de publieke ruimte hiervoor gebruikt worden? Daarnaast zouden de verschillende schoolgebouwen zich graag clusteren op één 'campus'. De bestaande gebouwen zijn te klein hiervoor. Er wordt bediscussieerd of de school zich moet schikken naar de ontwikkeling van kerk, plein en pastorie of omgekeerd. Concluderend is het belangrijk voldoende aandacht te schenken aan de noden van de school bij een denkoefening voor het hele gebied.
- Noordwijk heeft nood aan een groene open ruimte, een ontspanningsruimte waar de inwoners tot rust kunnen komen en elkaar ontmoeten. Een volledige herinrichting van het binnengebied is aangewezen met aandacht voor een groene multifunctionele ruimte: ontspanning, ontmoeting, rust, sport en spel enz.
- Het parochiecentrum is in slechte staat en verouderd. Er vinden bijna geen activiteiten meer plaats. Deze locatie, in eigendom van de kerkfabriek, creëert veel kansen voor de relatie tussen de bibliotheek en het binnengebied, een nieuwe ontwikkeling enz. De investeringen zijn vandaag ook zeer hoog om dit gebouw minimaal in stand te kunnen houden.
- Wat gebeurt er met de bestaande sporthal? Deze is niet in de beste staat. Wat de toekomst brengt voor deze infrastructuur zal een bepalende factor zijn voor de verdere ontwikkeling van de omgeving rond de Sint-Bavo.
- De Nationale Strijdersbond van België (NSB) verduidelijkt dat de vraag bij de stad zal worden ingediend om het oudstrijderskerkhof aan de kerk te verplaatsen naar het huidige kerkhof waar ook andere oudstrijdersgraven gelegen zijn. Dit vergemakkelijkt onderhoud en beheer. Anderzijds biedt dit nieuwe kansen voor de omgeving rondom de kerk. Ook de andere graven zijn vandaag verloederd en zouden volgens velen beter verplaatst worden naar het 'groot' kerkhof.
- Er zijn nog sporen van voormalige voetwegen, zoals tussen de kerk en de pastorie, aan de zijkant van het parochiecentrum enz. Deze zouden in de toekomst terug geoptimaliseerd moeten worden om een veilige en aantrekkelijke binnenwaartse verbinding tussen de vele gemeenschapsvoorzieningen mogelijk te maken. Sociale controle is belangrijk, want sommige werden in het verleden omwille van vandalenstreken afgesloten. Eenheid en duurzame huisstijl is belangrijk door te trekken in het ontwerp van het plein en de voetwegen.
- De bestaande functies - vieringen, onderwijs, sport, chiro enz. - worden door de aanwezigheid als belangrijke te behouden functies beschouwd. De veroudering van de vele gebouwen, de sporthal, chirolokaal, parochiecentrum,... biedt kansen om nu na te denken over een volledige herstructurering van de vele functies waarbij ze met elkaar verbonden worden via kwalitatieve trage wegen en een waardevol groen binnengebied. Daarbij werd ook de vraag gesteld of er daarbij meer aan meervoudig of gedeeld ruimtegebruik gedacht kan worden.
- Indien in 2020 blijkt dat de kerk nood heeft aan een medegebruik of herbestemming, dan voldoende aandacht moet besteed worden aan de zeer waardevolle muurschilderingen en moet dit in respect zijn met de (voormalige) religieuze functie en ter versterking van de gemeenschap. Vandaag worden er af en toe concerten gehouden, wat volgens velen een kwalitatief medegebruik is. Bij een eventueel ontwerp/ontwikkeling/herbestemming van gebouwen en omgeving moet het ruimtegebruik afgewogen worden ten opzichte van het tijdsgebruik. De erediensten vinden slechts sporadisch plaats, chiromomenten vinden één keer per week plaats enz.
- Daarnaast zijn er voorstellen van nieuwe functies gekomen - al dan niet geïntegreerd in een bestaand gebouw - van een wekelijkse markt en/of de nood aan kleine ruimtes voor jonge ondernemingen.

KNELPUNTEN EN BEDREIGINGEN

- Er is momenteel geen verbinding tussen het binnengebied en de bibliotheek.
- De verharde ruimte achter de bibliotheek wordt niet voldoende benut, de functie is onduidelijk. Vele mensen durven dit niet als parking te gebruiken omdat dit niet zo is aangeduid. Tijdens evenementen op dit plein is er een gebrek aan parkeerplaatsen. Door de komst van nieuwe inwoners bij nieuwbouwprojecten is er de vrees dat parkeren nog een groter probleem wordt en dat de parking aan de kerk door hen volledig zal worden ingenomen. In een toekomstvisie moet het parkeergebeuren grondig onderzocht en herbekeken worden. Er zijn tegenstrijdige belangen: sommigen vinden de parking aan de kerk noodzakelijk, anderen verkiezen er een groene publieke ruimte in plaats van een parking. De onmiddellijke bereikbaarheid voor erediensten blijft voor sommigen cruciaal, er moet voldoende aandacht blijven voor minder mobiele mensen. Daarnaast is een sensibilisering en mentaliteitswitsch nodig om het mobiliteitsgedrag in de toekomst steelselmatig te wijzigen.
- Ring is een drukke, onveilige baan. De hoofduitgang van de kerk is zeer verkeersveilig (zeker voor kinderen). De hoeveelheid zwaar verkeer is wel gedaald op de Ring, maar het blijft een onveilige situatie. Er moet gezocht worden naar maatregelen om het verkeer nog verder af te remmen. Anderzijds is er in Noordwijk een gebrek aan een bruisende 'kern', een publieke ruimte. De heraanleg van het kerkplein kan een aanzet zijn om de veiligheid aan te pakken en het 'langgerekte drukke karakter' aan de Ring te doorbreken.

De stad Herentals en ontwerp bureau OMGEVING willen met dit verslag ook nog even alle aanwezigen bedanken voor hun positieve insteek en kwalitatieve bijdrage aan het beheersplan en het mogelijke vervoltraject. Strikt gezien beperkt het beheersplan zich tot de projectzone van de drie geklasseerde gebouwen (kerk, pastorie en grafkapel), maar deze gebouwen staan ook in een ruimere omgeving. Het in kaart brengen van de kwaliteiten, nieuwe kansen en mogelijkheden, maar ook toekomstige bedreigingen zijn belangrijk voor de leefbaarheid van deze monumenten op lange termijn. Daarom is deze bevraging belangrijk en wensen we die toe te voegen aan het beheersplan.

Het beheersplan zal eind 2018 afgerond worden en bij de Vlaamse overheid ingediend worden ter goedkeuring. Na de goedkeuring is het beheersplan te raadplegen via de website van het agentschap onroerend erfgoed.

VERSLAG WERKGROEP 4 BEHEERSPLAN SINT-BAVOKERK EN OMGEVING

project	beheersplan Sint-Bavokerk	datum	7 november 2018 14u00
projectnummer	18047	volgende vergadering	
verslaggever	Daphné Roels	bijlage(n)	
plaats	Stad Herentals	overhandigd	

aanw.	afk.	onderneming	functie	e-mail
	stad	Stad Herentals	OPDRACHTGEVER	
X		Laurens Moubax	leidend ambtenaar	laurens.moubax@herentals.be
X		Carine Ennekens	OCMW	carineenkens@ocmwherentals.be
		Anouk Hendrickx	technische dienst	anouk.hendrickx@herentals.be
X		Mien van Olmen	schepen	schepen.mien.van.olmen@herentals.be
	AOE	Agentschap OE		
X		Stef Aerts	erfgoedconsulent	stef.aerts@vlaanderen.be
	IOED	Land van Nete en Aa Thomas Cousters Ellen Van de Velde	expert onroerend erfgoed	thomas@kempenskarakter.be ellen@kempenskarakter.be
X		KF Kerkefabriek Luc De Voght	secretaris kerkefabriek	luc.devoght@skynet.be
	OMG	OMGEVING cvba	ONTWERPER	info@omgeving.be
X		Marc Van Hove	architect	marc.vanhove@omgeving.be
X		Daphné Roels	onderzoeker	daphne.roels@omgeving.be

ALGEMEEN

Volgende agendapunten worden besproken:

- bespreking van het publieksmoment
- draft bestek vooronderzoek muurschilderingen
- aanduiding cultuuroederen
- eerste aanzet maatregelen
- eindtraject opdracht.

OPMERKINGEN

- Het **verslag van het publieksmoment** moet mee worden opgenomen in bijlage van het beheersplan. De belangrijkste resultaten moeten mee opgenomen worden in de SWOT en/of aanbevelingen.
- De draft van het **bestek** moet verder aangevuld worden in samenspraak met AOE en IOED. Hiervoor wordt een **terreinbezoek** vastgelegd en kunnen de onderzoeksvragen toegevoegd worden aan het bestek.
- De meest dringende **restauratiewerken** aan de monumenten kunnen via een standaardprocedure worden aangevraagd. Dit is één per jaar voor het interieur en één voor exterieur. Het budget is dan beperkt tot 50.000 euro maar kan anderzijds snel opgestart worden.
- Het voorstel van de op te nemen **cultuuroederen** lijkt correct te zijn. Er is nog twijfel over het beeld O.L.V. met kind en de schilderijen, maar ook dit wordt tijdens het terreinbezoek gecontroleerd. Een belangrijke opmerking is dat vele sculpturen en schilderijen gemaakt

zijn voor de vorige kerk, waardoor beter geformuleerd wordt dat het 'nieuwe' kerkgebouw op maat gemaakt is om deze cultuuroederen een plaats te geven. De stad kan Monumentenwacht vragen een diagnose te maken van het interieur, en meer specifiek van de cultuuroederen. Afhankelijk van de resultaten kunnen ook hier premies verkregen worden. OMGEVING zal nog een plan opmaken en toevoegen aan het beheersplan met de situering van de cultuuroederen. Een belangrijke kanttekening is dat eenmaal bepaalde roerende goederen als cultuuroederen worden erkend, zij onlosmakelijk en te allen tijde in het kerkgebouw moeten blijven, ook indien de kerk herbestedd zou worden in de toekomst.

- De aanduiding van de grafkapel als **ZEN erfgoed** is nog niet bevestigd door AOE.

PRAKTISCHE AFSPRAKEN

- De stad gaat na wat het statuut is en de **toekomst** brengt voor **het kerkhof**.
- OMGEVING bezorgt de laatste draft versie van het beheersplan aan AOE. Dit kan eventueel via een Dropbox.
- OMGEVING bezorgt een draft versie van de **lijst met maatregelen**. Zij geven ook aan welke maatregelen prioritair behandeld moeten worden.
- Het **structureel overleg** houdt in dat OMGEVING een toelichting geeft aan de gemeenteraadscommissie. Een gemeenteraad zal plaatsvinden op 18 december of in februari 2019. De stad gaat na wat haalbaar is. Indien 18 december mogelijk is, moet het hele beheersplan klaar zijn tegen 3 december en wordt een gemeenteraadscommissie georganiseerd in de eerste week van december.
- Een **terreinbezoek** voor het interieur en de cultuuroederen wordt vastgelegd op 20 november om 14u. OMGEVING stuurt een vergaderverzoek.

4 BIJLAGE LIJST VAN CULTUURGOEDEREN

- beeld van 'Jezus aan het kruis'
- beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind' aan noordelijke zijaltaar
- beeld van 'Sint-Bavo'
- beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind'
- beeld van 'Sint-Sebastiaan'
- beeld van 'Heilige Rochus van Montpellier'
- beeld van 'Heilige Antonius van Padua'
- beeld van 'Heilige Gerardus Majella'
- kruisweg

(zie ook hoofdstuk III.5)

Agentschap Onroerend Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
3. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Jezus aan het kruis'**
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: ..., beeld van 'Jezus aan het kruis' (16^e eeuw)...

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werdt het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan en *ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

- Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.3.
- Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

- Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.
- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*
- Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het ofwel ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw ofwel gerelateerd is aan de functie ervan?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*
- Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*
- Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*
- Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

- Nee. Dit betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

*Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.**

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentale bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de "[richtlijn cultuurogoederen in monumenten](#)", waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurogoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
3. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind'**
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: ..., beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind' (1628)...

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkegebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan *en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan *en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe *en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurobject in het Onroerenderfgoed-besluit

(art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. Leg uit en ga naar vraag 10.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *afwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit en ga naar vraag 11.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. Leg uit en ga naar vraag 11.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.

Ja. Leg uit en ga naar vraag 12.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.

onroerend door wilsbestemming. Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal

onroerend door economische bestemming. Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurogoederen of het gebruik van deze invul fiches? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de "[richtlijn cultuurogoederen in monumenten](#)", waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurogoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

5. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
6. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
7. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw met kind'**
8. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed anroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld is centraal aanwezig in de kerk, namelijk aan de westzijde van het hoofdaltaar op de noordelijke kolom. De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel, zonder dit beeld staat de sokkel er verloren en verliest de kerk aan erfgoedwaarde.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het ofwel ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw ofwel gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het beeld weerspiegelt Onze-Lieve-Vrouw met kind, net zoals het beeld van het noordelijk zijaltaar. Het beeld was hoogstwaarschijnlijk vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is meeverhuisd naar de nieuwe kerk en er dus ook een specifieke plaats kreeg.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurobjecten.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurobjecten bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

Fiche analyse statuut cultuurobject in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurobjecten in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurobjecten (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

9. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
10. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
11. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Sint-Bavo'**
12. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

22

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: ..., beeld van 'Sint-Bavo' (18de eeuw)...

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

23

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een malen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuuro goed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld is centraal aanwezig in de kerk, namelijk aan de oostzijde van het hoofdaltaar op de zuidelijke kolom. De kleuren van het beeld, de sokkel en de muurschilderingen vormen één geheel, zonder dit beeld staat de sokkel er verloren en verliest de kerk aan erfgoedwaarde.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld weerspiegelt de heilige van de kerk 'Sint-Bavo'. Het beeld was vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is meeverhuisd naar de nieuwe kerk en er dus ook een specifieke plaats kreeg.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Idem vraag 10: Het beeld dateert uit de zeventiende eeuw en is ontworpen voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is mee verhuisd naar de nieuwe kerk.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurogoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

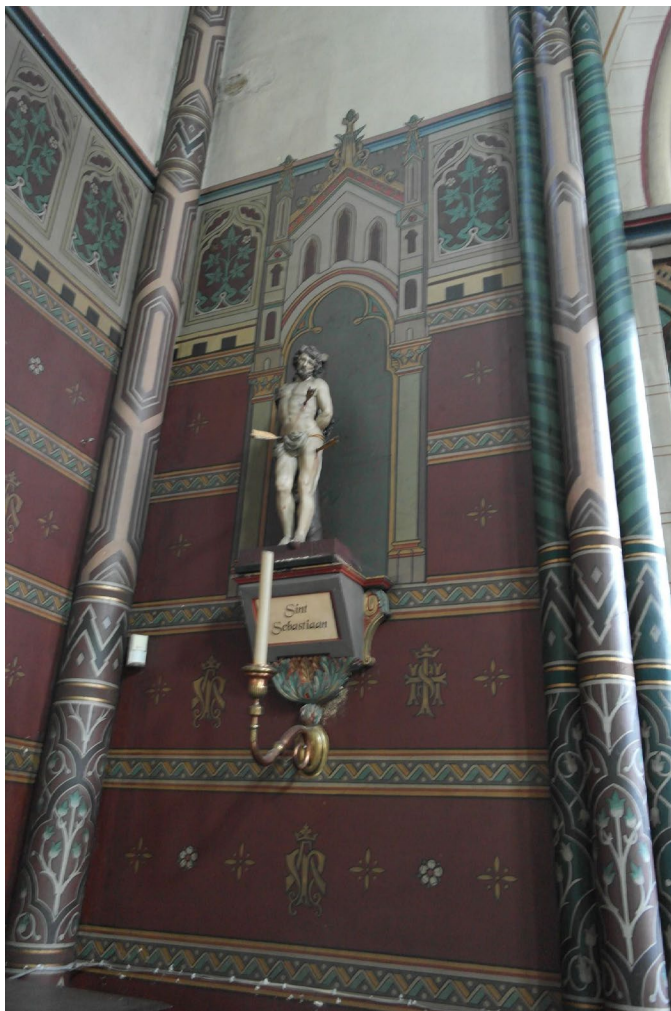
De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurogoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

13. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
14. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
15. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Sint-Sebastiaan'**
16. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

29

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: ..., beeld Sint-Sebastiaan (1809)...

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

30

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld bevindt zich op een sokkel, met vermelding van de heilige. Deze sokkel is vernieuwd, dus hoogstwaarschijnlijk stond hier een ander beeld, doch is het beeld afkomstig uit de oude kerk en heeft altijd een plek gehad in het gebouw. De nis schildering ondersteunt het beeld en de locatie van het beeld.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Een sokkel met opschrift 'Sint Sebastiaan' is speciaal gemaakt in de zijbeuk van de kerk voor het beeld, weliswaar is dit een 'nieuwere versie' dan het beeld. Sebastiaan zelf is gerecupereerd uit de oude kerk. In die zin draagt hij bij aan de historische waarde van het gebouw. Voor het interieur ligt het accent echter op de architectuurhistorische waarde van de neogotische aankleding. Maar daarin kregen beelden/meubilair uit de voormalige kerk vaak ook vanaf het begin hun plaats. De muurschilderingen wijzen bijgevolg op de aanwezigheid van een waardevol sculptuur, waardoor het verdwijnen van het beeld afbreuk zou doen aan de erfgoedwaarde van het monument.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het ofwel ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw ofwel gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld was vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is meeverhuisd naar de nieuwe kerk en er dus ook een specifieke plaats kreeg.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Idem vraag 10: Het beeld was vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is meeverhuisd naar de nieuwe kerk.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen

Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
T +32 (0)9 276 24 40 – F +32 (0)9 276 24 45
post-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuuroederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

17. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
18. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
19. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Heilige Rochus van Montpellier'**
20. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

36

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk: ..., beeld van 'Heilige Rochus (18de eeuw)...

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

37

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld van H. Rochus heeft net als Sint-Sebastiaan een gepersonaliseerde sokkel met naamgeving 'Rochus'.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van H. Rochus is iets ouder, maar heeft een gepersonaliseerde sokkel met naamgeving 'Rochus' gekregen in de nieuwe kerk. Het beeld bevindt zich in de zuidelijke zijbeuk ten zuidwesten van de preekstoel en versterkt de erfgoedwaarden.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Net zoals het beeld van Sint-Sebastiaan is het beeld van de Heilige Rochus vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is mee verhuisd naar de nieuwe kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Idem vraag 10: Net zoals het beeld van Sint-Sebastiaan is het beeld van de Heilige Rochus vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is mee verhuisd naar de nieuwe kerk.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurogoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurogoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

21. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
22. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
23. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Heilige Antonius van Padua'**
24. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

43

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed ~~onroerend uit aard~~, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

44

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld van H. Antonius heeft net zoals de vele andere beelden in de kerk een gepersonaliseerde sokkel met naamgeving.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan en *ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en *ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en *ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld heeft een gepersonaliseerde sokkel dat geïntegreerd is in de muurschilderingen en andere decoratie van de kerk. Het beeld bevindt zich in de noordelijke zijbeuk ten oosten van de biechtstoel en versterkt de erfgoedwaarden.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld is hoogstwaarschijnlijk – door de vele gelijkenissen – net zoals de overige beelden in het gebouw vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat ‘oud meubilair’ is mee verhuisd naar de nieuwe kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. Leg uit en ga naar vraag 12.

Idem vraag 10.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurogoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

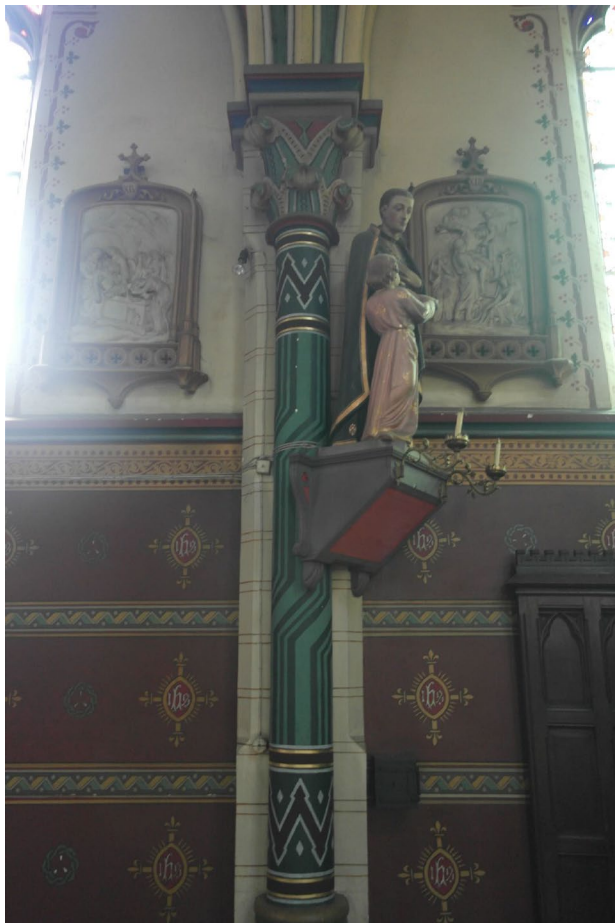
De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurogoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

25. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
26. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
27. Roerend goed in kwestie: **beeld van 'Heilige Gerardus Majella'**
28. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?
 - Nee, ga verder naar vraag 2
 - Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*
2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?
 - Ja, op deze manier:
 - ga verder naar vraag 3
 - Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?
 - Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*
 - Ja, ga naar vraag 4
 - Waarschijnlijk, ga naar vraag 4
4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?
 - Ja, ga naar vraag 5
 - Nee, het komt van elders:
 - Van waar?
 - Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed ~~onroerend uit aard~~, met andere woorden, is het nagelvast?
 - Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*
 - Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld van H. Gerardus Majella staat net zoals de vele andere beelden in de kerk op een kleurrijke sokkel.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een malen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkegebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan en *ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en *ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en *ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld heeft een sokkel dat geïntegreerd is in de muurschilderingen en andere decoratie van de kerk. Het beeld bevindt zich in de zuidelijke zijbeuk ten oosten van de biechtstoel en versterkt de erfgoedwaarden.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld is hoogstwaarschijnlijk – door de vele gelijkenissen – net zoals de overige beelden in het gebouw vervaardigd voor de oorspronkelijke Sint-Bavokerk die werd vervangen door een nieuwe kerk in 1870 en waarbij heel wat 'oud meubilair' is mee verhuisd naar de nieuwe kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. Leg uit en ga naar vraag 12.

Idem vraag 10.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6. aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurobjecten.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

Fiche analyse statuut cultuurobject in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurobjecten in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurobjecten (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

29. Naam beschermd monument: Parochiekerk Sint-Bavo
30. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Parochiekerk Sint-Bavo beschermd monument 28-04-1998
31. Roerend goed in kwestie: **kruisweg in zijbeuken**
32. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke en historische waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

De kruisweg hangt vast aan de zijbeuken. Ze is niet volledig geïntegreerd in de wanden, maar hangt in zekere zin wel vast aan de muren. Ze komen voor op geregelde afstand van elkaar en versieren de zijbeuken van de kerk.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamkuntst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- de molenstenen in een molen

- het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Aan beide zijden van de zijbeuken bevindt zich de kruisweg. Ze komen op gelijke afstanden voor in de zijbeuken. Ze versterken de artistieke waarde van het interieur en hebben daarom een grote erfgoedwaarde.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het ofwel ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw ofwel gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Volgens "HEEMKRING NORTREVIC (1995), Geschiedenis van de Sint-Bavokerk van Noorderwijk Kerkenbeleidsplan": De mis vond tijdens de bouwperiode van de Sint-Bavokerk plaats in de schuur (voormalige pastorie). Zelfs de kruisweg werd naar daar verhuisd, waarvoor de bisschoppelijke overheid specifieke toelating voor gegeven had.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Idem vraag 10

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

De kruisweg is onderdeel van het interieur – de waardevolle muurschilderingen en vele beelden op sokkels – van het kerkgebouw. Er is een duidelijke historische verbondenheid wat ook wijst op het groot belang van deze kruisweg. Volgens de bron "HEEMKRING NORTREVIC (1995), Geschiedenis van de Sint-Bavokerk van Noorderwijk Kerkenbeleidsplan" werd de kruisweg tijdens de bouwperiode van de Sint-Bavokerk verhuisd naar de schuur (voormalige pastorie), waarvoor de bisschoppelijke overheid specifieke toelating voor gegeven had.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurogoederen of het gebruik van deze invul fiches? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
T +32 (0)3 224 62 10 – F +32 (0)3 224 62 23
antwerpen@onroenderfaod.be

Onroerend Erfgoed Limburg

Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
T +32 (0)11 74 22 20 – F +32 (0)11 74 22 39
limburg@onroenderfaod.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen

Virginie Lovellinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
T +32 (0)9 276 24 40 – F +32 (0)9 276 24 45
oost-vlaanderen@onroenderfaod.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant

Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
T +32 (0)16 66 59 00 – F +32 (0)16 66 59 05
vlaams-brabant@onroenderfaod.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen

Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
T +32 (0)50 24 81 50 – F +32 (0)50 24 82 05
west-vlaanderen@onroenderfaod.be

5 BIJLAGE LIJST VAN ZEN ERFGOED

- grafkapel van de familie 't Serclaes en de Ghellinck

6 BIJLAGE VOORSTEL DAKISOLATIE PASTORIE

De dakstructuur van de 'nieuwe' pastorie heeft een belangrijke erfgoedwaarde. Om de pastorie efficiënt te kunnen gebruiken is er nood aan een dakisolatie. Omwille van de trapgevel enerzijds en de waardevolle houten dakstructuur anderzijds is dit niet op het even welke manier op te lossen. Hieronder worden enkele voorstellen en aandachtspunten opgesomd die belangrijk zijn om dergelijke maatregelen uit te voeren.

Algemeen principe.

- De dakisolatie wordt bij voorkeur aan de buitenzijde van de dakconstructie geplaatst volgens de Sarkin - methode zodat de bestaande houten binnen afwerking visueel kan behouden blijven.
- De dikte van de isolatie zal beperkt worden door de mogelijkheden van de aansluitingsslabben op de bestaande trapgevels. De overgang tussen (het verhoogde niveau van) het dak en trapgevel kan opgevangen worden via een kleine gootconstructie. De detaillering is daarbij belangrijk en kan opgemaakt worden na opmeting van het gebouw.

Specifieke punten

- Moeilijke overgangen zijn te verwachten bij de aansluiting op de dakkapellen aan de voorzijde. Hier kan een combinatie van isoleren aan de buitenkant met de binnenzijde noodzakelijk zijn om het esthetisch aspect van de dakkapellen in het gevelbeeld te vrijwaren.
- Om de juiste keuzes omtrent de dakisolatie te maken moet dit in detail bestudeerd worden en is dit een onderdeel van het restauratiedossier. Belangrijk is het afwegingskader opgemaakt door het Agentschap Onroerend Erfgoed voor het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed mee in acht te nemen.

7 BIJLAGE REFERENTIELIJST

- BaLaT: <http://balat.kikirpa.be/>
- BELLEMANS ARCHITECTEN BVBA. (2017). restauratie van het bijgebouw van de pastorie, Noorderwijk .
- beschermingsdossier (1998), agentschap onroerend erfgoed.
- goedgekeurd kerkenbeleidsplan (2017).
- GROEP INFRABO. (2008). restauratie van het kerklichaam: analyse- en diagnosesnota.
- HEEMKRING NORTREVIC (1995), Geschiedenis van de Sint-Bavokerk van Noorderwijk.
- inspectiedossier monumentenwacht A-28/10170/2013/B (2016).
- inventaris agentschap onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>
- JANSSEN JAAK, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen.
- stadsarchivaris GORIS J.M., Herentals.
- terreinbezoek 2018.

COLOFON

project	opmaak beheersplan Sint-Bavokerk en omgeving
projectnummer	18047
opdrachtgever	stad Herentals
opdrachtnemer	OMGEVING cvba Uitbreidingstraat 390 2600 Antwerpen-Berchem tel +32 3 448 22 72 fax +32 3 440 13 93

